

Finančná gramotnosť v kocke

Učebná pomôcka pre stredoškolákov

PARTNERS

Nadácia

OBSAH

1 Finančná gramotnosť	4
Kedysi a dnes	5
Čo teda vlastne finančná gramotnosť je?	5
Finančná sloboda	6
2 Finančné plánovanie a tvorba finančného plánu	8
Finančný plán	9
Štyri kroky k príprave finančného plánu	10
Ideálne finančné miery	12
Ako sa udržať v zdravej finančnej kondícii?	15
3 Finančná analýza – východisko plánovania	18
Cash flow	19
Rozpočet	20
Mzda a výpočet výšky mzdy	28
Dane a daňový systém	33
4 Finančné inštitúcie	38
5 Ochrana príjmu a majetku	40
6 Banky a bankové produkty	52
Spôsoby financovania výdavkov	53
7 Budovanie a zhodnocovanie rezerv	62
Sporenie a sporiace produkty	64
Investovanie	71
Dôchodok	79
8 Zhrnutie	84
9 Základný slovník finančnej gramotnosti	88
10 Test na záver	92
11 Riešenie úloh	98
Použitá literatúra	108

Pojem finančná gramotnosť sa čoraz viac dostáva do popredia. Spája sa s realizáciou správnych finančných rozhodnutí, ktoré v konečnom dôsledku vedú k zabezpečeniu lepšej budúcnosti. Každý chce predsa vedieť správne hospodáriť, aby sa dokázal postarať počas života nielen o seba, ale aj o svoju rodinu, domácnosť, či dokonca aby sa pripravil na dôstojný dôchodok. Dosiahnuť finančnú nezávislosť však niekedy nie je také jednoduché, ako sa môže na prvý pohľad zdať.

Finančné rozhodnutia sa nemôžu robiť neuvážene. Je potrebné mať na pamäti niekoľko základných pravidiel, ktoré sú však navzájom prepojené a jedno ovplyvňuje druhé. Pri optimálnom nastavení a rozumnom finančnom správaní sa želaný výsledok zaručene dostaví a vy sa tak dokážete pripraviť aj na zvládnutie neočakávaných situácií.

V tejto učebnej pomôcke nájdete informácie z rôznych finančných oblastí a dozviete sa mnoho finančných pojmov, ktoré vás budú sprevádzať na ceste životom. Dozviete sa, ako finančne plánovať, ako zhodnotiť svoje financie či ako správne ochrániť seba a svoj majetok. Zároveň sú pre vás pripravené úlohy na zamyslenie či praktické príklady, ktoré vás pripravujú na realizáciu správnych finančných rozhodnutí, aby ste sa v budúcnosti dokázali postarať o seba aj o svojich blízkych.

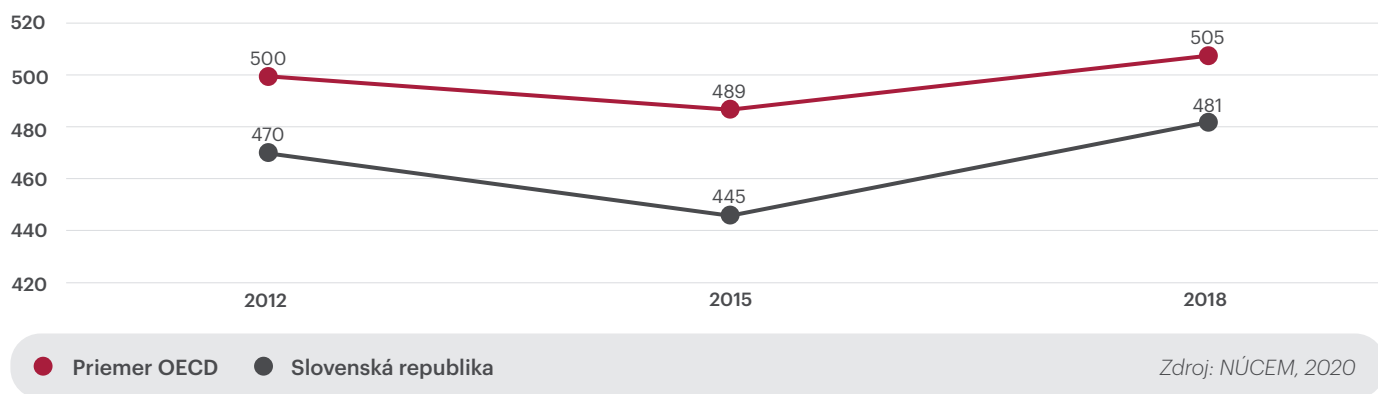

KEDYSI A DNES

O finančnej gramotnosti sa v posledných rokoch hovorí čoraz viac. Poznatky z oblasti financií sa odzrkadľujú v rozhodnutiach jednotlivcov a domácností, čo v konečnom dôsledku ovplyvňuje životnú úroveň v krajinách.

Táto téma sa dostáva do popredia aj u nás na Slovensku, pretože výsledky prieskumov zaoberajúcich sa finančnou gramotnosťou – najmä u študentov a mladých ľudí – dlhodobo naznačujú podpriemernú úroveň.

Jedným z najrelevantnejších a najpopulárnejších prieskumov zisťujúcich úroveň finančnej gramotnosti je PISA testovanie realizované v krajinách OECD. Slovensko sa do tohto testovania zapojilo po prvý raz v roku 2012 a už vtedy sme dosiahli nižšie skóre, ako bol priemer OECD. Rovnaký výsledok sa zopakoval aj v roku 2015 a 2018.

Priemerné skóre slovenských študentov sa tak dlhodobo nachádza pod priemerom zúčastnených krajín OECD. V roku 2018 sa viac ako 20 % slovenských študentov zaradilo svojimi odpoveďami do skupiny, ktorá nedosahuje ani základnú úroveň vedomostí z oblasti financií. Táto skupina nerozumie súvislostiam a nedokáže tak v praxi riešiť finančné otázky a problémy.

Je pozoruhodné, že výsledky prieskumu naznačujú celkom dobrú orientáciu študentov v teoretických ekonomických a finančných pojmoch. Keď však mali teóriu aplikovať v praxi formou praktických príkladov, s ktorými sa bežne môžu stretnúť vo svojom študentskom a pracovnom živote, ich finančné rozhodnutia by v reálnom svete mali negatívny vplyv na ich peňaženky a ľahko by sa stali „obetou“ klamlivých a zavádzajúcich finančných produktov.

PISA testovanie z roku 2022 síce vynechalo finančnú gramotnosť, no napríklad výsledky matematických testov poukázali na pokles vedomostí vo všetkých krajinách. Narastajúcu potrebu venovať sa finančnému vzdelávaniu však neustále potvrdzujú aj výsledky prieskumov, ktoré realizuje Nadácia PARTNERS s agentúrou FOCUS. Už niekoľko rokov tieto prieskumy odhaľujú nízku úroveň finančnej gramotnosti, ktorá sa spája s nesprávnymi finančnými rozhodnutiami a nedostatočným finančným plánovaním budúcnosti.

Aj z tohto dôvodu držíte v rukách túto publikáciu, ktorá vám pomôže zorientovať sa vo svete financií a ukáže vám, ako fungujú financie v praxi.

ČO TEDA VLASTNE FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ JE?

Finančná gramotnosť je **súbor finančných vedomostí, zručností a skúseností s efektívnym riadením vlastných finančných prostriedkov, ako i schopnosť celoživotne zabezpečiť seba a svoju rodinu**. Len dostatok informácií a schopnosť pretaviť ich do správnych finančných rozhodnutí je predpokladom prosperity a finančne stabilnej budúcnosti jednotlivcov, ale aj celej spoločnosti.

Ide teda o schopnosť robiť kvalifikované a správne finančné rozhodnutia, ktoré majú pozitívny dosah na životy ľudí, na ich životnú úroveň.

Kontakt so svetom financií je bežnou súčasťou každodenného života, je teda dôležité rozumieť peniazom a vedieť sa správne rozhodovať. Ak nerozumiete svetu financií, môže to mať negatívny efekt. Jedným z možných negatívnych dôsledkov je **riziko rastu zadlženosti** a **neschopnosť svoje dlhy splácať**, čo sa môže skončiť až osobným bankrotom. Finančná gramotnosť teda rozhoduje o tom, či sa budete mať v budúcnosti dobre...

Je preto vhodné začať pracovať na svojej finančnej gramotnosti už od útleho veku. Čím skôr začnete, tým lepšie. Napríklad už keď ste ako deti dostávali vreckové, malo vám to pomôcť smerovať k správnym rozhodnutiam, učiť vás šoriť, nemíňať bezhlavo a bez rozmyslu.

? VEDELI STE, ŽE...

K pochopeniu sveta financií je potrebné rozumieť nielen bankám, bankovému systému, úverom a vkladom v bankách, ale aj pracovnému trhu, zabezpečeniu príjmu a majetku, poisteniu, zhodnocovaniu úspor, investovaniu, sporeniu na dôchodok, dôchodkovému systému a ich vzájomným súvislostiam.

Ako sme už naznačili, finančné rozhodnutia majú výrazný vplyv na životnú úroveň jednotlivcov a domácností. Vysoký príjem neznamená automaticky bohatstvo, rovnako ako nižší príjem automaticky nesúvisí s chudobou. Všetko závisí od toho, ako s peniazmi nakladáte. Tak ako môže byť výsledok negatívny a situácia sa môže skončiť katastrofálne, môže byť výsledok aj pozitívny a vyústiť do tzv. **finančnej slobody**.

FINANČNÁ SLOBODA

Ak sa povie finančná sloboda, mnohí z vás ju možno práve zažívajú. Nepotrebuje pracovať, pretože vaši rodičia sa starajú o to, aby ste mali kde bývať, mali si čo obliecť a čo jesť. O pár rokov sa však osamostatníte, odsťahujete od rodičov a nebudete si od nich pýtať peniaze, aby ste dokázali pokryť svoje výdavky. Naopak, budete robiť všetko pre to, aby ste ich dokázali pokryť sami. Kde je teda tá finančná sloboda?

Finančná sloboda je stav, keď **pasívny príjem** prevyšuje celkové výdavky.

Človek v takom prípade nemusí chodiť do práce, aby zarábal a mal z čoho financovať svoje potreby. Pasívnym príjmom môže byť príjem z prenajatej nehnuteľnosti, úroky či výnosy z investovaných peňazí. Vo všetkých prípadoch nie je potrebné vykonávať žiadnu aktivitu.

Existujú pravidlá, ktorými ak sa budete dôsledne riadiť, dosiahnete stav finančnej slobody alebo sa k nemu významne priblížite. Ako sme už naznačili, k takémuto stavu vás môžu priviesť správne finančné rozhodnutia. Preto je dôležité rozumieť peniazom, osobným financiám či investovaniu. Mali by ste poznať rôzne finančné produkty, aby ste mali svoje peniaze pod kontrolou a nie naopak, aby peniaze neovládali vás.

Ako dosiahnuť finančnú slobodu?

Dosiahnutie stavu finančnej slobody je proces, ktorý by sa mal začať čo najskôr.

Preto je dôležité, aby ste už vo svojom veku uvažovali nad budúcnosťou a využívaním finančných prostriedkov. Je potrebné nielen rozširovať svoje vedomosti, ale aj plánovať budúcnosť a nastaviť si **finančný plán**.

Predpokladajme, že ukončíte štúdium a vstúpite na pracovný trh, zamestnáte sa vo svojom prvom zamestnaní a budete mať pravidelný príjem.

Už tu by ste mali myslieť napríklad na tvorbu finančnej rezervy pre prípady neočakávaných udalostí. Vyhnite sa tak nepremyslenému zadlžovaniu v budúcnosti. Zároveň je potrebné svoj príjem zabezpečiť. A nielen svoj príjem, je potrebné sa čím skôr pripravovať aj na odchod do dôchodku, hoci vaša životná cesta sa ešte len začala. Treba uvažovať aj nad tým, ako vám môže príjem prinášať ďalší príjem – napríklad pravidelným investovaním.

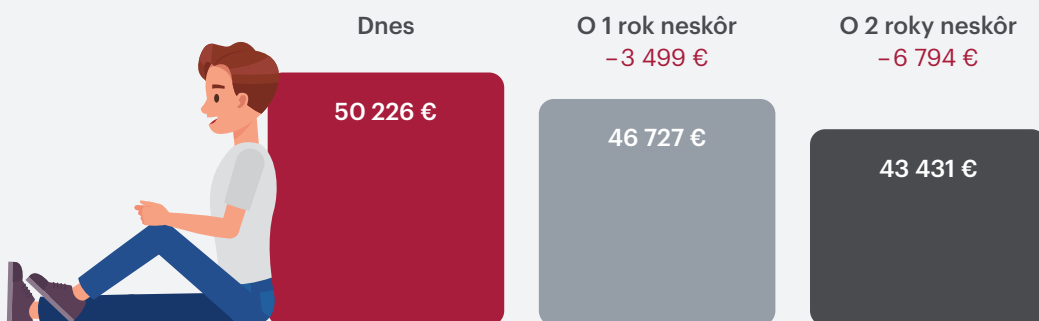
PREČO PRAVIDELNE INVESTOVAŤ?

TRAJA KAMARÁTI

Troja kamaráti sa rozhodnú, že budú investovať 50 € mesačne počas 30 rokov a majú 6 % úrok.

Prvý začne hneď, druhý si povie, že má ešte čas, a začne o 1 rok neskôr, a tretí kamarát začne až o 2 roky neskôr ako prvý.

Pozrime sa, ako to bude u nich vyzeráť.

REKAPITULÁCIA

Druhý kamarát vložil o 600 € menej, ale stratil 3 499 €.

Tretí kamarát vložil o 1 200 € menej, ale stratil 6 794 €.

TIETO ROZDIELY SPÔSOBIL IBA ČAS.

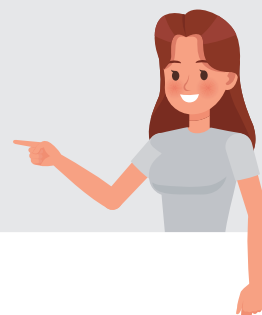
Sme na tom naozaj tak dobre,
že si môžeme dovoliť strácať čas?

Správnym výberom finančných produktov si tak vaše príjmy môžu žiť vlastným životom. Musíte mať na pamäti, že každé jedno finančné rozhodnutie súvisí s tým druhým a to zas súvisí s tým ďalším. V nasledujúcich kapitolách vám preto vysvetlíme základné princípy, aby ste mali svoju finančnú slobodu o niečo viac na dosah.

ÚLOHY NA DISKUSIU

- 1 | Na čo všetko môže mať vplyv vaša úroveň finančnej gramotnosti?
- 2 | Prečo je dobré orientovať sa v oblasti financií?
- 3 | Existuje nejaký rozdiel medzi finančnou slobodou a finančnou nezávislosťou?

Dosiahnutie finančnej slobody sa nezaobíde bez správneho nastavenia financií a finančného plánovania. Rozumieť financiám nestačí, je potrebné robiť vhodné rozhodnutia, ktoré pomôžu naplniť dané očakávania a sny. Správa osobných financií si okrem disciplíny vyžaduje aj strategické naplánovanie jednotlivých krokov, zadefinovanie cieľov a dodržiavanie termínov. Preto je potrebné vytvoriť si vhodný finančný plán.

FINANČNÝ PLÁN

ALE ČO TO VLASTNE TEN FINANČNÝ PLÁN JE?

Ide o **výsledok finančného plánovania**, ktoré pozostáva z niekoľkých krokov. Ide v podstate o **proces, v ktorom si presne stanovíte postup dosiahnutia svojich cieľov**.

Osobný finančný plán môžeme považovať za určitú mapu na dosiahnutie našich krátkodobých, ale aj dlhodobých finančných cieľov. Musí obsahovať konkrétne ciele a ich vyčíslenie, no zároveň zohľadňovať reálne možnosti, ktoré ovplyvňuje výška príjmu či hodnota majetku, záväzky a predpokladané výdavky. Je potrebné, aby obsahoval aj jednotlivé kroky a definoval termíny. V neposlednom rade nesmie chýbať ani plán kontrol.

Na začiatku plánovania je preto dôležité vyhradiť si dostatok času na analýzu vašich finančných možností a stanovenie finančných cieľov, ktoré chceme plánom dosiahnuť.

Pri finančnom plánovaní by ste si mali stanoviť **konkrétne – reálne** – finančné ciele a zároveň by ste si mali určiť aj **časový horizont**, v ktorom ich chcete dosiahnuť. Finančné ciele môžeme z časového hľadiska rozdeliť na **krátkodobé, strednodobé a dlhodobé**.

- Krátkodobými cieľmi sú sny a plány, ktoré súvisia s kúpou vecí do výšky približne 3-násobku príjmu. Ide o položky, ktoré nemajú vplyv na výšku príjmov či výdavkov. Najčastejšie sú v podobe dovolení, zariadenia do domácnosti, oblečenia či zážitkov, alebo môže ísť o výdavky spojené s Vianocami.
- Medzi strednodobé ciele môžeme zaradiť napríklad kúpu auta, rekonštrukciu či sporenie na vzdelanie pre deti.
- Dlhodobé ciele majú zásadný vplyv na životnú úroveň v budúcnosti, najčastejšie ide o bývanie, zabezpečenie budúcnosti detí či zabezpečenie dôchodku.

V prípade, že nemáte jednotlivé ciele zadefinované a zrazu im musíte čeliť, často vás môže zlákať rýchla pôžička (spotrebný úver, kreditná karta či nebankový subjekt). Takéto rozhodnutie však môže mať negatívny vplyv na vašu ďalšiu finančnú budúcnosť.

Finančné plánovanie nemožno považovať za jednorazový proces. Je potrebné ho neustále prispôbovať súčasnej situácii, podmienkam či tomu, ako sa nám darí naplňovať jednotlivé kroky. V rámci procesu je nevyhnutná kontrola. Ako by mal teda takýto proces tvorby finančného plánu vyzeráť?

ŠTYRI KROKY K ZDRAVEJ FINANČNEJ KONDÍCII

Pred tvorbou finančného plánu je potrebné uvedomiť si, či ciele, ktoré si zadávame, naozaj aj potrebujeme. Dôkladné zváženie si vyžaduje vyčlenenie dostatku času, aby sme sa vyhli unáhleným krokom a rozhodnutiam.

1. krok | Finančná analýza

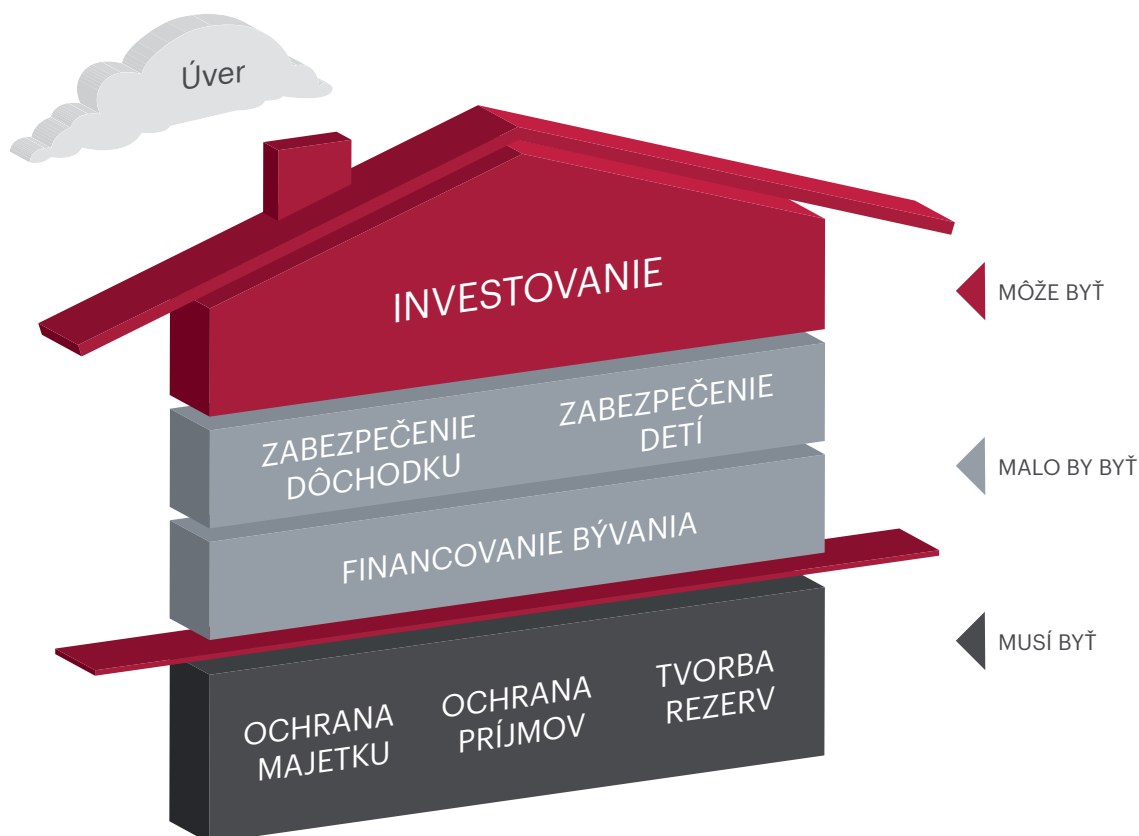
Základným predpokladom pre dobre nastavený finančný plán je reálne zohľadnenie časových, príjmových, výdavkových a majetkových možností. Tomu predchádza kompletná finančná analýza, ktorá pomáha odhaliť, aký máte majetok a záväzky, aké sú vaše príjmy a výdavky, ale aj to, ako tieto príjmy, záväzky či iné výdavky dokážete ovplyvniť a ako by sa mali v priebehu času meniť. Podľa odpovedí si vyvodíte, akú sumu si môžete odložiť bokom v najlepšom, ale aj v najhoršom prípade, a rovnako, ako sa bude váš majetok vyvíjať.

2. krok | Stanovenie cieľov

Na začiatok je potrebné zamyslieť sa nad cieľmi a identifikovať zopár najdôležitejších. Pri ich stanovení pomôžu otázky, v ktorých si ujasníte:

- čo si chcete splniť,
- čo by ste si chceli kúpiť, zabezpečiť alebo či niečo zažiť,
- koľko vás to bude stáť,
- ako vám to pomôže z hľadiska ďalšieho života, zdravia, vzťahov, dôchodku, výdavkov a času.

Pri stanovení cieľov finančného plánovania je dobré určiť si priority, ktoré by mali vyzeráť nasledujúco:

Obrázok 1 | Finančné plánovanie

Základom by mala byť tvorba rezervy, resp. odkladanie prostriedkov na neočakávané udalosti. Peniaze určené na takúto udalosť by mali byť rýchlo dostupné. Ďalšiu prioritu predstavuje ochrana vášho príjmu a majetku. Je potrebné zvoliť vhodnú formu ochrany pre prípad, že by došlo k výpadku príjmu či poškodeniu majetku. Ide napríklad o výpadok príjmu v dôsledku závažnej choroby či straty zamestnania. V prípade majetku môže ísť o auto, byt či iné predmety.

Ďalšou prioritou by mala byť príprava na budúcnosť a plánovanie zabezpečenia bývania, príprava na dôchodok či vyčlenenie prostriedkov pre svoje deti.

V prípade pokrytia týchto základných cieľov môžete svoje príjmy ešte viac zhodnocovať a generovať ďalší príjem do budúcnosti – napríklad investovaním. Ak to vaše možnosti dovoľia, je možné vyčleniť časť príjmu a jednorazovo alebo pravidelne investovať určitú sumu, vďaka čomu sa budete môcť o niekoľko rokov tešiť zo zaujímavého zhodnotenia.

VEDELI STE, ŽE...

Ak budete mať dobre nastavený finančný plán a jednotlivé kroky k naplneniu svojich finančných cieľov, neprekvapia vás ani neočakávané situácie, ktoré by ste inak pravdepodobne riešili väčšinou nevýhodnou pôžičkou.

3. krok | Dodržiavanie disciplíny

Na dosiahnutie stanovených cieľov je potrebné dohliadať na disciplinovanosť počas roka. Je dokázané, že ak máte na očiach svoje ciele často, tak je veľká šanca, že ich aj dosiahnete. Jednotlivé ciele a kroky k ich napĺňaniu si môžete napríklad značiť a umiestniť na viditeľné miesto, vďaka čomu ich budete mať neustále na očiach a bude vás to motivovať k disciplíne.

4. krok | Kontrola plánu

Aj ten najlepší plán je potrebné pravidelne kontrolovať. Pri tejto kontrole vám môže pomôcť aj evidencia vašich výdavkov, na ktorú existuje niekoľko aplikácií – napríklad Wallet, Spendee či slovenský Správca financií. Na kontrolu finančného plánu však postačí aj obyčajné pero a papier či odkladanie bločkov. Termíny plnenia cieľov, ako aj väčších kontrol si vždy zapíšte do diára. Raz ročne je vhodné prehodnotiť celkové nastavenie finančného plánu.

ZÁSADY FINANČNÉHO PLÁNOVANIA V SKRATKE

- 1 | Definujte si ciele** – stanovte si, čo chcete v budúcom roku dosiahnuť, čo si plánujete kúpiť, zabezpečiť či zažiť.
- 2 | Buďte realisti** – základným predpokladom pre dobre nastavený finančný plán je reálne zohľadnenie časových, príjmových, výdavkových či majetkových možností.
- 3 | Disciplína** – jednotlivé ciele a kroky k ich napĺňaniu si zaznačte a umiestnite na viditeľné miesto – budete tak mať väčšiu motiváciu k plneniu svojho plánu.
- 4 | Pravidelná kontrola** – dodržiavanie finančného plánu pravidelne kontrolujte.

Pri tvorbe a dodržiavaní finančného plánu sa často môžete stretnúť s chybami, ktoré vás v konečnom dôsledku odklonia od dosahovania svojich cieľov. Môže ísť napríklad o:

- zle zvolené ciele či vynechanie cieľov v danom období,
- chýbajúce prepojenie krátkodobých cieľov s dlhodobými,
- nedostatočne naplánované kroky k dosiahnutiu cieľov,
- nedisciplinovanosť pri plnení krokov,
- nedostatočnú kontrolu na pravidelnej báze.

PRÍKLAD Z PRAXE | výhody finančného plánovania

Pán Dominik s príjmom 1 500 eur mesačne napriek svojmu dobrému platu nedokázal ušetriť ani cent. Nie že by nechcel šoriť, no chcel tak robiť až s peniazmi, ktoré by počas mesiaca nedokázal minúť. *To však nie je dobré riešenie, pretože kým má vedomie, že peniaze má k dispozícii, nič ho nenúti ich neminúť a odložiť.*

Vymyslel si preto plán: každý mesiac si najskôr odloží 300 eur a so zvyšnou časťou príjmu si bude môcť hospodáriť, ako uzná za vhodné. Pán Dominik po čase zistil, že nový režim je pre neho úplne uspokojivý, a svoj životný štýl nemusel výraznejšie zmeniť. Raz nastala neočakávaná situácia, keď bol nútený vymeniť na svojom dome okná za sumu takmer 2-tisíc eur. Vďaka svojmu plánu a odkladaniu určitej sumy na začiatku mesiaca mu na túto výmenu úplne postačovala vytvorená rezerva a nebol odkázaný na pôžičky!

Správne finančné plánovanie však nemôže byť len tak, bez pravidiel. Pri plánovaní výdavkov na dosiahnutie svojich cieľov či pri rozdeľovaní svojich prostriedkov na súčasnú a budúcu spotrebu je dôležité riadiť sa tzv. **ideálnymi finančnými mierami**.

O čo ide?

IDEÁLNE FINANČNÉ MIERY

Ideálne finančné miery vychádzajú z optimálneho nastavenia štyroch najdôležitejších atribútov zdravého finančného hospodárenia, ktorými sú: tvorba finančnej rezervy, vytváranie dlhodobých aktív, výška úverov (pasíva) a výška finančnej spotreby domácnosti.

Skôr ako prejdeme k samotnému pravidlu, vysvetlíme si pojmy **aktívum a pasívum**.

V bežnom živote sa stretávate s aktivitami, predmetmi alebo činnosťami, ktoré vám buď generujú príjem, alebo vás niečo stoja a vznikajú vám v súvislosti s nimi určité náklady. Je preto potrebné vedieť rozlíšiť, čo generuje zisk a čo spôsobuje výdavky – čo sú tzv. aktíva a pasíva.

Pojmom **aktívum** označujeme všetko, čo nám priamo či nepriamo prináša a generuje zisk. U väčšiny obyvateľstva môžeme za hlavné aktívum považovať ich prácu, ich zamestnanie, pretože im pravidelne prináša príjem. Zároveň však disponujete aktívami, ak ste napríklad vlastníkom nejakého bytu určeného na prenájom a po pokrytí všetkých výdavkov spojených s daným bytom vám ostanú prostriedky navyše = zisk. Aktíva vám môžu prinášať zisk jednorazovo (napríklad pri predaji nejakého predmetu) alebo pravidelne.

Pasíva sú opakom aktív – ide o všetko, čo produkuje náklady a negeneruje zisk. Byt v prípade, ak ho neprenajimate, ale platíte nájomné, energie či hypotéku, je pasívom. Rovnako aj úvery a iné predmety, ktoré je potrebné pravidelne splácať, sú pasíva. Pasíva spravidla prinášajú iný úžitok ako finančný, avšak spájajú sa s pravidelnými výdavkami.

ÚLOHA NA ZAMYSLENIE

Kedy môžeme počítač považovať za aktívum a kedy za pasívum?

Používanie počítačov je dnes už bežná vec. Ak počítač využívate len na hranie hier či sledovanie seriálov, možno ho považovať **za pasívum**. Samotný počítač vám neprináša žiadny zisk, ba dokonca ste naň museli vynaložiť určitú sumu, aby ste si ho mohli kúpiť. Ak však počítač nevyhnutne využívate na svoju prácu, stáva sa z neho **aktívum**. Vďaka práci na počítači totiž získavate príjem za činnosti, ktoré na danom zariadení urobíte.

Teraz, keď už poznáte rozdiel medzi aktívami a pasívami, vráťme sa k ideálnym finančným mieram. Zdravé hospodárenie s financiami dosiahnete práve vtedy, keď sa budete týchto ideálnych finančných mier držať alebo sa k nim aspoň priblížite. **Ide o pravidlo, ktoré hovorí o ideálnom rozložení vášho príjmu:**

• 10 % príjmu

by malo smerovať na tvorbu finančnej rezervy,

• 20 % príjmu

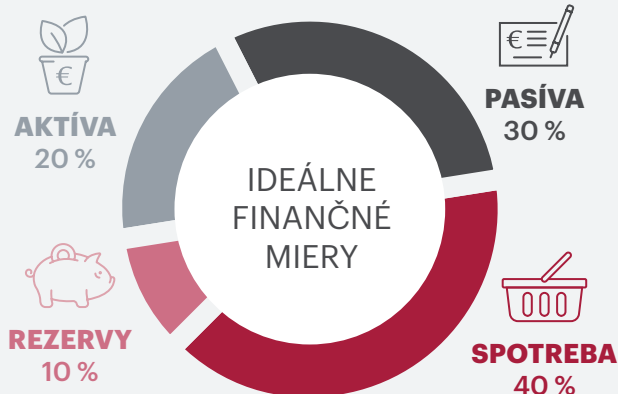
by malo byť na tvorbu aktív a dosahovanie dlhodobých cieľov,

• max. 30 % príjmu

by malo byť určených na splátky úverov,

• 40 % príjmu

by mala byť maximálna spotreba.

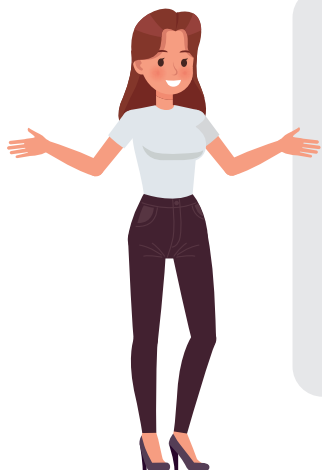
Aspoň 10 % z mesačného príjmu jednotlivca či domácnosti by mala byť minimálna suma smerujúca na **vytvorenie dostatočnej finančnej rezervy**. Pravidelným odkladaním desatiny svojho príjmu si viete zabezpečiť finančnú stabilitu domácnosti v prípade vzniku neočakávaných situácií ovplyvňujúcich rodinný rozpočet, ako **napríklad oprava auta po havárii či v prípade pokazeného spotrebiča**. Je praktické odložiť si časť príjmu hneď po výplate a odložených peňazí sa nedotýkať, na ostatné aktivity míňať iba zvyšné prostriedky. Zabezpečenie finančnej rezervy by mal byť primárny cieľ každej domácnosti. **Optimálna úroveň rezervy je vo výške šiestich mesačných príjmov domácnosti**. Až po jej naštrení by mali ľudia smerovať svoje finančné prostriedky na iné krátkodobé ciele, akými sú dovolenka či nové zariadenie domácnosti. Ak aj na svoju rezervu z nejakého dôvodu siahnete, nezabudnite odčerpané prostriedky **opäť čo najskôr doplniť** do pôvodnej výšky!

20 % z príjmov by malo smerovať do **vytvárania dlhodobých aktív**. V rámci dlhodobých aktív môžeme hovoriť o dvoch hlavných oblastiach. Prvou je **ochrana pred výpadkom príjmu** formou vhodne nastaveného poistenia. Vhodne zvolený produkt životného poistenia chráni jednotlivca i jeho blízkych v prípade vzniku závažných nepredvídateľných udalostí, akými sú dlhodobá práceneschopnosť či strata zamestnania. Takéto udalosti majú zvyčajne výrazne negatívny vplyv na životnú úroveň celej domácnosti. Druhou zložkou tvorby dlhodobých aktív je **sporenie na dôchodok**. Ak očakávate aj po svojom odchode do penzie určitý životný štandard, dôchodok od štátu naň pravdepodobne stačiť nebude. Význam prípravy na dôchodok nad rámec povinného dôchodkového zabezpečenia naberá v kontexte aktuálneho vývoja čoraz väčší význam. Vhodne zvolené riešenie pre dôchodkové zabezpečenie si treba zvoliť čím skôr v produktívnom veku. Jednou z možností, ako sa pripraviť na dôstojný dôchodok, môže byť napríklad aj pravidelné investovanie.

Výška úverov by mala predstavovať **maximálne 30 % z celkových príjmov**. Ide o maximálnu výšku, nie odporúčané percento – presiahnutie tejto hranice ohrozuje bežný život rodiny a schopnosť financovať akékoľvek iné potreby domácnosti. V tomto prípade máme na mysli predovšetkým úvery spojené s financovaním bývania, pretože spotrebné úvery, nákup na splátky či nebankové pôžičky nie sú vhodným spôsobom financovania. Ich podiel na výdavkoch domácnosti by mal byť 0 % – takýchto úverov je potrebné sa zbaviť čo najskôr a vyhnúť sa tak ďalšiemu zadlžovaniu.

Bežná finančná spotreba domácnosti, zahŕňajúca napríklad výdavky na stravu, oblečenie, cestovanie či voľný čas, by mala byť na úrovni **maximálne 40 % z mesačných príjmov rodiny**. Najefektívnejším spôsobom, ako si udržať výšku spotreby pod kontrolou, je presne plánovať svoje mesačné výdavky, ich výšku si zapisovať a pravidelne kontrolovať. Ak v priebehu mesiaca zistíte, že ste prekročili svoj plán, zvyšok výdavkov zregulujte tak, aby ste na konci mesiaca neboli v strate. Zníženie bežnej spotreby je mnohokrát kľúčom k zabezpečeniu zdravšej finančnej kondície domácnosti.

Dodržiavanie pravidla 10:20:30:40 vám môže pomôcť pri vašom finančnom plánovaní a dosahovaní finančných cieľov.

Neočakávané peniaze. Čo s nimi?

Počas roka sa môže stať, že vás zrazu prekvapí väčšia suma peňazí. Môže ísť o odmenu v práci, predaj majetku, zdedené peniaze či výhru v súťaži. **Premýšľali ste, čo by ste s nimi urobili?**

Mnohí z vás si určite povedia „spravím si radosť a niečo si kúpim“. Avšak to spravte len s menšou časťou týchto peňazí! Väčšiu časť si treba odložiť na horšie časy a nepredvídateľné situácie. Takáto suma je vynikajúcou príležitosťou na vytvorenie či zvýšenie vašej finančnej rezervy.

PRÍKLAD

Anna je zamestnaná a jej čistá mzda je vo výške 1 000 €. Ako by si mala rozdeliť svoj príjem, ak sa chce riadiť podľa ideálnych finančných mier?

Výdavky by mala plánovať nasledujúco:

- 10 % z 1 000 € je 100 €
– túto sumu by mala hneď odložiť a použiť na tvorbu finančnej rezervy.
- 40 % z 1 000 € je 400 €
– maximálne túto sumu môže minúť na jedlo, oblečenie, telefón a internet, dopravu, zábavu a záľuby. Zaraďujeme sem aj náklady na nájom a zálohové platby.
- 20 % z 1 000 € je 200 €
– túto sumu by mala rozdeliť medzi poistenie (ochrana príjmov, ochrana majetku), zabezpečenie na dôchodok, prípadne investovanie.
- 30 % z 1 000 € je 300 €
– toto je maximálna suma, ktorú by mala použiť na splátky úverov (napríklad splátka hypotéky či splátka auta na lízing).

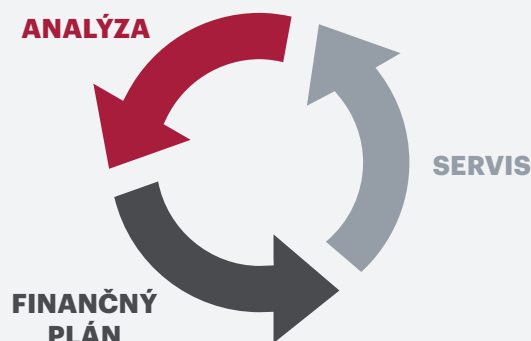

AKO SA UDRŽAŤ V ZDRAVEJ FINANČNEJ KONDÍCIÍ?

Ak chcete svoje financie udržať v dobrej kondícii, je potrebné neustále sledovať, ako sa vám darí plniť plán a zároveň či sa približujete k dosiahnutiu svojich cieľov. Preto pri zostavení finančného plánu musíte vychádzať z dostatočnej a poriadnej analýzy svojich financií. To však nie je jednorazová záležitosť. Je potrebné prispôbovať finančný plán aktuálnym možnostiam a zohľadniť v ňom každú zmenu, ktorá sa vo vašom živote udeje. **Ak chcete byť vo finančnej pohode a dopracovať sa tak postupne k finančnej slobode, je potrebné mať svoje financie neustále pod kontrolou.**

Dostávame sa tak k určitému kolobehu, ktorý je potrebné pravidelne realizovať:

- 1** | Vykonávať finančnú analýzu, v ktorej zohľadníte svoje reálne finančné možnosti a definujete tak dosiahnuteľné ciele.
- 2** | Vytvoriť ideálny finančný plán, ktorý viete prispôbiť konkrétnej životnej situácii a v prípade potreby optimalizovať.
- 3** | Pravidelný servis, vďaka ktorému viete vhodne aktualizovať svoj finančný plán.

S realizáciou týchto krokov vedú pomôcť rôzne finančné inštitúcie poskytujúce finančné poradenstvo. Dobrý finančný odborník by sa dal prirovnať k praktickému lekárovi, pretože tak ako k lekárovi chodíte na pravidelné prehliadky, je vhodné pravidelne sledovať aj vývoj svojich financií:

	FINANČNÝ LEKÁR	PRAKTICKÝ LEKÁR
A	ANALÝZA POTREBY, CIELE A PRIANIA	VYŠETRENIE
O	OPTIMALIZÁCIA	DIAGNÓZA
P	PORADENSTVO FINANČNÝ PLÁN A JEHO REALIZÁCIA	TERAPIA RECEPT
S	SERVIS	KONTROLA PREVENTÍVNE PREHLIADKY

Ak teda chcete v budúcnosti dosiahnuť finančnú slobodu, je potrebné neustále plánovať svoje finančné kroky. Vhodné je vytvoriť si finančný plán, ktorý vám pomôže dosiahnuť vaše ciele. Treba ho však zároveň neustále aktualizovať a prispôbovať, aby ste sa nedostali do nepríjemnej situácie. Ak sa budete držať základných pravidiel, napríklad rozdelíte svoj príjem podľa ideálnych finančných mier, je veľká pravdepodobnosť, že k finančnej slobode budete o krok bližšie!

ÚLOHY

1 | Prečo je potrebné tvoriť finančnú rezervu?

- a) Finančnú rezervu nie je potrebné tvoriť, pokiaľ máte pravidelný príjem.
- b) Pretože stať sa môže čokoľvek, s čím človek nepočíta – strata zamestnania, neplánovaný výdavok v autoservise... To všetko môže znamenať výdavky, ktoré neboli plánované.
- c) Takéto odporúčania sú výsledkom lobingu bánk, ktoré sa snažia získať čo najviac úspor klientov.

2 | Aká veľká by mala byť optimálna finančná rezerva?

.....

3 | Aký je rozdiel medzi aktívami a pasívami?

.....

.....

.....

4 | Juraj má mesačný príjem 1 500 € v čistom. Akú sumu by mal maximálne minúť na splátky úverov podľa ideálnych finančných mier?

- a) 380 €
- b) 450 €
- c) 500 €

5 | Klára má príjem vo výške 900 €. Jej výdavky sú vo výške 850 €. Odkladaním 10 % z príjmu si chce vytvoriť finančnú rezervu vo výške 6 mesačných príjmov. Ako dlho jej to bude trvať (za predpokladu, že sa jej príjmy ani výdavky nezmenia)?

.....

.....

.....

POZNÁMKY

Základom tvorby finančného plánu je detailná finančná analýza. Ale čo všetko je vlastne potrebné analyzovať?

Všetko! Okrem výdavkov, aj tých najmenších, je potrebné zohľadniť aj príjmy. Takže v podstate všetky financie, ktoré do domácnosti „pritekajú“ aj „odtekajú“ – tento neustály kolobeh môžeme označiť pojmom **cash flow**.

CASH FLOW

Cash flow (alebo po slovensky **tok peňazí**) predstavuje rozdiel medzi príjmami a výdavkami za určité časové obdobie. Je dôležité ho pozorne plánovať a sledovať. V opačnom prípade môže nastať nerovnováha, čoho dôsledkom môžu byť vážne finančné problémy.

To, koľko peňazí sa otočí za určité obdobie vo vašej domácnosti, by ste mali pravidelne vyhodnocovať. Vďaka tomu budete vedieť, ako na tom ste, a budete vedieť lepšie naplánovať svoje ďalšie kroky. Je teda potrebné evidovať príjmy a výdavky domácnosti.

Príjmy domácnosti

Ide o všetky peňažné prostriedky, ktoré „pritekajú“ do peňaženky, ako mzda v práci, vreckové, úroky, príjem z prenájmu a pod.

Tieto prostriedky sú domácnosti k dispozícii a môže s nimi hospodáriť. Je možné ich klasifikovať z rôznych hľadísk, napríklad na základe toho, ako často do domácnosti prichádzajú. Tu rozlišujeme príjmy **pravidelné a nepravidelné**.

Pravidelné príjmy sú také, ktoré do domácnosti prichádzajú v pravidelne sa opakujúcich intervaloch. Do tejto kategórie môžeme zaradiť napríklad **príjmy zo zamestnania**, **podnikania** či **príjmy z prenájmu**. Patria sem aj **sociálne príjmy**, resp. sociálne dávky.

- **Príjmy zo zamestnania** predstavujú príjem plynúci zo závislej činnosti. Ide o výplatu zamestnancov, ktorá sa spravidla vypláca raz za mesiac (niektoré krajiny preferujú aj týždenné vyplácanie, napr. Holandsko či Veľká Británia). Výšku príjmu zamestnancov ovplyvňuje ich dosiahnuté vzdelanie, schopnosti či náročnosť danej pozície.
- **Príjmy z podnikania** predstavujú mzdu pre podnikateľov, ktorí vykonávajú samostatnú zárobkovú činnosť na vlastnú zodpovednosť. Sú v podstate zamestnaní u seba samých, o svojej práci sami rozhodujú. Tu sa môžeme stretnúť s rôznymi formami podnikania, napríklad spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť, no najčastejšou formou je živnosť. Každá právna forma podnikania má svoje charakteristické znaky a podmienky upravujúce jej činnosť. Vo všeobecnosti však platí, že cieľom podnikania je dosahovanie zisku.
- Medzi pravidelné príjmy môžeme zaradiť aj **príjmy z prenájmu**, ktoré plynú z vlastníctva majetku prenajímaného inej osobe. Môže ísť napríklad o prenájom bytu, nebytových priestorov či pozemku.
- Osobitým typom pravidelných príjmov sú **sociálne príjmy**, ktoré sa vyplácajú nepracujúcim obyvateľom alebo obyvateľom s veľmi nízkymi príjmami (také príjmy, ktoré nedokážu pokryť ani uspokojenie základných potrieb). Medzi sociálne príjmy patrí rodičovský príspevok, prídavok na dieťa či dávky v hmotnej núdzi.

Nepravidelné príjmy neprichádzajú do domácnosti v pravidelných intervaloch. Môžu prichádzať v rôznom období, v rôznej výške. Ide napríklad o odmeny v práci či príjmy z brigádnickej činnosti. Môžete sa stretnúť aj s pojmom provízia, čo je v podstate podiel na zisku, napríklad pri sprostredkovaní určitého produktu. Medzi nepravidelné príjmy môžeme zaradiť aj **jednorazové príjmy**, ktoré nevznikajú domácnosti často, nemôže si ich vopred naplánovať, často môžu vzniknúť náhodne. Ide napríklad o príjem z dedičstva, príjem z predaja majetku, dar či o výhru určitej sumy peňazí.

VEDELI STE, ŽE...

Jedným z typov príjmov je aj kapitálový príjem. Ten môže byť vyplácaný pravidelne, ale aj jednorazovo. Pravidelne môžete poberať dividendy z investície. Jednorazovým kapitálovým príjmom je napríklad výnos pri predaji majetku.

V praxi sa môžete stretnúť aj s rozdelením na **aktívne** a **pasívne** príjmy, podľa toho, z akej aktivity príjmy plynú.

Aktívne príjmy sú také, ktoré plynú z aktívnej činnosti, ako napríklad z výkonu zamestnania, podnikania či inej činnosti.

Medzi **pasívne príjmy** patria také, ktoré vznikajú bez ďalšej aktivity, teda sú generované bez vynaloženia námahy. Ide napríklad o príjem z prenájmu, výnosy investícií, úroky, príjmy z predaja, dary a pod.

Výdavky domácnosti

Ide o všetky prostriedky, ktoré z domácnosti „odtekajú“, teda o prostriedky minuté na zabezpečenie rôznych tovarov a služieb. Aj výdavky je možné členiť z rôznych hľadísk, napríklad na bežné a kapitálové či podľa ich účelu. Najčastejšie je však potrebné sledovať, ako často sa opakujú a v akej výške. Z tohto hľadiska ich možno rozdeliť na výdavky **fixné** a **variabilné**.

Fixné výdavky sú výdavky, ktoré sa pravidelne opakujú a ich výška sa nemení. Je potrebné ich do určitého termínu uhradiť, ako napríklad nájomné, zálohové platby či splátka úveru alebo hypotéky.

V prípade, že tieto výdavky budú opakovane neuhradené, môže hroziť exekúcia, teda zhabanie majetku.

Variabilné výdavky sú také, ktorých výška nie je presne stanovená, je možné ju meniť, prípadne ju viete aj úplne zminimalizovať. Zároveň nevznikajú pravidelne. Ide najmä o výdavky na spotrebu, teda na nákup jedla, oblečenia či záľuby. Špecifickým typom variabilných výdavkov sú výdavky jednorazové, ktoré vznikajú len výnimočne. Ide napríklad o nákup vianočných darčiekov, dovolenku či nákup nových spotrebičov do domácnosti. Niektoré takéto výdavky si viete vopred naplánovať (napr. pravidelne sa opakujúce výdavky, ale aj nepravidelné nákupy darčiekov, potravín a pod.), iné však naplánovať neviete, pretože vzniknú neočakávane (napr. oprava spotrebiča).

Ak zohľadníte všetky svoje príjmy a výdavky, teda svoj cash flow, ste schopní zostaviť si vlastný rozpočet.

ROZPOČET

Súčasťou finančného plánu je aj tvorba rozpočtu. Po dôkladnom preskúmaní svojich príjmov a výdavkov viete zostaviť svoj **rozpočet, ktorý predstavuje určité porovnanie a sumarizáciu príjmov a výdavkov**. Výsledkom takéhoto prehľadu je zistenie, či sú vaše príjmy postačujúce na krytie vašich výdavkov, alebo je potrebné niektoré výdavky znížiť.

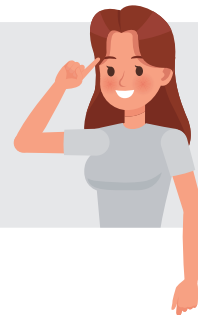
Ako zostaviť svoj rozpočet?

- 1 | V prvom kroku je potrebné spísať si do prehľadnej tabuľky všetky príjmy v sledovanom období (ideálne za rok) aj v konkrétnej výške.
- 2 | Druhým krokom je rovnaké spísanie všetkých výdavkov domácnosti, opäť je potrebné zohľadniť aj sumy.
- 3 | Posledným krokom je porovnanie súčtu príjmov a súčtu výdavkov. Môžu nastať tri situácie: výsledný rozpočet môže byť vyrovnaný, schodkový alebo prebytkový.

ÚLOHA NA ZAMYSLENIE

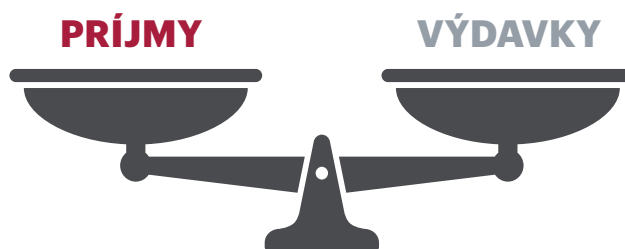
Čo myslíte, ktorý výsledok je pre domácnosť najlepší? Ako podľa vás vyzerajú jednotlivé typy rozpočtov?

Vyrovnaný rozpočet

V prípade, ak sa výška príjmov rovná výške výdavkov, ide o vyrovnaný rozpočet.

Domácnosť tak minie všetky svoje príjmy na zaplatenie svojich výdavkov. V prípade, že domácnosť hospodári s vyrovnaným rozpočtom, môžu ju zaskočiť nečakané výdavky, vinou ktorých sa táto rovnováha naruší. To môže mať negatívny vplyv na finančnú situáciu a môže dôjsť k neschopnosti uhrádzať svoje výdavky, čím sa môže zvýšiť zadlženosť domácnosti.

Ak je rozpočet domácnosti vyrovnaný, je vhodné rozložiť svoje príjmy podľa ideálnych finančných mier, keď vás ani nečakané výdavky nezaskočia.

PRÍKLAD

Rodina Šikovná má štyroch členov – mamu, otca, dcéru a dedka. Spolu bývajú v prenajatom byte. Mama pracuje ako čašníčka, otec je elektrikár, dcéra navštevuje základnú školu a dedko je na dôchodku. Na základe svojich príjmov a výdavkov zostavili rozpočet:

PRÍJMY – PRAVIDELNÉ		VÝDAVKY – FIXNÉ	
mzda mamy	700 €	nájom	400 €
mzda otca	750 €	energie	250 €
dôchodok dedka	450 €	životné poistenie rodičov	150 €
		splátka auta	250 €
		rezervný fond	100 €
spolu	1 850 €	spolu	1 150 €
PRÍJMY – NEPRAVIDELNÉ		VÝDAVKY – VARIABILNÉ	
		jedlo	390 €
		oblečenie a obuv	60 €
		prevádzka domácnosti	50 €
		prevádzka auta	60 €
		telefón a internet	60 €
		zábava a záľuby	80 €
		spolu	700 €
PRÍJMY CELKOVO	1 850 €	VÝDAVKY CELKOVO	1 850 €

Porovnanie príjmov a výdavkov:

1 850 € – 1 850 € = 0 € (príjmy sú rovnaké ako výdavky)

Rodina Šikovná hospodári s vyrovnaným rozpočtom.

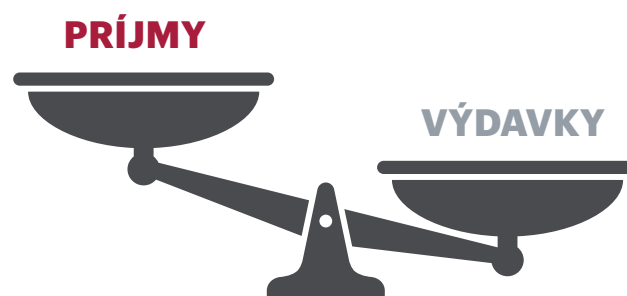
Z hľadiska ideálnych finančných mier je rozdelenie takéto:

	IDEÁLNY STAV	REÁLNY STAV
rezerva	185 €	100 €
aktíva	370 €	150 €
pasíva	555 €	250 €
spotreba	740 €	1 350 €

Čo z toho vyplýva? Rodina Šikovná by sa mala zamerať na zníženie svojich výdavkov na spotrebu, ktoré sú príliš vysoké. Mali by myslieť aj na svoju budúcnosť a prípadné neočakávané udalosti, a to budovaním aktív a tvorbou rezervy. Zároveň však môžu navýšiť svoje príjmy, a to napríklad prácou nadčas, brigádami, prípadne ďalším zamestnaním.

Schodkový rozpočet

Ak sú príjmy nižšie ako výdavky, hovoríme o schodkovom, resp. deficitnom rozpočte. Takýto rozpočet je najrizikovejší, pretože môže viesť k zadlžovaniu. V prípade schodkového rozpočtu totiž príjmy nedokážu pokryť všetky výdavky, domácnosti tak často siahajú po rôznych – najmä nevýhodných – spôsoboch financovania. Je preto potrebné zvyšovať príjmy alebo znižovať výdavky, aby sa rozpočet postupne dostal do rovnováhy, v lepšom prípade aby príjmy prevýšili výdavky.

NEZABUDNITE!

Financovanie výdavkov na spotrebu prostredníctvom úverov a pôžičiek nie je nikdy vhodným riešením.

PRÍKLAD

Rodina Múdra pozostáva z piatich osôb: otec, mama a tri deti. Otec je nezamestnaný, mama je zamestnaná ako kuchárka, najstaršia dcéra študuje na strednej škole, dve mladšie deti chodia na základnú školu. Rodina prednedávnom zrekonštruovala dom po babke. Ich rozpočet je nasledujúci:

PRÍJMY – PRAVIDELNÉ		VÝDAVKY – PEVNÉ	
mzda mamy	800 €	splátka úveru	400 €
dávka v nezamestnanosti – otec	650 €	zálohy za energie	250 €
rodinné prídavky	70 €	rezervný fond	100 €
spolu	1 520 €	spolu	750 €
PRÍJMY – NEPRAVIDELNÉ		VÝDAVKY – KONTROLOVATEĽNÉ	
		jedlo	500 €
		oblečenie a obuv	70 €
		prevádzka domácnosti	100 €
		doprava	120 €
		telefón a internet	100 €
		spolu	890 €
PRÍJMY CELKOVO	1 520 €	VÝDAVKY CELKOVO	1 640 €

Porovnanie príjmov a výdavkov:

1 520 € – 1 640 € = -120 € (príjmy sú nižšie ako výdavky)

Rodina Múdra hospodári so schodkovým rozpočtom.

Z hľadiska ideálnych finančných mier je rozdelenie takéto:

	IDEÁLNY STAV	REÁLNY STAV
rezerva	152 €	100 €
aktíva	304 €	0 €
pasíva	456 €	400 €
spotreba	608 €	1 140 €

Z výsledku je zrejmé, že rodina má výrazne vyššiu spotrebu, ako by mala mať, a z toho dôvodu nie je schopná pri súčasných príjmoch tvoriť dostatočnú rezervu či budovať aktíva.

Možným riešením je nové zamestnanie otca, prípadne lepšie platené zamestnanie matky. Zároveň môže do domácnosti prispieť aj najstarší syn, ktorý by si po nájdení brigády platil výdavky na svoju spotrebu. Rodina Múdra by takisto mohla využiť časť zrekonštruovaného domu na prenájom, čo by im zvýšilo príjem domácnosti, prípadne sa môžu pokúsiť znížiť svoje výdavky napríklad znížením sumy za telefón či internet.

Prebytkový rozpočet

Prebytkový rozpočet vzniká, keď sú príjmy domácnosti vyššie ako výdavky. V takomto prípade je možné prebytočné príjmy využiť napríklad na budovanie rezervy, na sporenie či investovanie, vďaka čomu budú generovať ďalšie príjmy. Prebytkový rozpočet je ideálnym prípadom a mal by byť cieľom každej domácnosti.

PRÍKLAD

Rodina Krásna pozostáva zo 4 členov – mama, otec, dcéra a syn. Otec je právnik, mama je učiteľka. Krásni bývajú vo vlastnom dome, disponujú bytom, ktorý prenajímajú. Rozpočet domácnosti vyzerá nasledujúco:

PRÍJMY – PRAVIDELNÉ		VÝDAVKY – PEVNÉ	
mzda rodičov	2 800 €	zálohy za energie	220 €
prenájom bytu	500 €	rezervný fond	260 €
		životné poistenie rodičov	180 €
		príspevky na dôchodok	80 €
spolu	3 300 €	spolu	740 €
PRÍJMY – NEPRAVIDELNÉ		VÝDAVKY – KONTROLOVATELNÉ	
		jedlo	450 €
		oblečenie a obuv	180 €
		prevádzka domácnosti	70 €
		prevádzka áut	270 €
		telefón a internet	80 €
		služby	150 €
		zábava a záľuby	120 €
		spolu	1 320 €
PRÍJMY CELKOVO	3 300 €	VÝDAVKY CELKOVO	2 060 €

Porovnanie príjmov a výdavkov:

$3\,300\text{ €} - 2\,060\text{ €} = 1\,240\text{ €}$ (príjmy sú vyššie ako výdavky)

Rodina Krásna hospodári s prebytkovým rozpočtom.

Z hľadiska ideálnych finančných mier je rozdelenie takéto:

	IDEÁLNY STAV	REÁLNY STAV
rezerva	330 €	260 €
aktíva	660 €	260 €
pasíva	990 €	0 €
spotreba	1 320 €	1 540 €

Krásni očividne dokážu generovať príjmy výrazne vyššie ako výdavky. Aj napriek tomu, že ich spotreba je vyššia, ako by ideálne mala byť, disponujú stále veľkým množstvom prostriedkov, ktoré vedia zužitkovať. Napríklad prebytok môžu využiť na investovanie, môžu rozšíriť svoje podnikanie, prípadne kúpiť ďalší majetok na prenájom. Všetky tieto spôsoby im vedia zabezpečiť ďalší príjem.

Porovnanie príjmov a výdavkov teda môže nadobudnúť tri podoby – výsledný rozpočet môže byť vyrovnaný (príjmy = výdavky), prebytkový (príjmy > výdavky) alebo schodkový (príjmy < výdavky). V každom prípade je potrebné myslieť na základné pravidlo – ideálne finančné miery 10 : 20 : 30 : 40 a rozdelenie svojich príjmov aspoň priblížiť tomuto pomeru. Vyhnite sa tak zbytočnému zadlžovaniu a zároveň si vytvoríte dostatočné rezervy či už do budúcnosti, alebo na neočakávané udalosti.

Súčasťou kompletnej finančnej analýzy by mal byť aj dôkladný prehľad majetku a záväzkov. Až po zohľadnení všetkých týchto atribútov budete schopní vytvoriť vhodný finančný plán.

Majetok

Majetkom môže byť všetko vo vašom vlastníctve, čo slúži na uspokojovanie potrieb a v budúcnosti môže prinášať úžitok. Spravidla sa považuje za aktívum. Môže ísť o hmotné predmety, ale aj o know-how či peňažné prostriedky. S majetkom je možné ľubovoľne nakladať – je možné ho prediť, požiť, vymeniť a pod. Majetok sa dá členiť z rôznych hľadísk. Rozlišujeme napríklad majetok:

- finančný (hotovosť, prostriedky na účtoch, fondy) a nefinančný,
- hmotný (materiálne veci) a nehmotný (softvér, autorské práva, know-how a pod.),
- hnutelný (predmety, ktoré sa dajú premiestniť, ako napr. auto, bytové zariadenie, šperky) a nehnuteľný (nemožné ho premiestniť, napr. budovy, pozemky a pod.),
- dlhodobý a krátkodobý.

Hodnota majetku je spravidla udávaná v trhovej cene, teda cene, ktorú by sme za majetok dostali v danom období pri jeho predaji. Táto cena sa v čase mení – napríklad pri autách ich hodnota s vekom klesá, naopak, pri pozemkoch a stavbách je veľká pravdepodobnosť, že ich hodnota bude v čase rásť.

Záväzky

Záväzky predstavujú v podstate dlhy, ktoré je potrebné splatiť. Zaväzujú vás k plateniu, vznikli v predchádzajúcom období a je potrebné ich postupne uhrádzať. Znižujú ekonomický úžitok, a preto sa spravidla považujú za pasíva. Záväzky je taktiež možné členiť z viacerých hľadísk, napríklad:

- a** | podľa lehoty splatnosti: krátkodobé (splatnosť do 1 roka), strednodobé (splatnosť do 5 rokov), dlhodobé (splatnosť nad 5 rokov),
- b** | podľa formy: bankové úvery a pôžičky, finančné výpomoci a pod.

Ak chcete zistiť z účtovného hľadiska, akým majetkom skutočne disponujete, je potrebné porovnať aktíva a pasíva – teda vytvoriť tzv. súvahu, v ktorej porovnáte trhovú cenu majetku a hodnotu záväzkov.

Pri komplexnej finančnej analýze je potrebné zohľadniť nielen cash flow, ale aj súvahu, teda porovnanie majetku a záväzkov. Až tak dokážete zistiť skutočný finančný stav domácnosti. V mnohých prípadoch je totiž možné hospodáriť s prebytkovým rozpočtom, no mať množstvo záväzkov, a teda vysokú mieru zadlženosti. Možno to je aj naopak: dá sa hospodáriť so schodkovým rozpočtom, ale vlastníť majetok, ktorého predaj by vygeneroval dostatočný príjem na splatenie všetkých záväzkov.

PRÍKLAD

Rodina Mikulášová žije v prenájme. Mama zdedila pozemok, ktorého súčasná hodnota je 20 000 €. Rodina si vzala úver na kúpu auta, trhová hodnota auta po roku splácania je 8 500 €, zostáva im splatiť ešte 11 000 €. V byte majú vlastné zariadenie, ktorého trhová cena je momentálne na úrovni 7 500 €. Zároveň disponujú finančnou rezervou na účte vo výške 3 500 €.

Súvaha rodiny Mikulášovej:

TRHOVÁ CENA MAJETKU		ZÁVÄZKY	
pozemok	20 000 €	auto	11 000 €
auto	8 500 €		
zariadenie bytu	7 500 €		
finančná rezerva	3 500 €		
SPOLU	39 500 €	SPOLU	11 000 €

Porovnanie hodnoty majetku a záväzkov rodiny Mikulášovej ukázalo, že hodnota majetku je vyššia ako výška záväzkov a rodina je teda schopná splatiť svoje záväzky, ak napríklad predá pozemok, ktorý mama zdedila.

Ak sa chcete dostať do stavu finančnej slobody, je potrebné svoje finančné kroky plánovať. Vhodný finančný plán je potrebné tvoriť na základe dostatočnej finančnej analýzy. Tá pozostáva z analýzy vašich príjmov a výdavkov, vášho rozpočtu, pričom zohľadňujete aj svoj majetok a záväzky. Dôkladná analýza vám pomôže posúdiť váš aktuálny stav, nastaviť vhodné a reálne ciele, ktoré sa potom zohľadnia v krokoch finančného plánu. Viete si tak nastaviť výšku svojich výdavkov na spotrebu v súlade s finančnými možnosťami, viete, akú sumu môžete investovať či z akej sumy dokážete tvoriť rezervu. Tým sa však finančné plánovanie nekončí. Plnenie plánu je potrebné neustále sledovať a prispôbovať ho svojej aktuálnej situácii.

ÚLOHY

- 1 | Rodina Pecná pozostáva zo štyroch členov. Otec pracuje ako mechanik a jeho príjem je 1 200 €, mama pracuje ako zdravotná sestra a mesačne zarába 890 €. Na deti poberajú rodičovské príspevky vo výške 46 €. Bývajú v dome, na ktorý si brali hypotéku s mesačnou splátkou 380 €. Zároveň však vlastnia pozemok, ktorý prenajímajú za 350 € mesačne. Mesačné výdavky na jedlo sú vo výške 320 €, zálohové platby platia mesačne vo výške 180 €, za telefón a internet platia mesačne 90 €, prevádzka domácnosti vychádza 60 €, doprava 200 €. Rezervu tvoria zo sumy 120 € mesačne a 100 € im odchádza na životné poistenie. V neposlednom rade pravidelne investujú sumu 20 €.

Na základe uvedených údajov doplňte tabuľku a zistite, aký je výsledný rozpočet rodiny Peknej. V druhej tabuľke porovnajte reálny stav so stavom, ktorý by nastal, ak by rozdelili svoje príjmy podľa ideálnych finančných mier. Posúďte, ako by vedeli upraviť svoje hospodárenie.

PRÍJMY – PRAVIDELNÉ		VÝDAVKY – PEVNÉ	
druh	suma	druh	suma
spolu		spolu	
PRÍJMY – NEPRAVIDELNÉ		VÝDAVKY – KONTROLOVATELNÉ	
		druh	suma
		spolu	
PRÍJMY CELKOVO		VÝDAVKY CELKOVO	

	IDEÁLNY STAV	REÁLNY STAV
rezerva		
aktíva		
pasíva		
spotreba		

.....

.....

.....

- 2 | Pri hľadaní svojho budúceho zamestnania ste natrafili na pozíciu, ktorá vás zaujala. Ponúkaná hrubá mesačná mzda je vo výške 1 100 €. Pomocou internetovej mzdovej kalkulačky zistíte, aká je výška mzdy v čistom, a navrhnete rozloženie výdavkov podľa ideálnych finančných mier 10 : 20 : 30 : 40.

Hrubá mzda: 1 100 €

Čistá mzda:

Rozloženie podľa ideálnych finančných mier:

	IDEÁLNY STAV
rezerva	
aktíva	
pasíva	
spotreba	

MZDA A VÝPOČET VÝŠKY MZDY

Ako bolo už uvedené, základom rozpočtu domácnosti sú príjmy a výdavky. Spomínali sme si niekoľko typov príjmov, ako napríklad príjem z podnikania, výnosy z investovania či sociálne príjmy. Príjem, s ktorým sa však každý z vás určite raz stretne, je **mzda, teda príjem zo zamestnania**.

Mzda predstavuje peňažnú odmenu za vykonanú prácu a môže nadobúdať niekoľko podôb.

Podľa toho, akou formou je mzda vyplácaná, môže existovať:

• Peňažná mzda

Najbežnejšia forma výplaty mzdy je formou peňažných prostriedkov, či už v hotovosti, alebo na účet zamestnanca. K peňažnej mzde môže zamestnávateľ doplniť aj rôzne príplatky, prémie, provízie (podiely zo zisku spoločnosti) či odmeny za splnenie určitých úkonov. Za spoľahlivý výkon činnosti môžete získať osobné ohodnotenie.

• Naturálna mzda

V tomto prípade je mzda vyplácaná v podobe výrobkov a služieb. Avšak alkohol či tabakové výrobky nesmú byť použité ako naturálna mzda.

V súčasnosti je možné časť mzdy vyplatiť formou naturálnej a časť formou peňažnej mzdy – v takomto prípade ide o **zmiešanú mzdu**.

Je potrebné si uvedomiť aj vzťah medzi cenami tovarov a služieb a výškou mzdy. Je totiž dôležité, aká mzda vám príde každý mesiac na účet, no dôležitejšie je, čo všetko si za ňu reálne môžete kúpiť. Z tohto pohľadu existuje:

- **nominálna mzda**, ktorá predstavuje sumu, ktorá vám príde na účet, resp. ktorú vám vyplatí zamestnávateľ,
- **reálna mzda**, ktorá predstavuje kúpnu silu mzdy, teda vyjadruje to, koľko tovarov a služieb si za svoju mzdu môžete kúpiť. Napríklad ak máte nominálnu mzdu nezmenenú, no vplyvom vysokej inflácie sa zvyšujú ceny tovarov, reálna mzda klesá, pretože za svoju mzdu si môžete kúpiť menej.

? VEDELI STE, ŽE...

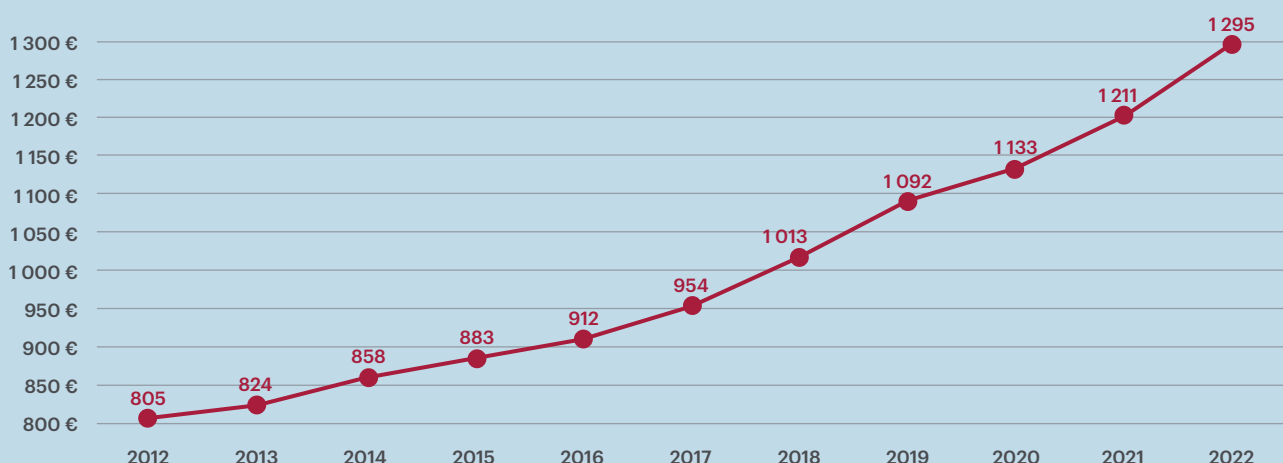
V každej krajine je stanovená minimálna výška mzdy, ktorá musí byť vyplácaná zamestnancom za výkon činnosti, aby si vedeli zabezpečiť aspoň základné potreby. Napríklad na Slovensku v roku 2022 je výška hrubej minimálnej mzdy 646 €.

Výška mzdy je presne dohodnutá v pracovnej zmluve, ktorá by mala byť súčasťou každého trvalého pracovného pomeru (TPP). V tejto zmluve máte zakotvené aj to, ako často a v akej výške vám bude výplata prichádzať na účet. Výška môže byť určená mesačnou (napr. 1 100 € v hrubom za mesiac) alebo hodinovou sadzbou (napr. 4,5 €/hodina).

V občasných prípadoch sa môžete stretnúť aj s výškou mzdy, ktorá závisí od počtu vykonaných úkonov – napríklad od počtu vyrobených kusov nejakého predmetu – ktorá sa nazýva úkolová mzda.

? VEDELI STE, ŽE...

V praxi sa množstvo údajov, výpočtov či posudkov odvoláva na výšku priemernej hrubej mzdy v hospodárstve. Tá sa na Slovensku v priebehu posledných rokov zvyšovala, ako môžete vidieť v grafe nižšie. **V roku 2021 už presiahla výšku 1 120 €.**

ÚLOHA NA ZAMYSLENIE

Viete, ako je možné, že priemerná výška hrubej mesačnej mzdy na Slovensku prekračuje sumu 1 290 €, no v médiách často počúvate o tom, že mzdy sú nedostatočné, výška platov nie je adekvátna a mnohí zarábajú len minimálnu mzdu?

V súvislosti s výškou mzdy ste sa už určite stretli s označením hrubá a čistá mzda. Toto je veľmi dôležitý údaj, ktorý môže ovplyvniť aj vaše rozhodnutie o nadviazaní spolupráce, pretože vo výške hrubej a čistej mzdy je značný rozdiel.

Hrubá mzda sa spravidla udáva v pracovnej zmluve. Je to výška mzdy v ešte neupravenej, neočistenej podobe.

Čistá mzda je to, čo vám je reálne vyplatené, teda mzda znížená o poplatky odvádzané štátu – odvody do Sociálnej poisťovne, odvody do zdravotnej poisťovne a daň z príjmu, prípadné nedoplatky voči zamestnávateľovi či benefity, ktoré si musíte hrať z vlastných prostriedkov (ako napríklad náklady za využívanie firemného auta na súkromné účely).

Bez ohľadu na rôzne konkrétne situácie však vo všeobecnosti výšku svojej čistej mzdy môžete určiť tak, že od hrubej mzdy odrátate daň z príjmu a zákonné poistenie – teda odvody do Sociálnej a zdravotnej poisťovne.

$$\text{Čistá mzda} = \text{hrubá mzda} - \text{daň z príjmu} - \text{odvody}$$

Odvody do poisťovní odvádza nielen zamestnanec zo svojej mzdy, ale aj jeho zamestnávateľ. Ten uhrádza vyššie odvody, pretože platí aj niektoré poistenia, ktoré zamestnanec platiť nemusí. Odvody, ktoré platí zamestnávateľ, tak zvyšujú jeho náklady a celkovo zvyšujú cenu práce zamestnanca. **Celkovú cenu práce označujeme pojmom superhrubá mzda.** Sú to teda celkové mzdové náklady na konkrétneho zamestnanca.

Odvody do Sociálnej poisťovne sa týkajú niekoľkých druhov poistení. Ide napríklad o nemocenské, starobné, invalidné, úrazové či garančné poistenie. V prípade potreby, napríklad pri strate príjmu, sa tak vie o vás štát postarať vyplácaním dávok. Odvody do zdravotnej poisťovne súvisia s poskytovaním bezplatnej zdravotnej starostlivosti.

Výška odvodov je stanovená percentuálnou sadzbou, ktorá sa počíta z hrubej mzdy. Zamestnanec a zamestnávateľ platia rozdielnú výšku, ako ukazuje tabuľka nižšie.

POISŤOVŇA	DRUH POISTENIA	ODVODY ZAMESTNANCA (%)	ODVODY ZAMESTNÁVATEĽA (%)
Sociálna poisťovňa	nemocenské	1,40	1,40
	starobné	4,00	14,00
	invalidné	3,00	3,00
	úrazové		0,80
	garančné		0,25
	poistenie v nezamestnanosti	1,00	1,00
	rezervný fond solidarity		4,75
spolu Sociálna poisťovňa		9,40*	25,20
zdravotná poisťovňa	zdravotné	4,00	10,00
ODVODY SPOLU		13,40	35,20

*vo výnimočných prípadoch môže byť sadzba nižšia (napr. pre poberateľa invalidného dôchodku)

Tabuľka 1 | Povinné odvody zamestnanca a zamestnávateľa (platné pre rok 2021)

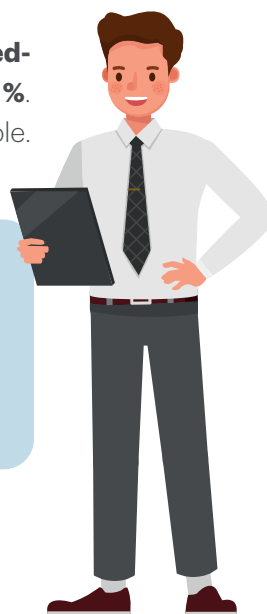
Zdroj: Sociálna poisťovňa, 2021

Ak chcete zistiť výšku čistej mzdy, je potrebné okrem odvodov odrátať od hrubej mzdy aj **pred-davok na daň z príjmu. Daň z príjmu je vo väčšine prípadov stanovená sadzbou 19 %.** Z hrubej mzdy sa vám teda odráta ešte táto položka. Viac o daniach si povieme v ďalšej kapitole.

VEDELI STE, ŽE...

Je výhodou vedieť si vypočítať presnú výšku čistej mzdy, avšak v súčasnosti sú už bežne dostupné nástroje, napr. internetové kalkulačky na výpočet čistej mzdy, ktoré vám s týmto výpočtom pomôžu.

Ako čítať výplatnú pásku?

Presná výška vašich odvodov, odvodov vášho zamestnávateľa a výška preddavku na daň sú uvedené na výplatnej páske. Výplatná páska predstavuje doklad, ktorý poskytuje presné informácie o tom, aká bola cena práce, aké prostriedky boli vyplatené, ale aj informácie o dovolenke či úhrade stravného.

Na obrázku vidíte konkrétnu výplatnú pásku pána Nováka. Jeho hrubá mzda je 1 000 €, čistá mzda, ktorá bola vyplatená na účet, je 758,24 €. Superhrubá mzda (celková cena práce) je 1 341,11 €. Na páske presne vidíte aj výšku konkrétnych odvodov, aj výšku preddavku na daň.

Ján Novák

Os. číslo: 012/A

Stredisko: HS-EKON

Výplatná páska

11/2019

Profi test s.r.o., Levice, IČO: 46493701

Na účet:

758.24 €

čistá mzda

Dovolenka	Nárok	Čerpaná
nová (dni)	25	3
nová (dni)	2	0.5

Fond pr. času	Dní	Hodín
Prac. doba	20	160
Sviatky	1	8

Vstupné údaje

Odpracované dni	20
Odpracované hodiny	160
Dovolenka - dni	1
Platené sviatky - dni	
Platené sviatky - hodiny	
Odpracované dni celkovo	20
Odpracované hodiny celkovo	160
Priemer - dovolenka (€/hod.)	4.9510
Denná prevádzka - hodín	8 hodín

Typ pracovného vzťahu	Hlavný pracovný pomer
Zmluvný základný plat	1 000.00
Osobné ohodnotenie	
Základná mzda	952.39
Prémie	
Náhrady za dovolenku	39.61
DDS	
Hrubá mzda	992.00
Celková cena práce	1341.11

superhrubá mzda

Poistné odvody

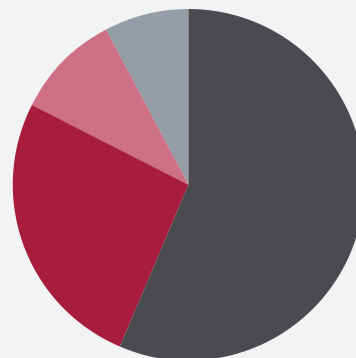
	Zamestnanec	Organizácia
Zdravotné poistenie	-39,67 (4,00 %)	-99,19 (10,00 %)
Nemocenské poistenie	-13,88 (1,40 %)	-13,88 (1,40 %)
Starobné poistenie	-39,67 (4,00 %)	-138,87 (14,00 %)
Poistenie v nezam.	-9,91 (1,00 %)	-9,91 (1,00 %)
Invalidné poistenie	-29,75 (3,00 %)	-29,75 (3,00 %)
Úrazové poistenie		-7,93 (0,80 %)
Garančné poistenie		-2,47 (0,25 %)
Rezervný fond solidarity		-47,11 (4,75 %)
POISTENIE SPOLU	-132,88 (13,40 %)	-349,11 (35,20 %)

Výpočet mzdy

odvody zamestnanca

Hrubý základ dane	859,12	
Nezdaniteľné minimum	-328,12	
Mesačné zálohy - základ	531,20	
Mesačné zálohy - daň	-100,88	preddavok za daň
Čistá mzda	758,24	
NA VÝPLATU (€)	758,24	

Cena práce

- čistá mzda | 56,5 %
- poisťné zamestnanec | 9,9 %
- poisťné organizácia | 26,0 %
- zamestnanec daň | 7,5 %

Chcete brigádovať popri štúdiu?

Ak chcete pracovať už popri štúdiu na strednej či vysokej škole, máte možnosť využiť dohodu o brigádnickej práci študenta. Ak máte viac ako 15 rokov a ukončili ste povinnú 10-ročnú školskú dochádzku, môžete začať brigádovať u zamestnávateľa, ktorý vám bude posilať mzdu za vykonanú činnosť. Aj v tomto prípade platia podmienky odvádzania platieb, avšak len do Sociálnej poisťovne na starobné (4 %) a invalidné poistenie (3 %), ktoré spolu tvoria 7 % sadzbu. Zdravotné poistenie sa pri tomto type pracovného pomeru neuhrádza.

Navyše je možnosť uplatniť si u jedného zamestnávateľa tzv. bezodvodovú položku, ktorá je vo výške 200 €. Uplatniť túto výhodu si môžete jednoducho odovzdaním príslušného tlačiva zamestnávateľovi. Zo sumy 200 € tak neuhrádzate žiadne odvody. Ak váš zárobok presiahne sumu 200 €, odvody zaplatíte iba z rozdielu.

PRÍKLAD

Napríklad ak zarobíte 280 € v hrubom a uplatňujete si bezodvodovú položku, 7 % odvody zaplatíte iba zo sumy 80 € (pretože $280 - 200 = 80$), výška odvodov do Sociálnej poisťovne bude teda 5,60 €.

ÚLOHY

- 1** | Predstavte si, že sa vám podarí získať vysnívanú brigádu, v ktorej odrobíte 70 hodín mesačne. Vaša hodinová mzda je 4,50 €. Uplatníte si bezodvodovú položku. Aká bude suma, ktorú odvediete poisťovni?

- 2** | Ste majiteľmi rozbiehajúcej sa firmy a potrebujete zamestnať nového človeka. Ponúknete mu hrubú mzdu vo výške 900 €. Aká bude celková cena práce tohto zamestnanca?

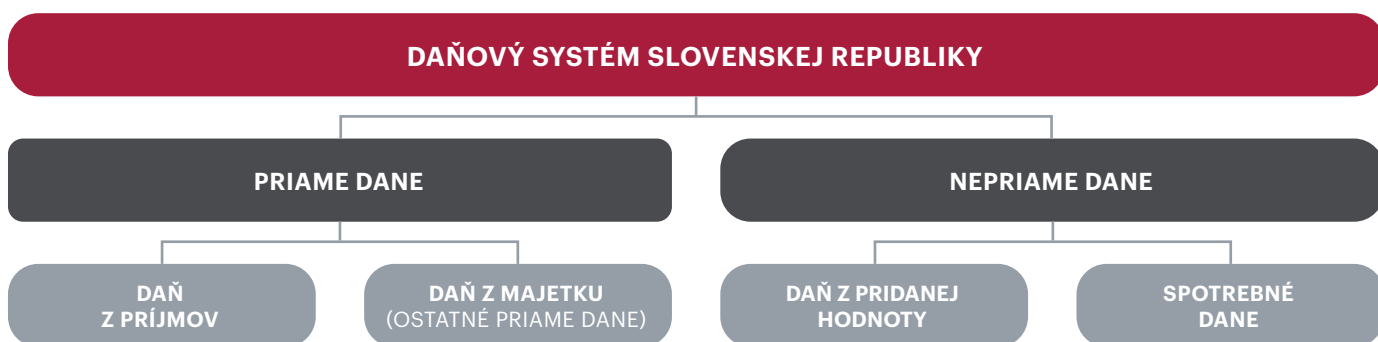

DANE A DAŇOVÝ SYSTÉM

S finančným svetom je veľmi úzko prepojený aj daňový systém. Výška daní totiž priamo ovplyvňuje vývoj ekonomiky a môže mať vplyv aj na vývoj finančných trhov, fungovanie finančných inštitúcií či na príjmy domácností. Je preto dobré mať aspoň čiastočný prehľad o tom, aké dane platíte, prečo ich platíte a najmä ako ovplyvňujú váš rozpočet.

Čo sú to tie dane? **Dane predstavujú povinné, zákonom stanovené platby, ktoré sú príjmom štátneho rozpočtu.** Každá fyzická či právnická osoba je povinná platiť určité prostriedky, vďaka ktorým dokáže štát zabezpečiť správne fungovanie jednotlivých štátnych zložiek, ako napríklad vzdelávanie, zdravotníctvo, doprava či bezpečnosť krajiny. Dane tak predstavujú dôležitý nástroj na zabezpečenie správneho chodu celej spoločnosti. A to aj z toho dôvodu, že predstavujú takmer 90 % zo všetkých príjmov štátu.

V praxi rozlišujeme dve hlavné kategórie daní, a to podľa toho, či tieto dane platíme priamo alebo nepriamo prostredníctvom ceny kupovaných tovarov. Ide tak o dane **priame a nepriame**.

Do kategórie **priamych daní** patrí **daň z príjmov fyzických a právnických osôb, daň z motorových vozidiel a miestne dane**, teda daň z nehnuteľností, za psa, za užívanie verejného priestranstva či za ubytovanie.

Do kategórie **nepriamych daní** patrí **daň z pridanej hodnoty**, známa pod skratkou DPH, a **spotrebné dane** z alkoholu, tabakových výrobkov či elektriny, uhlia a zo zemného plynu.

VEDELI STE, ŽE...

Výnosy z niektorých typov daní (napríklad z dane z príjmu fyzických osôb) sa prerozdeľujú na základe trvalého pobytu obyvateľov obciam a vyšším územným celkom. Ak chcete zveľaďovať svoje okolie, je vhodné mať nahlásený trvalý pobyt v mieste, kde reálne žijete.

Vzhľadom na to, že nepriame dane sú zarátané v cene výrobku, nemusíte ich priamo odvádzať žiadnej inštitúcii, často si ani neuvedomíte, že ju platíte. Čo si však uvedomíte a počas zamestnania si to budete uvedomovať pri každom čítaní výplatnej pásky, je úhrada priamej dane – dane z príjmu. Určite sa stretnete aj s niektorými z miestnych daní, napríklad ak budete riešiť vlastné bývanie alebo si zaobstaráte psa.

Všetky dane vo veľkej miere ovplyvňujú váš rozpočet – čím vyššia je sadzba dane, tým viac to pocítia vaše peňaženky. Ak sa zvýši sadzba DPH, budete platiť väčšiu časť výdavkov na spotrebu. Ak sa zvýši sadzba dane z príjmov, budete dostávať nižšiu mzdu.

Hlavnú kategóriu priamych daní predstavuje **daň z príjmov**. Do tejto skupiny patrí aj daň z príjmov právnickej osoby, teda z príjmov podnikateľských subjektov. Na účely výpočtu výšky vašej čistej mzdy je však dôležitá **daň z príjmov fyzickej osoby**. Je to spôsob zdanenia príjmov zo zamestnania, príjmov z prenájmu či predaja nehnuteľnosti a výška dane je určená percentuálnou sadzbou.

❓ VEDELI STE, ŽE...

Platenie daní sa v starovekom Grécku považovalo za vyjadrenie občianskej uvedomelosti, pretože bolo dobrovoľné a daň tak platili len jedinci, ktorým záležalo na fungovaní spoločnosti. Prvá daň z príjmov, ktorá sa ako-tak podobá súčasnej forme, bola zavedená v Anglicku v roku 1799 a jej primárnym účelom bolo financovanie bojov proti Napoleonovi.

Daň z príjmu fyzických osôb sa teda týka takmer všetkých príjmov, ktoré fyzická osoba nadobudla počas zdaňovacieho obdobia. Existuje aj niekoľko výnimiek, ako napríklad príjmy, ktoré už raz boli zdanené (napr. dividendy). Podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov sú predmetom tejto dane príjmy, ktoré možno rozdeliť do viacerých skupín:

- príjmy zo závislej činnosti (najmä zo zamestnania),
- príjmy z podnikania (teda zo samostatnej zárobkovej činnosti),
- príjmy z kapitálového majetku (napr. úroky),
- ostatné príjmy (napríklad príjmy z predaja a iné príležitostné príjmy).

Uvedené príjmy sú zdaňované sadzbou 19 %, avšak v niektorých výnimočných prípadoch môže byť sadzba vyššia. Výšku daní z aktívnych príjmov, ktorú zaplatíte, je možné znížiť uplatnením tzv. **nezdaniteľnej časti základu dane**, ktorá predstavuje 19,2-násobok sumy životného minima. Je to suma, ktorá sa nezdaní, ide v podstate o daňové zvýhodnenie. V praxi to znamená, že ak si u zamestnávateľa uplatníte nezdaniteľnú položku, pri výpočte čistej mzdy vám bude zdaňovaná len suma presahujúca 19,2-násobok výšky životného minima.

PRÍKLAD

Napríklad ak zarábate mesačne 1 200 € v hrubom, po odpočítaní nezdaniteľnej položky (ktorá je v roku 2022 vo výške 381,61 €) zaplatíte daň z príjmu len zo sumy 818,39 €. Vaša mzda sa teda zníži o daň 155,49 €. Výpočet: $[(1\,200 - 381,61) \times 0,19]$.

VEDELI STE, ŽE...

Ak výška príjmu prekročí 176,8-násobok sumy životného minima, príjem je zdaňovaný sadzbou 25 %. Ak budete niekedy počuť pojem **milionárska daň**, ide práve o túto sadzbu.

Aby bol výber dane z príjmu čo najefektívnejší, štát využíva systém, pri ktorom sa zamestnancom zo mzdy odrátavajú preddavky na daň z príjmu, ktoré sa odvádzajú priamo daňovému úradu. Aj vďaka tomu vzniká rozdiel vo výške hrubej a čistej mzdy. Iné príjmy, ako napríklad úroky, sa zdaňujú tzv. zrážkovou daňou.

Aby však nedošlo k omylu a náhodou sa nezabudlo na zaplatenie nejakej dane, raz za rok sa robí sumár zaplatenej dane z príjmu za celé zdaňovacie obdobie, teda za daný rok. Týmto sumárom je ročné zúčtovanie, resp. **daňové priznanie**. Ak vaše príjmy presiahnu za toto obdobie určitú sumu, napríklad 2 255,72 € za rok 2021, ste povinní podať daňové priznanie do 31. marca nasledujúceho roka (v niektorých prípadoch, ako napríklad výkon práce v zahraničí, je možné túto lehotu predĺžiť). Výhodou zamestnania je, že viete požiadať svojho zamestnávateľa o vykonanie ročného zúčtovania, a tak nemusíte podávať daňové priznanie, pretože túto povinnosť splní za vás.

Výhodou daňového priznania je, že v niektorých prípadoch, ak vám boli odvádzané preddavky na daň z príjmu, vám môžu byť tieto prostriedky vrátené. Preto je niekedy dobré podať daňové priznanie aj v prípade, ak váš príjem za daný rok nepresiahol stanovenú hodnotu. Profitovať môže napríklad ten, kto časť roka pracoval a časť roka bol nezamestnaný alebo bol na materskej dovolenke. Rovnako aj študent, ktorý počas roka vykonával pracovnú činnosť na dohodu o brigádnickej práci študentov.

PRÍKLAD

Počas leta brigádujete. U zamestnávateľa si uplatňujete aj bezodvodovú položku (200 €), aj nezdaniteľnú položku (381,61 €). Hrubý príjem za jeden mesiac je 500 €. Oba mesiace zarobíte rovnakú sumu, pretože odpracujete rovnaký počet hodín. Aká bude výška vašej čistej mzdy za jeden mesiac? Aká suma sa vám vráti po podaní daňového priznania?

Výpočet čistej mzdy za jeden mesiac:

- 1 | Najskôr vypočítate výšku odvodov: $(500 - 200) \times 0,07 = 21 \text{ €}$
- 2 | Teraz túto sumu odpočítate od hrubej mzdy: $500 - 21 = 479 \text{ €}$
- 3 | Od výsledku odpočítate nezdaniteľnú položku: $479 - 381,61 = 97,39 \text{ €}$
- 4 | Z výslednej sumy vypočítate preddavok na daň z príjmu: $97,39 \times 0,19 = 18,5 \text{ €}$
- 5 | A teraz odpočítate odvody a daň od hrubej mzdy:

Čistá mzda: $500 - 21 - 18,5 = \mathbf{460,5 \text{ €}}$

Keďže pracujete dva mesiace, zaplatíte spolu daň z príjmu vo výške 37 €. Ak si podáte daňové priznanie, túto sumu vám vráti.

V rámci ekonomiky je významná aj **daň z pridanej hodnoty (DPH)**, ktorá predstavuje najväčší zdroj príjmov v štátnej kase. Táto daň je z kategórie nepriamych daní a v podstate je ňou zdaňovaná spotreba výrobkov a služieb.

VEDELI STE, ŽE TÚTO DAŇ PLATÍTE AJ VY?

Vždy keď si zakúpite nejaký tovar alebo službu, príslušná časť z ceny odchádza do štátneho rozpočtu.

Premysleným systémom platieb sa DPH dostáva do štátneho rozpočtu, pričom DPH platí konečný spotrebiteľ v rámci ceny výrobku. Sadzba dane je stanovená percentuálne. V praxi rozlišujeme základnú – 20 % sadzbu a zníženú – 10 % sadzbu DPH. Znížená sadzba sa vzťahuje na niektoré vybrané potraviny (ako napr. mäso, mlieko či chlieb) alebo na knihy a lieky. Je potrebné si uvedomiť, že DPH ceny výrobkov a služieb v konečnom dôsledku zvyšuje, preto ak dôjde k zvýšeniu sadzby tejto dane, zaplatíme za tovary a služby viac.

VEDELI STE, ŽE...

Na Slovensku máme zavedenú aj tzv. daň z výhry, ktorá v podstate spadá pod daň z príjmu. Ak vyhráte v súťaži a hodnota výhry je vyššia ako 350 €, z prevyšujúcej sumy je potrebné zaplatiť 19 % daň. Napríklad ak vyhráte v súťaži automobil v hodnote 10 000 €, musíte zaplatiť daň z výhry vo výške 1 833,5 €.

$$(10\,000 - 350) \times 0,19 = 1\,833,5 \text{ €}$$

Oblasť financií zahŕňa širokú škálu pojmov, definícií či výpočtov. Ak chcete zvládať finančné plánovanie a chcete mať svoje financie pod kontrolou, potrebujete rozumieť aspoň tým základným z nich. Medzi ne určite patrí spôsob určenia výšky vašej mzdy či povinnosti, ktoré súvisia s platením daní. Ak viete, aké sú vaše príjmy, viete si jednoduchšie rozplánovať svoje výdavky a v konečnom dôsledku tak viete dostať svoj rozpočet do zdravej formy. To je však len začiatok, dostávame sa totiž k finančným produktom, ktorých je na trhu plno a každý ponúka iné výhody.

ÚLOHY

- 1** | Predstavte si, že vaša rodina vlastní penzión. Poskytuje ubytovanie počas letnej sezóny. Po zrátaní všetkých nákladov ste zistili, že cena za ubytovanie, ktorá by pokryla všetky náklady, je 20 €/noc. Pre istotu však túto sumu navýšite o 5 €. Miestny poplatok za ubytovanie je 1 €. Aká je konečná cena ubytovania? (sadzba DPH pri ubytovaní je 10 %, poplatok za ubytovanie sa nezdaňuje)

- 2** | Študentka Miška brigádovala v roku 2022 počas 4 mesiacov. Mesačne zarobila 300 €. Uplatňuje si bezodvodovú položku vo výške 200 € mesačne a odpočítateľnú položku dane vo výške 381,61 € mesačne. Mala by si podať daňové priznanie za rok 2022? Ak áno, prečo?

POZNÁMKY

**FINANČNÉ
INŠTITÚCIE**

Keby si na trhu finančných služieb každý robil, čo by sa mu zachcelo, nebolo by to v poriadku. Nemal by sa kto starať o vaše financie, každý by si robil to, čo by mu najviac vyhovovalo – a z toho dôvodu je potrebné, aby bol trh financií regulovaný a kontrolovaný, s presne definovanými činnosťami zainteresovaných subjektov. Každá inštitúcia poskytujúca svoje služby na finančnom trhu musí mať na výkon svojej činnosti potrebné licencie a povolenia.

Inak povedané: poisťovne ponúkajú poistenia a riešia poistné udalosti, správcovské spoločnosti zabezpečujú dohľad nad vašimi investíciami, banky realizujú poskytovanie úverov či vedú vaše účty a finanční odborníci sa vám snažia priblížiť tie najvhodnejšie produkty, ktoré by mali tvoriť vaše finančné portfólio.

Hlavným orgánom dozoru a regulácie finančného sveta na Slovensku je **Národná banka Slovenska**, ktorá je centrálnou bankou Slovenskej republiky. Popri iných činnostiach vykonáva aj dohľad nad finančným trhom, eviduje počet finančných inštitúcií, kontroluje finančných sprostredkovateľov, vedie štatistiky a pod. Predstavuje tak vrchol nášho bankového systému.

V nasledujúcich kapitolách si priblížime jednotlivé finančné produkty, ktoré ponúkajú banky, poisťovne, správcovské spoločnosti a iné finančné inštitúcie. Mnoho produktov sa na seba podobá, resp. viaceré inštitúcie ponúkajú podobné produkty – ako napríklad investičné riešenia –, ktoré sa líšia v skladbe a vo výnosnosti. Ale poďme pekne postupne.

Pri finančnom plánovaní je potrebné myslieť na niekoľko oblastí. Jednou z tých najdôležitejších, na ktorú treba myslieť čo najskôr, je zabezpečenie – zabezpečenie príjmu a majetku pre prípad nejakej neočakávanej udalosti. Túto oblasť by sme mali považovať za prioritu a zohľadniť to aj pri finančnom plánovaní. Takéto zabezpečenie označujeme pojmom **POISTENIE**.

Poistenie

Ľudia prirodzene potrebujú mať pocit bezpečia, život totiž prináša množstvo neočakávaných udalostí, ktoré nie sú vždy pozitívne. Pred väčšinou z nich je však možné sa chrániť. Pri finančnom plánovaní je jedným z hlavných pravidiel tvorba finančnej rezervy na neočakávané udalosti (ideálne vo výške minimálne 6 mesačných príjmov) a ochrana majetku či zdravia. Všetky tieto oblasti by mali byť pri finančnom plánovaní prioritou. A ako ochrániť svoj majetok či zdravie?

Poistením, teda vytvorením vzťahu s poisťovňou, ktorá v prípade nepriaznivej udalosti zabezpečí vyplatenie prostriedkov, ktoré vám vzniknutú škodu pokrýjú.

Poistenie predstavuje právny vzťah realizovaný na základe **poistnej zmluvy**. V tomto vzťahu figurujú **poisťovateľ** (poisťovňa), **poistník** (osoba, ktorá platí poistenie), **poistený** (osoba, na ktorej život, zdravie, majetok alebo zodpovednosť sa poistenie vzťahuje). Podstatou tohto vzťahu je prevzatie zodpovednosti za škodu, ktorá vznikne v dôsledku **poistnej udalosti**. Presné udalosti, na ktoré sa vzťahuje poistenie či výška poistného, sú definované v poistnej zmluve. Na základe princípu podmienenej návratnosti vám poisťovňa vyplatí poistné plnenie len v prípade vzniku poistnej udalosti vopred dohodnutej v poistnej zmluve.

Inak povedané, ak vám zničí strechu domu tornádo a hradíte si poistenie proti živelným pohromám, poisťovňa vám uhradí výmenu strechy. Poistený tak v prípade poistnej udalosti získava od poisťovne náhradu škody, teda poistné plnenie.

Výška poistného plnenia však nezávisí od výšky zaplateného poistného.

Cieľom poistenia je teda zmiernenie finančných následkov neočakávaných udalostí. Poistenie funguje na **princípe solidarity**. Platbou poistného sa skladáte na škodu, ktorá môže vzniknúť niekomu inému. No platí to aj opačne, všetci ostatní sa skladajú na škodu, ktorá môže vzniknúť vám. Viete si poistiť život, svoje telo a zdravie, no zároveň aj bývanie, majetok či prípadnú stratu príjmu. Poistné sa platí v pravidelných intervaloch (napríklad ročne alebo mesačne) a vo vopred dohodnutej výške.

Z pohľadu ochrany príjmov sú najdôležitejšou súčasťou poistenie úmrtia, práceneschopnosti a invalidity. Z pohľadu ochrany majetku je dôležité povinné zmluvné poistenie (PZP) auta, poistenie nehnuteľnosti a domácnosti či cestovné poistenie.

? VEDELI STE, ŽE...

História poistenia siaha až do 14. storočia, z ktorého pochádza prvá poistná zmluva. Tá sa týkala ochrany majetku námorníkov a bola uzatvorená v roku 1347 v Taliansku. S rastúcou popularitou poistenia lodného majetku sa postupne jednému majiteľovi kaviarne v Londýne naskytla v 17. storočí príležitosť spojiť prvú poisťovňu, a tak v priestoroch jeho kaviarne začali poistní makléri poskytovať poistenie lodným prepravcom.

Neoficiálne sa však dopátrate aj k údaju, že princíp poistenia poznali už starovekí Egypťania, ktorí v prípade smrti pracovníkov vedeli pozostalým poskytnúť peňažné prostriedky na pohreb.

Poistenie môžeme rozdeliť do viacerých skupín. Napríklad podľa právnej formy na:

- a | (dobrovoľné) zmluvné poistenie** (napr. životné poistenie, úrazové poistenie, havarijné poistenie motorových vozidiel a pod.),
- b | povinné zmluvné poistenie** (napr. PZP auta),
- c | zákonné poistenie** (napr. nemocenské či dôchodkové poistenie v Sociálnej poisťovni).

Vo všeobecnosti môžeme poistenie rozdeliť na **životné a neživotné**.

Pozrime sa detailnejšie na jednotlivé druhy. Je dôležité si uvedomiť najmä to, čo kryjú jednotlivé typy poistení a či ponúkajú aj určité zhodnotenie prostriedkov. Vo všeobecnosti platí, že mať zabezpečený príjem a majetok je veľkou výhodou, pretože máte záruku, že bude o vás postarané v prípade vzniku nepriaznivej udalosti.

A | Zmluvné poistenie

Toto poistenie sa realizuje na základe zmluvy, ktorú sa rozhodol poistník uzavrieť s poisťovňou dobrovoľne. Do tejto skupiny poistenia patrí životné poistenie a rôzne pripoistenia, poistenie majetku, poistenie detí, či poistenie zodpovednosti za škodu. Existujú rôzne formy zmluvného poistenia, ktoré si viete uzatvoriť.

VEDELI STE, ŽE...

Vo svete si môžete dať poistiť naozaj čokoľvek! Niektoré celebrity nezaháľali a poistili si časti svojho tela, ako napríklad nohy, chodidlá či vlasy. Latino diva Jennifer Lopez má poistený svoj zadok na niekoľko miliónov dolárov.

Životné poistenie sa spája s poistením osôb. Životné poistenie a jeho pripoistenia sa týkajú rizika úmrtia poisteného, invalidity či úrazu. Pri poistení musí byť stanovená **poistná suma** (teda suma, ktorá bude vyplatená v prípade vzniku udalosti), výška **poistného** (pravidelná platba posiadaná poisťovni, stanovená na základe veku či zdravotného rizika) a **poistná doba** (obdobie, počas ktorého bude poistné uhrádzané). Princípom poistenia je krytie náhodných, neočakávaných udalostí. Človek, ktorý má diagnostikovanú nejakú chorobu, nemôže byť proti tejto diagnóze poistený, pretože by už nešlo o náhodu.

Hlavným významom životného poistenia je zabezpečenie príjmu v prípade, že oň človek príde v dôsledku neočakávaných a nepríjemných životných situácií. Životné poistenie môže byť okrem toho, že poistí nečakané riziká, spojené aj so sporením peňazí a s vytváraním finančnej rezervy, ktorú po skončení poistky môžete použiť na čokoľvek.

Životné poistenie by malo tvoriť základný pilier finančného plánovania.

Vo všeobecnosti **poznáme tri základné typy životných poistiek: kapitálové, investičné a rizikové životné poistenie**. Všetky kryjú vybrané poistné riziká, rozdiel medzi nimi je v tom, čo je súčasťou tzv. hlavného krytia. Kapitálové a investičné poistenie obsahuje aj zložku, ktorá sporí a zhodnocuje vložené peniaze.

1. Rizikové životné poistenie

Hlavným krytím je poistenie pre prípad úmrtia. Ak poistná udalosť počas lehoty poistenia nenastane, poisťovňa neposkytne poistné plnenie, resp. nevyplatí vám žiadne prostriedky. Je to z dôvodu, že platené poistné predstavuje cenu poistenia, preto v prípade, ak sa dožijete konca poistnej lehoty, zaplatená suma ostáva poisťovni. Takáto zmluva neobsahuje ani investičnú zložku, teda neprináša žiadne výnosy. V prípade úmrtia je vyplatená poistná suma určeným oprávneným osobám alebo dedičom.

2. Kapitálové životné poistenie

Hlavným krytím je poistenie pre prípad úmrtia alebo dožitia. Pri tomto type poistenia si môžete zvoliť rozdielnu výšku poistnej sumy pre prípad úmrtia a pre prípad dožitia. Zároveň je v hlavnom krytí zakotvený garantovaný výnos, tzv. technická úroková miera. Priamo v poistnej zmluve je stanovená poistná suma, ktorá je vyplatená v prípade dožitia. Takéto sporenie je bezpečné, avšak poskytuje pomerne nízke zhodnotenie. Toto poistenie teda v prípade vášho úmrtia vyplatí poistné plnenie vašim blízkym, v prípade dožitia je poistná suma vyplatená vám – jednorazovo alebo formou pravidelných platieb.

3. Investičné životné poistenie

Poistenie poskytuje krytie pre prípad úmrtia alebo dožitia, pričom predstavuje kombináciu životného poistenia a dlhodobého investovania do podielových fondov. Viete si vybrať z ponuky niekoľkých investičných produktov. Poisťujete sa tak pre prípad nepredvídateľnej udalosti, ale zároveň investujete. Tento typ poistenia vám dokáže priniesť v dlhodobom horizonte požadované zhodnotenie. Výnosy však nie sú garantované, môžete teda zarobiť, ale aj prerobiť, a preto je potrebné do zmluvy investovať dlhodobo a pravidelne, aby sa riziko kolísania výnosov minimalizovalo. Dopredu neviete, aké percentuálne zhodnotenie vám investovanie prinesie a či vôbec sa prostriedky zhodnotia.

Je dobré si uvedomiť, že pri tomto type životného poistenia nezhodnocujete celú vloženú sumu, časť z nej sa totiž spotrebuje na rizikové poistenie.

Pripoistenia k životnému poisteniu

V rámci životného poistenia je k dispozícii množstvo rôznych pripoistení, ktorými viete rozšíriť poistenie o ďalšie riziká. Pri výbere poistných rizík je potrebné klásť dôraz na tie, ktoré spôsobujú dlhodobý výpadok príjmu. Medzi najdôležitejšie, ktoré by mal mať určite každý zarábajúci človek, patria poistenie pracovnej neschopnosti, invalidity, úmrtia, závažných ochorení a trvalých následkov úrazu.

Riziká v životnom poistení môžeme rozdeliť do troch skupín: úrazové, chorobové a kombinované.

Úrazové pripoistenia kryjú len udalosti spôsobené úrazom. Zaraďujeme sem napríklad:

- smrť následkom úrazu,
- pripoistenie invalidity následkom úrazu,
- pripoistenie chirurgického zákroku následkom úrazu,
- pripoistenie hospitalizácie následkom úrazu,
- pripoistenia na krytie odškodného počas liečenia úrazu či nákladov spojených s úrazom.

Chorobové pripoistenia kryjú len následky zdravotných problémov spojených s ochorením. Medzi ne patrí:

- pripoistenie kritických chorôb,
- pripoistenie chirurgického zákroku následkom choroby,
- pripoistenie hospitalizácie následkom choroby.

Kombinované riziká nerozlišujú príčinu zdravotných problémov, a tak kryjú následky úrazu aj choroby. Do tejto kategórie spadá pripoistenie úmrtia, pripoistenie invalidity, práceneschopnosti a iné.

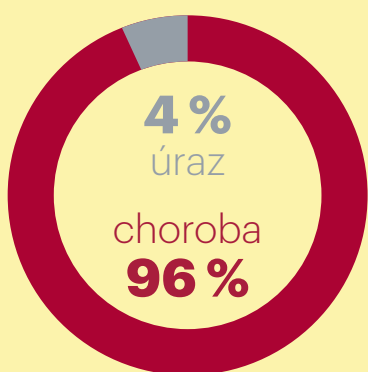
Niektoré poisťovne poskytujú aj pripoistenia, ktoré nie sú priamo spojené so zdravotnými problémami, napríklad pripoistenie nezamestnanosti, ktoré predstavuje náhradu príjmu. Dôležité je uvedomiť si, v akých prípadoch môžete prísť čiastočne alebo úplne o príjem, a tieto situácie kryť poistením.

Najdôležitejšie riziká, ktoré by ste mali mať poistené, sú pripoistenie **práceneschopnosti, invalidity a úmrtia**.

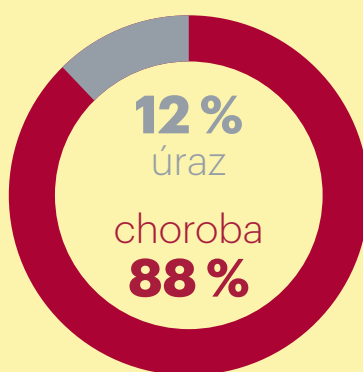
- **Pripoistenie práceneschopnosti** poskytne klientovi náhradu príjmu v prípade jeho krátkodobého výpadku.
- V prípade, ak sú problémy natoľko závažné, že dlhodobo znížia pracovnú schopnosť o viac ako 40 % a toto zníženie ovplyvní možnosť zamestnať sa alebo vykonávať zárobkovú činnosť, na pokrytie výpadku príjmu slúži **pripoistenie invalidity**.
- **Pripoistenie úmrtia** zabezpečí, aby rodina v prípade straty jedného zo živiteľov dokázala ďalej fungovať, a vyrieši aspoň finančné následky.

Čísla z praxe

Na Slovensku je invalidita v 4 % prípadov spôsobená úrazom, 96 % prípadov je v dôsledku choroby. Práceneschopnosť je u mužov spôsobená v 12 % prípadov úrazom a v 88 % prípadov chorobou. U žien je pomer trochu odlišný, 6 % prípadov práceneschopnosti je v dôsledku úrazov, 94 % je spôsobených chorobami.

INVALIDITA

PRÁCENESCHOPNOSŤ
muži

PRÁCENESCHOPNOSŤ
ženy

Zdravotné problémy ovplyvnia nielen pravidelný príjem, ale môžu si vyžiadať aj jednorazovú vyššiu investíciu (napr. prerobenie bytu v prípade oslepnutia), prípadne zvýšené náklady na zdravotnú starostlivosť. Na krytie takýchto prípadov môže poslúžiť poistenie kritických ochorení, trvalých následkov úrazu, prípadne aj invalidity.

V posledných rokoch poisťovne poskytujú aj poistenie kryjúce smrť alebo invaliditu, ktoré slúži na zabezpečenie zbavenia sa dlhov v prípade závažných zdravotných problémov.

ÚLOHA NA ZAMYSLENIE

Skúste sa zamyslieť nad tým, aké krytie a v akej výške by ste si nastavili, aby ste v prípade zdravotných problémov neprišli o svoj životný štandard (počítajte s tým, že si platíte odvody do Sociálnej poisťovne, ktorá vám príjem čiastočne nahradí).

? VEDELI STE, ŽE...

Poistovne vo svete ponúkajú aj niekoľko bizarných poistení, napríklad poistenie proti apokalypse či mimozemským únosom! V niektorých krajinách existuje dokonca aj poistenie pre prípad zaseknutia sa vo výťahu, keď vám v prípade neočakávaného zamknutia vo výťahovej kabíne môžu vyplatiť viac ako 70 eur.

Neživotné poistenie zahŕňa všetky druhy poistenia, ktoré nespádajú pod životné poistenie. Rovnako ako chránite seba a svoj príjem pred nepriaznivými udalosťami, je potrebné chrániť aj svoj majetok. Týmto udalosťami môžu byť rôzne nehody, krádeže či živelné pohromy. V dôsledku týchto udalostí dôjde k poškodeniu majetku, keď je potrebná buď oprava, alebo náhrada novým predmetom. V takomto prípade poistenie dokáže uhradiť výšku nákladov spojených s odstránením škôd či s opravou predmetu. Podobne ako pri životnom poistení, aj neživotné poistenie je realizované na základe poistnej zmluvy. Poistovní pravidelne hradíte poistné v presne stanovenej výške a v prípade poistnej udalosti vám poisťovňa vyplatí poistné plnenie. **Inak povedané, ak si platíte havarijné poistenie a na ceste si poškodíte auto zrazením zverí, poisťovňa vám môže uhradiť opravu v plnej alebo čiastočnej výške.**

V praxi rozlišujeme niekoľko druhov neživotného poistenia, ktoré sa vzťahuje najmä na nehnuteľnosti, domácnosť či autá.

Ak sa poistenie vzťahuje na majetok, ktorému vieme určiť reálnu cenu, je potrebné, aby poistná suma zodpovedala tejto hodnote. V prípade, ak je poistná suma vyššia, poisťovňa vyplatí max. reálnu hodnotu majetku, pričom klient platil zbytočne vyššie poistné. V prípade, ak je poistná suma nižšia ako reálna hodnota, ide o podpoistenie a poisťovňa vyplatí znížené poistné plnenie.

PRÍKLAD

Napr. ak je nehnuteľnosť poistená na 50 % reálnej ceny a nastane škoda vo výške 5 000 €, poisťovňa vyplatí len 2 500 €, pretože zníži poistné plnenie o 50 %.

Poistenie nehnuteľnosti je určené na ochranu nehnuteľnosti pred rôznymi rizikami, napríklad pred živelnými pohromami. Poistenie možno uzavrieť pre rôzne typy nehnuteľností: rodinné domy alebo vily trvale obývané, rekreačné chaty a chalupy, byty, ale aj garáže, záhradné chatky, hospodárske budovy, ploty, oporné múry, príslušenstvo stavieb – studne, žumpy, septiky, domáce vodárne, bazény, strojné a elektronické zariadenia a pod. Každé poistenie nehnuteľnosti by malo obsahovať poistné riziká ako víchrica, krupobitie, voda z vodovodného potrubia, požiar, úder blesku, výbuch, zrútenie lietadla alebo jeho časti, ťarcha snehu, záplava a povodeň, náraz vozidla, pád stromu alebo stožiaru (prípadne iného predmetu), výbuch, odcudzenie stavebných častí či vandalizmus. Poistenie sa týka pevných častí nehnuteľnosti, akými sú napríklad steny či podlahy.

Je dôležité zvoliť aj pripoistenie zodpovednosti za škodu z občianskeho života, ako aj z vlastníctva nehnuteľnosti. Ak by náhodou vašou nedbanlivosťou došlo k poškodeniu cudzieho majetku, poškodený dostane poistné plnenie. Napríklad ak vytopíte susedov, poisťovňa im uhradí vzniknuté škody – zodpovednosť z občianskeho života; škridla z vašej strechy poškodí susedovo auto – zodpovednosť z vlastníctva nehnuteľnosti.

PRÍKLAD

Júlia býva v byte, je jeho majiteľka. Jedného dňa odišla do obchodu, kým práčka prala. Práčka sa pokazila a začala z nej tiecť voda, ktorá vytopila jej byt, no aj susedku o poschodie nižšie. Júlia si platila poistenie občianskej zodpovednosti, v rámci ktorého by sa na poistnej udalosti podieľala spoluúčasťou 200 €. V tomto prípade Júlia spôsobila susedke škodu vo výške 5 000 €. Akú sumu uhradí poisťovňa?

Vzhľadom na dohodnutú výšku spoluúčasti zaplatí Júlia 200 €, zvyšok – teda sumu (5 000 – 200) = **4 800 € uhradí poisťovňa.**

Poistenie domácnosti predstavuje poistenie, ktoré sa vzťahuje na hnutelné veci v domácnosti – nábytok, koberce, doplnky, oblečenie, domáce spotrebiče či veci osobnej potreby. Poistenie kryje riziká poškodenia či zničenia v dôsledku živeľnej pohromy, krádeže, vandalizmu a pod. Škodu poisťovne väčšinou nahrádzajú v nových cenách, ktoré zodpovedajú nákladom na opravu alebo kúpu novej veci. Bežné poistenie domácnosti nie je potrebné uzatvárať s obhliadkou domácnosti, viete ho uzavrieť v každej pobočke poisťovne.

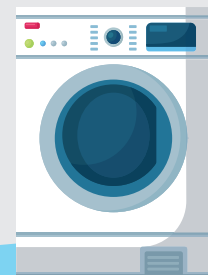

Ak máte v byte poistenú len domácnosť, pri prípadnom vytopení nedostanete od poisťovne žiadne peniaze za poškodené podlahy. Naopak, ak máte poistenú len nehnuteľnosť, tak si nemôžete nárokovať peniaze za zatopený nábytok, elektroniku či iné vybavenie.

PRÍKLADY Z PRAXE

- Vichrica so silou 80 km/h, sprevádzaná prudkým dažďom, strhla na poistenom dome časť strechy. Následkom dažďa cez otvorenú strechu zatieklo do domu a poškodilo omietky na strope a vnútorných stenách domu. Poisťovateľ kryje škodu na streche aj škodu, ktorú následkom vichrice spôsobili atmosférické zrážky na nehnuteľnosti.
- Poistník, ktorý má poistenú domácnosť v hodnote 10 000 eur, po príchode z práce zistí, že má vytopený dom z prasknutého radiátora. Voda z neho vytekajúca poškodila nábytok, elektroniku, koberce a kuchynskú linku. Poisťovateľ kryje celú škodu, ktorá vznikla klientovi na hnutelnom majetku, do výšky PS z rizika voda z vodovodných zariadení.
- Chodec sa pošmykne na chodníku, ktorého údržbu zanedbal vlastník nehnuteľnosti, ku ktorej chodník patrí. Pri páde chodec utrpí ťažký úraz, komplikovanú zlomeninu stehennej kosti s trvalými následkami a zlomeninu zápästia pravej ruky. Poškodený bol 3 mesiace hospitalizovaný s následnou práceneschopnosťou v trvaní 7 mesiacov. Poškodený si uplatnil bolestné a rozdiel na zárobku počas PN. Zodpovednosť nesie v tomto prípade vlastník nehnuteľnosti a poisťovateľ kryje zodpovednosť vlastníka nehnuteľnosti.
- Majiteľ domácnosti si počas sobotňajšieho prania bielizne odbehne na nákup. Počas 1 hodiny, keď poistený nakupuje, sa odtoková hadica z práčky vyšmykne z vane a vytekajúca voda vytopí susedný byt, pričom poškodí maľovku a nábytok. Zodpovednosť za vytopenie susedného bytu nesie majiteľ domácnosti, poisťovateľ hradí spôsobenú škodu z poistenia občianskej zodpovednosti.

Dôležitým typom neživotného poistenia, ktoré vám môže v mnohých prípadoch veľmi pomôcť, je **havarijné poistenie**, ktoré sa týka motorových vozidiel. Môžete sa stretnúť aj s označením **poistenie Kasko**. Poistné plnenie súvisí s pokrytím straty, ktorá je výsledkom krádeže, vandalizmu, dopravnej nehody či živeľnej pohromy. K poisteniu

je možné pripoistiť aj poškodenie alebo odcudzenie batožiny, prevádzkové škody, úraz prepravovaných osôb a iné. Havarijné poistenie teda kryje krádež celého vozidla alebo jeho časti, poistné udalosti, pri ktorých dôjde k poškodeniu vozidla, akými sú požiar, záplavy, víchrica, krupobitie či pád stromu. Zároveň poistenie nahradí vzniknutú škodu v prípade vandalizmu, pri rozbití čelného skla odleteným kameňom či pri strete so zverou na ceste. Určite sa oplatí pre prípad škody, akou sú oškreté dvere, odrazené spätné zrkadielko či preliačený nárazník. Vďaka tomuto druhu poistenia môžete získať aj rôzne výhody ako nárok na asistenčné služby (napr. bezplatné odtiahnutie vozidla) či nárok na náhradné vozidlo.

Havarijné poistenie sa spravidla uzatvára so spoluúčasťou, ktorej výška predstavuje sumu, ktorou sa vlastník motorového vozidla podieľa na výške každej škody. Vyjadruje sa v percentách, napr. 5 %, 10 % alebo 30 %. Ak máte v havarijnom poistení možnosť vybrať si výšku spoluúčasti, platí, že čím vyššia je spoluúčasť, tým nižšia je výška poistného, čo však nemusí byť vždy výhodou.

Zaujímavosťou pri tomto type poistenia je, že čím dlhšie jazdíte bez nehody, tým nižšia je cena vášho havarijného poistenia, získavate zľavu za tzv. bezškodový priebeh = bonus za bezškodovosť.

Ďalším typom neživotného poistenia je **cestovné poistenie**. Ide o poistenie na krytie rizík spojených s vycestovaním do zahraničia. Pri úraze alebo náhlom ochorení v zahraničí je vysoko pravdepodobné, že aj najbežnejšia choroba alebo zranenie znamenajú výdavok, ktorý je vo väčšine prípadov potrebné zaplatiť na mieste. Bez cestovného poistenia by ste tieto náklady hradili z vlastného vrecka. Základom cestovného poistenia je uhradenie liečebných nákladov v zahraničí (v prípade akútnych ochorení alebo úrazu) a prevoz pacienta (v prípade v smrteľných udalostiach prevoz telesných pozostatkov) na Slovensko. Okrem toho cestovné poistenie môže zahŕňať trvalé následky úrazu, smrť úrazom, ale aj poistenie batožiny, zodpovednosť za škodu či storno zájazdu.

Pri vycestovaní do zahraničia je potrebné zvážiť, aké aktivity tam plánujete vykonávať, a podľa toho treba zvoliť riziká, ktoré chcete mať pokryté.

B | Povinné zmluvné poistenie

Dôležitým typom povinného zmluvného poistenia, ktoré sa bude týkať v budúcnosti každého z vás, ak budete vlastníkom auta, je poistenie motorového vozidla. **Zákon stanovuje každému majiteľovi vozidla, aby uzavrel poistnú zmluvu na tento druh poistenia – preto názov povinné zmluvné poistenie.** Povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (známe aj pod skratkou PZP) kryje riziko škôd spôsobených pri prevádzke vozidla. Poistovňa v prípade vzniku poistnej udalosti uhradí škodu, ktorú spôsobil prevádzkou svojho motorového vozidla tretej strane (na motorovom vozidle, majetku alebo na zdraví).

Výhodou tohto poistenia je, že poistovňa uhradí škody, ktoré spôsobíte neúmyselne svojím vozidlom cudzej osobe. Ak ste teda účastníkmi nehody, ktorú spôsobil druhý vodič, náklady na opravu vášho vozidla zaplatí jeho PZP.

Keďže PZP je povinným poistením, v prípade, ak ho neuhradíte, hrozí vám pokuta až do výšky **3 320 eur!**

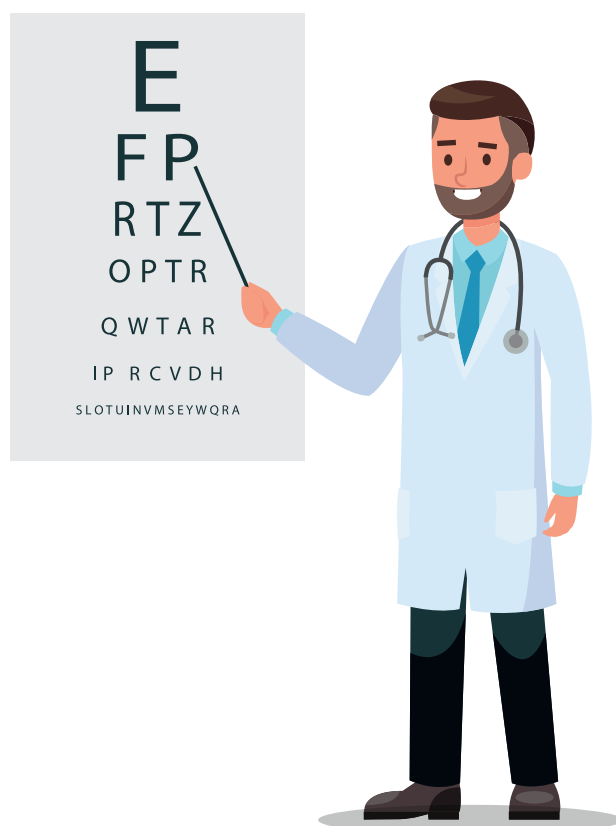
C | Zákonné poistenie

Tento druh poistenia má zákonom upravené a presne definované podmienky. Je stanovená aj inštitúcia, v ktorej je potrebné poistenie realizovať. Napríklad sociálne poistenie sa platí Sociálnej poisťovni, zdravotné poistenie sa platí zdravotnej poisťovni, ktorých je na Slovensku niekoľko. Práve tieto dva typy sú súčasťou zákonného poistenia.

Sociálne poistenie je upravované zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Jeho úlohou je pomoc obyvateľom počas rôznych životných situácií, akými sú napríklad materstvo či práceneschopnosť. Sociálne poistenie sa realizuje prostredníctvom Sociálnej poisťovne, ktorá je zodpovedná za poistné plnenie v prípade vzniku poistnej udalosti. Medzi takéto udalosti patrí napríklad strata príjmu v dôsledku invalidity, dosiahnutie dôchodkového veku či narodenie dieťaťa a s tým súvisiaca materská dovolenka. Pre prípad vzniku týchto udalostí hradíte povinné poistenie Sociálnej poisťovni, ktorá v prípade potreby zabezpečí vyplácanie dávok, ktoré nahradia váš príjem alebo vám pokrýjú časť výdavkov. Toto poistenie zahŕňa:

- nemocenské poistenie (zabezpečuje poskytovanie dávok, akými je napríklad materská, práceneschopnosť či ošetrovné),
- dôchodkové poistenie:
 - starobné poistenie (zabezpečuje poskytovanie starobného dôchodku, vdovského dôchodku či sirotského),
 - invalidné poistenie (poskytovanie invalidného dôchodku),
- úrazové poistenie (súvisí napríklad s náhradou pri pracovnom úraze),
- garančné poistenie,
- poistenie v nezamestnanosti.

Zdravotné poistenie upravuje zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení v znení neskorších predpisov a súvisí s poskytovaním bezplatnej zdravotnej starostlivosti. Zdravotné poisťovne ako Dôvera, Union či Všeobecná zdravotná poisťovňa zabezpečujú úhradu určitých zdravotných zákrokov, resp. vďaka nim môžu poistenci tieto zákroky absolvovať bezplatne. Ide napríklad o preventívne prehliadky, akútnu zdravotnú starostlivosť v prípade stavu ohrozujúceho život, prepravu osôb v súvislosti s ohrozením života či rôzne diagnostické vyšetrenia. Vďaka plateniu zdravotného poistenia tak môžete absolvovať návštevy lekárov bez toho, aby to zruinovalo vaše peňaženky. Avšak v prípade súkromných lekárov či určitých špecifických zákrokov poisťovne neposkytujú náhradu, v dôsledku čoho si tieto náklady musíte hradiť sami.

V praxi sa tieto dva typy poistenia označujú spoločným názvom – odvody. Ak ste zamestnancami, zamestnávateľ by mal automaticky uhrádzať, resp. posilať stanovenú výšku poistného do Sociálnej aj zdravotnej poisťovne. Zamestnávateľ platí za zamestnanca aj poistné, ktoré sám zamestnanec neuhrádza (napríklad nemocenské či úrazové poistenie). Viac o odvodoch nájdete v časti „Mzda a výpočet mzdy“.

PRÍKLAD

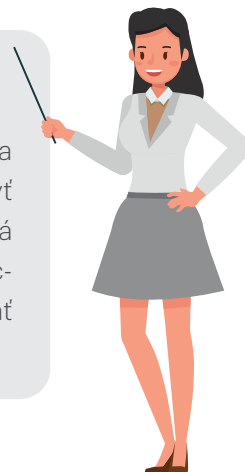
Marienka dala výpoveď v práci, v ktorej bola zamestnaná 3 a pol roka. Vzhľadom na to, že ešte nenašla nové zamestnanie, zaevidovala sa na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny. Počas celého obdobia zamestnania odvádzala povinné zákonné poistenie do Sociálnej poisťovne aj do zdravotnej poisťovne. Bude jej Sociálna poisťovňa vyplácať nejakú sumu ako náhradu výpadku príjmu, napríklad dávku v nezamestnanosti?

Našťastie Marienka pracovala v zamestnaní dlhšie ako 2 roky (730 dní), takže vďaka poctivému plateniu odvodov do Sociálnej poisťovne jej dňom zápisu do evidencie uchádzačov o zamestnanie vznikol nárok na dávku v nezamestnanosti. Tá je približne vo výške 50 % hrubej mzdy, preto ak Marienka zarábala 1 000 € v hrubom, dávka v nezamestnanosti bude približne vo výške 500 €. Vidíte? Oplatí sa odvádzat zákonné poistenie. 😊

ZAPAMÄTAJTE SI!

Podľa ideálnych finančných mier je potrebným krokom pri finančnom plánovaní aj tvorba finančnej rezervy, a to odkladaním 10 % z príjmu. Tieto finančné prostriedky by mali byť ľahko dostupné pre prípad neočakávanej udalosti – napríklad pokazenie spotrebiča či iná udalosť, ktorú si neviete poistiť. Finančná rezerva by mala byť aspoň vo výške 6 mesačných príjmov. Spolu s poistením, ktoré je však dlhodobou záležitosťou, tak budete mať zabezpečené všetky neočakávané udalosti, ktoré môžu nastať. 😊

Poistenie teda predstavuje spôsob zabezpečenia príjmu alebo majetku pre prípad vzniku neočakávanej udalosti. Vďaka nemu vám poisťovňa, ktorej platíte poistné a s ktorou máte uzatvorenú poistnú zmluvu, vyplatí poistné plnenie, teda sumu, ktorá pokryje vzniknuté škody. Poistenie je dôležitým zdrojom príjmu v prípade úmrtia, keď poistné plnenie získajú vaši blízki, či v prípade závažných zdravotných problémov, ktoré spôsobia práceneschopnosť alebo invaliditu.

**Nezabúdajte však, že je dôležité
svoje poistné zmluvy pravidelne aktualizovať
a prispôbovať svojej životnej situácii.**

ÚLOHY

1 | Uvedte, z akého povinného poistenia (teda zákonného) vám budú vyplácané dávky, ak ste:

- niekoľko dní práceneschopní v dôsledku choroby
- na materskej dovolenke
- prišli o jedného z rodičov v dôsledku úmrtia
- mali úraz

2 | Jožko a Anička si zariadili nový byt a chcú preto uzatvoriť poistenie domácnosti. Je pre nich postačujúce bežné poistenie, ktoré kryje aj riziko krádeže či vandalizmu. Svoj majetok chcú poistiť na sumu 70 000 €.

POISŤOVŇA	DRUH POISTENIA	POISTNÁ SUMA	SPOLUÚČASŤ	ROČNÉ POISTNÉ
Bezpečie	domácnosť	70 000 €	2 000 €	70 €
Safety	domácnosť	70 000 €	700 €	90 €
Sécurité	domácnosť	70 000 €	0 €	120 €

- Prečo má poisťovňa Sécurité vyššiu výšku poistného ako poisťovňa Bezpečie?

.....

.....

.....

3 | Rozlíšte, o aký druh ochrany ide, a podľa toho roztriedte do tabuľky:

- poistenie kritických chorôb,
- povinné zmluvné poistenie auta,
- cestovné poistenie,
- poistenie trvalých následkov úrazu,
- poistenie zodpovednosti za škodu,
- poistenie nehnuteľnosti,
- poistenie v prípade práceneschopnosti,
- poistenie domácnosti,
- poistenie v prípade invalidity,
- havarijné poistenie auta,
- poistenie v prípade úmrtia.

OCHRANA PRÍJMU	OCHRANA MAJETKU

4 | Jozef, Jana a Peter si kúpili auto. Jozef si okrem povinného zmluvného poistenia (PZP) uzavrel i havarijné poistenie s nulovou spoluúčasťou, Jana si uzatvorila okrem povinného zmluvného poistenia (PZP) i havarijné poistenie so spoluúčasťou vo výške 166 €, Peter si uzatvoril len povinné zmluvné poistenie (PZP).

a | Ak by im niekto na parkovisku rozbil bočné okno (páchateľ neznámy), cena za okno a prácu by bola vo výške 80 €. Z ktorého poistenia a v akej výške by im bola hradená škoda?

• Jozef:

• Jana:

b | Ak by Peter pri dopravnej nehode spôsobil na svojom vozidle škodu za 100 €, na Janinom za 200 € a Jozefovom aute za 100 €, z ktorého poistenia by im bola hrazená škoda?

• Jana:

• Peter:

POZNÁMKY

Na Slovensku okrem centrálnej banky – Národnej banky Slovenska – pôsobia aj **komerčné banky**, ktoré poskytujú klientom finančné produkty, ako napríklad vedenie účtu, platobný styk, úvery či sporenie. Vďaka bankám a operáciám, ktoré poskytujú, tak viete realizovať všetky svoje platby či mať svoje financie na jednom mieste neustále pod kontrolou. Na slovenskom trhu pôsobí v súčasnosti niekoľko bánk, ako napríklad Tatra banka, Slovenská sporiteľňa, ČSOB či mBank. Produkty aj ich jednotlivé podmienky si stanovuje každá banka individuálne.

Každá z bánk však poskytuje ako hlavný produkt vedenie bežného účtu. **Bežný účet** je bankový produkt, ktorý slúži na operácie, akými sú vklad a výber peňazí, úhrady platieb, inkasá či platby platobnou kartou. **Platobná karta** je súčasťou každého bežného účtu, pričom môže byť debetná alebo kreditná. Pri debetnej karte disponujete vlastnými prostriedkami na svojom účte, pri kreditnej karte si v podstate požičiavate prostriedky banky. **V súčasnosti však už viete niektoré operácie realizovať aj mobilom či inteligentnými hodinkami.** Pri výbere bežného účtu je potrebné si všimnúť napríklad výšku poplatku za vedenie účtu alebo služby, ktoré sú zahrnuté v balíčku (napr. notifikácie a upozornenia, internetbanking a pod.).

❓ VEDELI STE, ŽE...

V bankách si viete nastaviť aj pravidelné platby v určitej sume, ktoré sa vám automaticky odošlú z účtu v konkrétny deň v mesiaci. Táto služba sa nazýva trvalý príkaz. Môžete sa však stretnúť aj s pojmom inkaso. Vďaka inkasu si vie priamo z vášho účtu stiahnuť platbu spoločnosť, ktorej máte uhradiť určitú sumu, ale tá môže byť každý mesiac rozdielna. Najčastejšie sa takýmto spôsobom uhrádzajú poplatky za energie, plyn či koncesionárske poplatky.

SPÔSOBY FINANCOVANIA VÝDAVKOV

V niektorých prípadoch je financovanie výdavkov naozaj náročné. Pokiaľ máte svoju budúcnosť správne naplánovanú, nie je to problém, pretože na väčšie výdavky sa viete vopred pripraviť a nadobudnúť dostatočné prostriedky na ich financovanie. Ak však svoj finančný plán „flákate“, môžu nastať komplikácie. Prídu napríklad Vianoce, dovolenka či vidina nového auta a vy potrebujete siahnuť po prostriedkoch, ktoré váš rozpočet síce nemusia zruinovať, ale zaručene ho poznačia. Ak nie je možnosť tieto výdavky odložiť a zaobstarať si dané tovary a služby neskôr, mnoho domácností sa rozhodne pre iné zdroje financovania.

Takýmito zdrojmi sú spravidla rôzne finančné produkty, ako napríklad úvery a pôžičky.

Úver predstavuje finančný produkt, ktorým finančná inštitúcia poskytne klientovi finančné prostriedky (tzv. **istina**) a tie jej klient postupným splácaním vracia, väčšinou aj s určitým navýšením, ktoré je vopred dohodnuté. Keď si vezmete od banky finančné prostriedky v podobe úveru, v podstate sa zadlžujete a stávate sa tak **dĺžníkom**. Banka je v tomto prípade **veriteľom**, ktorý poskytol prostriedky. Zaväzujete sa tak banke splatiť všetky požičané prostriedky aj so spomínaným navýšením, teda s úrokom.

Úrok predstavuje odmenu pre banku za to, že vám požičala finančné prostriedky. Je to odplata pre banku za požičanie peňazí od nej. Je vyjadrený úrokovou sadzbou a predstavuje percentuálny podiel z dlžnej sumy, o ktorú sa navýši vrátená suma. Vyčísliť ho vieme teda rozdielom medzi požičanou a vrátenou sumou. Úrok býva vopred dohodnutý a zakotvený aj v úverovej zmluve medzi veriteľom a dĺžníkom, rovnako ako je v nej definovaná aj lehota splácania úveru a periodicita úročenia. Tá vyjadruje, za aké obdobie si banka účtuje úrok. To môže byť mesačne (p. m.), štvrťročne (p. q.), polročne (p. s.) alebo ročne (p. a.).

Úroková sadzba sa v bankovom svete odvíja od ustanovení centrálnej banky. Pri úveroch môže byť zadefinovaná ako fixná alebo premenlivá. Premenná sa pohybuje podľa vývoja na bankovom trhu. Fixná sadzba sa nemení počas **fixácie úroku**, ktorá predstavuje „zabetónovanie“ úroku na určitý čas. V tomto období banky nemôžu výšku úrokovej sadzby meniť ani smerom hore, ani smerom dole. Ak teda máte v úverovej zmluve uvedený úrok napr. s 5-ročnou fixáciou, banka vám nemôže výšku úroku zmeniť počas najbližších piatich rokov.

Ak máte s bankou spísanú úverovú zmluvu, v ktorej sú presne dohodnuté podmienky, ako napríklad výška úrokovej sadzby, akúkoľvek zmenu podmienok možno vykonať len v prípade, ak sa na tom dohodnú obe strany. Dohoda musí byť písomná a súhlas oboch strán preukázateľný. V prípade, že by sa banka rozhodla navýšiť úrokovú sadzbu o niekoľko percent a informovala by vás o tom napríklad prostredníctvom svojej webovej stránky, tento postup nie je oprávnený.

❓ VEDELI STE, ŽE...

Úroky vo finančnom svete môžu figurovať ako aktíva aj ako pasíva. V prípade, ak si od banky požičiate prostriedky a splácate ich aj s úrokom, ide o vaše náklady, teda v tomto prípade sú pasívom. Naopak, ak peniaze do banky vložíte s cieľom zhodnotenia, pripisujú vám k nim úroky vo váš prospech a vďaka tomu sú v tomto prípade aktívom.

V praxi sa môžete stretnúť s rôznym spôsobom úročenia ako v prípade úveru, tak aj v prípade sporiacich produktov. Ako sme spomínali, úroky môžu byť pripisované v rôznych pravidelných intervaloch a na základe toho, akým spôsobom a z čoho sú počítané, môže ísť o jednoduché alebo zložené úročenie.

Pri jednoduchom úročení sa úroky počítajú len z pôvodnej sumy, nepočítajú sa úroky z úrokov.

$$P_n = P \times (1 + i \times n)$$

P_n – budúca hodnota

P – aktuálna hodnota

i – úroková sadzba

n – počet rokov

PRÍKLAD

Vložíte do banky sumu 1 000 € na dva roky s ročným úrokom 10 % p. a. Úroky sa pripisujú k pôvodnému vkladu až po uplynutí celej lehoty vkladu. Aká bude suma po uplynutí 2 rokov?

$$1\,000\,€ \times (1 + 0,1 \times 2) = 1\,200\,€$$

Pri zloženom úroku sa úroky pripisujú z celej sumy pravidelne po uplynutí určeného obdobia. Postupne sa tak počítajú aj úroky z úrokov. Takto to pokračuje, až kým neuplynie stanovená lehota.

$$P_n = P \times (1+i)^n$$

PRÍKLAD

Vložíte do banky sumu 1 000 € na dva roky s ročným úrokom 10 % p. a., pričom úroky sa k pôvodnému vkladu pripisujú raz ročne. Aká bude suma na účte po uplynutí 2 rokov?

$$1\,000\,€ \times (1 + 0,1)^2 = 1\,210\,€$$

Ak sa rozhodnete zobrať si úver, okrem úrokov si pozorne naštudujte aj **ročnú percentuálnu mieru nákladov (RPMN)**. Toto je totiž ukazovateľ, ktorý vypovedá o skutočnej cene úveru. Pri každej pôžičke či hypotéke by mal figurovať aj tento údaj. **RPMN v podstate vyjadruje celkovú výšku nákladov na úver** – sú v nej zohľadnené aj úroky, aj všetky ďalšie poplatky spojené s úverom. Na výšku RPMN má vplyv výška úveru, lehota splácania, poplatky spojené s úverom (poplatok za spracovanie úveru, administratívne poplatky, poplatky za poistenie a pod.), výška splátok aj úroková sadzba. Obsahuje tak výšku všetkých nákladov prepočítaných na jeden rok.

V praxi to znamená, že ak je úroková miera 6,5 % p. a. a poplatky zvýšia úver ročne o 2 %, výška RPMN je $(6,5 + 2) = 8,5\%$.

VEDELI STE, ŽE...

Rizikom pri úveroch je najmä neschopnosť splácať svoje záväzky. Existuje viacero spôsobov, ako sa dá takáto situácia riešiť. Počas pandémie koronavírusu, keď mnoho ľudí nebolo schopných splácať úvery vzhľadom na výpadok príjmu, sa rozhodli banky povoliť odklad splátok až na obdobie 9 mesiacov. Ak je dôvod odkladu relevantný, banka môže žiadosť o odklad splátok schváliť aj v nepandemickom období. Ďalšou možnosťou je predĺženie lehoty splácania, v dôsledku čoho sa vám zníži výška splátky. Môžete tiež využiť refinancovanie alebo konsolidáciu úverov (spojenie viacerých úverov do jedného s cieľom zníženia úrokovej sadzby). Ani takéto riešenia však niekedy nie sú postačujúce, a tak keď nebudete môcť splácať úvery, banka môže od vás prostriedky vymáhať – najčastejšie prostredníctvom konfiškácie majetku, teda exekúciou.

V mnohých prípadoch, keď zadlženie domácnosti presiahne znesiteľnú mieru, pristúpia klienti k vyhláseniu tzv. osobného bankrotu. Osobný bankrot je vo svete financií veľmi radikálnym krokom a hraničným riešením, ktoré v negatívnej miere ovplyvní celý váš život na niekoľko rokov dopredu.

Správne nastavený finančný plán bráni vzniku situácie, keď nie ste schopní splácať svoje záväzky. Ak aj napriek tomu takáto situácia vznikne, je potrebné si uvedomiť všetky následky a dôkladne si vybrať možnosť, ktorá bude mať najmenej negatívnych dosahov do budúcnosti.

Vzhľadom na riziká, ktoré sú s úverom spojené, by ste si pred tým, ako sa rozhodnete požičať si od banky peniaze, mali premyslieť niekoľko bodov. V prvom rade je dôležité stanoviť si účel, na ktorý si potrebujete prostriedky požičať, pretože po úvere by ste mali siahnuť len v nevyhnutných prípadoch, medzi ktoré kúpa vianočných darčiekov ani dovolenka nepatria. Dôležité je tiež vedieť, akú sumu si chcete požičať a koľko vás to v konečnom dôsledku bude stáť, aby ste vedeli, či budete zvládať úver splácať. V neposlednom rade je dôležité uvažovať aj nad neočakávanými udalosťami, keď by ste zrazu mohli ostať bez príjmu, aj keď toto riziko viete zabezpečiť vhodným poistením.

Ak máte všetky uvedené body premyslené a pôžička je podľa vás jediný spôsob, ako z danej situácie von, viete si vybrať z ponuky niekoľkých úverových produktov podľa účelu, na ktorý prostriedky potrebujete.

Hypotekárny úver predstavuje dlhodobý úver určený na kúpu nehnuteľnosti (domu, pozemku alebo bytu), stavbu nehnuteľnosti, rekonštrukciu domácnosti alebo na refinancovanie. Splatnosť hypoték býva v rozmedzí od 4 do 30, výnimočne 40 rokov. S hypotékou sa spája niekoľko podmienok, ktoré musia byť splnené na získanie prostriedkov:

1 | Je potrebné **založiť nehnuteľnosť** pre prípad, že by ste neplnili svoje záväzky. Ručiť môžete nehnuteľnosťou, ktorú kupujete či rekonštruujete, no môžete založiť aj nehnuteľnosť vo vlastníctve niekoho iného. V prípade ručenia nehnuteľnosťou je potrebné, aby daná nehnuteľnosť bola poistená. Poistné plnenie do výšky nesplatennej časti úveru bude vyplatené banke, ide o tzv. vinkuláciu.

2 | Maximálna zadlženosť žiadateľa o úver je stanovená na **8-násobok čistého ročného príjmu**. Banka vám teda poskytne prostriedky maximálne v tejto výške.

Ak teda ročne zarobíte napr. 14 000 €, banka vám požičia maximálne 112 000 €. Ak už však máte nejaký úver a ostáva vám splatiť povedzme 15 000 €, banka vám môže požičať o túto sumu menej, teda 97 000 €.

3 | Výraznú rolu pri výške hypotéky hrá aj hodnota nehnuteľnosti, ktorou ručíte. Výška hypotéky sa totiž odvíja od **pomeru výšky úveru k hodnote založenej nehnuteľnosti (tzv. LTV)**. Hodnotu nehnuteľnosti určuje znalecký posudok, väčšinou od bankového znalca. Následne vám vie banka poskytnúť prostriedky **do výšky 80% z hodnoty nehnuteľnosti**. V niektorých prípadoch aj do výšky 90 % z hodnoty nehnuteľnosti.

Ak by ste chceli získať hypotéku vo výške 100 000 € a kúpna cena nehnuteľnosti by bola podľa znaleckého posudku 130 000 €, v prípade, že bankový znalec by potvrdil hodnotu nehnuteľnosti, LTV by bolo 76,9%. Banka by vám tak úver mohla poskytnúť (pretože je do výšky 80% z hodnoty nehnuteľnosti). Ak by však bankový znalec ohodnotil nehnuteľnosť napríklad na 115 000 €, LTV by bolo 86,9%, a teda banka úver neposkytne, pretože požičané prostriedky by prevýšili 80% z hodnoty nehnuteľnosti.

4 | Pri žiadosti o úver je potrebné brať do úvahy aj výšku vášho disponibilného príjmu, teda prostriedkov na spotrebu a bežné výdavky. **Súčet všetkých splátok úverov nesmie presiahnuť 60% disponibilného príjmu** po odpočítaní životného minima. Na bežné výdavky vám tak musí ostať aspoň 40 % z príjmu.

PRÍKLAD

Michal má mesačný príjem 1 800 €. Býva v podnájme, ktorý ho mesačne stojí 450 €. Už päť rokov mesačne investuje 300 €, aby si vytvoril prostriedky na kúpu vlastného bývania. Spolu s výnosmi mu investície doteraz priniesli 21 000€. Byt, ktorý si vyhládol, stojí 120 000 €, zostatok chce financovať prostredníctvom hypotéky.

Koľko by mal podľa ideálnych finančných mier Michal mesačne maximálne splácať? Vypočítajte celkovú výšku preplatenia, ktoré zaplatí, ak bude úver splácať 19 rokov a výška splátky bude maximálna podľa jeho aktuálnych ideálnych finančných mier.

Odpoveď:

Podľa ideálnych finančných mier môže splácať **max. 540 €** mesačne.

Ak celkom zaplatí 124 468 € (25 468 + 99 000) bude úver splácať **približne 19 rokov**.
(124 468 € / 540 € = 230 splátok / 12 mesiacov = 19,2 r.)

ÚLOHA NA ZAMYSLENIE

Čo myslíte, je výhodnejšie bývať v podnájme, alebo vziať si hypotéku a bývať vo vlastnom?

Výhodou hypotekárneho úveru je napríklad to, že môžete získať veľký objem finančných prostriedkov na bývanie za pomerne nízke úrokové sadzby. Vďaka dlhodobému charakteru tohto úveru sú mesačné splátky pomerne nízke. Dlhodobosť však môže byť v tomto prípade aj nevýhodou, pretože sa zaväzujete na desiatky rokov.

VEDELI STE, ŽE...

Existuje možnosť získať daňový bonus do výšky 50 % zo zaplatených úrokov, najviac do výšky 1 200 €. Podmienkami na získanie daňového bonusu sú **vek od 18 do 35 rokov a priemerný mesačný príjem vo výške max. 1,6-násobku priemernej mesačnej mzdy** v hospodárstve SR.

Ďalším typom úveru je **spotrebný úver**, ktorý predstavuje požičanie finančných prostriedkov na zaobstaranie rôznych výrobkov či služieb. Väčšinou ide o krátkodobý úver, pričom nie je potrebné ručiť. Môže byť účelový – pri uzatvorení úverovej zmluvy presne stanovíte účel, na ktorý bude použitý (napr. kúpa nejakého spotrebiča), pričom musíte banke vydokladovať, že ste tieto prostriedky reálne použili na daný účel. Môže však byť aj bezúčelový a vtedy môžete prostriedky použiť na čokoľvek, bez potreby dokladovania výdavkov. Tento typ úveru sa oplatí, ak uvažujete nad požičaním väčšej sumy peňazí, avšak mal by byť použitý na naozaj potrebný nákup, napríklad na kúpu tovaru dlhodobej spotreby do domácnosti. **Maximálna výška takéhoto úveru (resp. súčet všetkých úverov jednej osoby) je 40 000 €.**

PRÍKLAD

Ľubica si chcela od banky požičať sumu 24 000 €. Banka však žiadosti nevyhovela, pretože Ľubica prekročila maximálny limit 40 000 €. V čase žiadosti o úver totiž splácala spotrebiče v celkovej hodnote 13 000 €, disponuje niekoľkými kreditnými kartami s limitom až do 5 000 € a zároveň má umožnené na svojej debetnej karte povolené prečerpanie do výšky 1 000 €.

O akú maximálnu výšku úveru môže Ľubica požiadať?

Môže požiadať o úver vo výške: $40\,000 - (13\,000 + 5\,000 + 1\,000) = 21\,000$ €.

Výhodou spotrebného úveru je pomerne rýchle a jednoduché získanie prostriedkov. Nevýhodou je spravidla veľmi vysoká RPMN, vzhľadom na to, že ide o krátkodobý úver s vyššou úrokovou sadzbou.

Keď sme v úvode naznačili, že poznáme dva typy platobných kariet, spomenuli sme aj kreditnú kartu. Kreditná karta predstavuje prostriedok na čerpanie úveru, keď v podstate disponujete peniazmi banky – banka vám celý obsah kreditnej karty požičiava. Na kreditnej karte nemáte žiadne vlastné prostriedky, všetko, čo ňou zaplatíte, je vlastne pôžička od banky a prostriedky je potrebné vrátiť. Výhodou pri takomto type úveru je tzv. bezúročné obdobie. Ak financie v tomto období vrátite, banka si nezapočíta žiadny úrok. Treba byť však ostražitý v tom, že bezúročné

obdobie sa nepočíta od dátumu prvého výberu, ale v pevne stanovených cykloch banky. To môže niekedy znamenať 40 dní a inokedy 10 dní. Po uplynutí tohto obdobia sa nesplatená suma úročí spravidla vysokou úrokovou sadzbou. Používanie kreditnej karty sa často spája aj s mesačným poplatkom. Znamená to, že ak ju chcete mať zadarmo, je potrebné zrealizovať mesačne platby v určitom objeme. Banka si totiž každý mesiac sťahuje minimálnu nevyhnutnú mesačnú splátku na uhradenie úrokov, no dlh sa nezmenšuje. Vysoké sankčné úroky môžu spraviť z kreditnej karty nočnú moru a vysoké poplatky a úroky môžu viesť k nezastaviteľnému zadlžovaniu.

❓ VEDELI STE, ŽE...

Počuli ste už pojem revolvingový úver? Ide o obnovujúci úver umožňujúci klientovi opakovane čerpať finančné prostriedky bez toho, aby žiadal o ďalšie čerpanie. Zvyčajne na tomto princípe fungujú kreditné karty. S každou uhradenou mesačnou splátkou vám pribúdajú na úverovom účte finančné prostriedky, ktoré si môžete opäť požičať bez zbytočnej administrácie a žiadosti o povolenie čerpať tieto prostriedky. Čo myslíte, využili by ste to?

Veľmi populárnym medzi spotrebiteľmi sa stal v posledných rokoch splátkový predaj. Je veľmi podobný spotrebnému úveru, tento typ produktu však môžete využiť napríklad aj pri nákupe v e-shopoch s elektronikou a poskytujú ho aj mnohé nebankové subjekty. Tento typ úveru väčšinou ľudia využívajú na kúpu spotrebného tovaru. Ak nemáte k dispozícii dostatok peňazí, môžete si potrebnú sumu rozložiť do niekoľkých splátok a postupne cenu tovaru alebo služby splácať. Tento spôsob požičania prostriedkov sa vyznačuje rýchlym prístupom k peniazom, no to sa väčšinou spája s vysokou úrokovou sadzbou, vplyvom ktorej pôvodnú cenu preplatíte. Jednorazovo tak síce zaplatíte menej, no vo výsledku zaplatíte oveľa viac ako len pôvodnú sumu. Keďže ide väčšinou o krátkodobé úvery (splatenie napr. do 2 rokov), v spojení s vysokými úrokovými sadzbami je to pomerne drahá pôžička.

👁️ PRÍKLAD

V tabuľke sú uvedené programy splátkového predaja:

	PROGRAM 1	PROGRAM 2	PROGRAM 3
cena tovaru	500 €	500 €	500 €
priama platba	0 €	20 €	30 €
počet mesačných splátok	36	24	10
výška mesačnej splátky	13,88 €	19,2 €	47 €
RPMN	19,5 %	25 %	28 %
fixná úroková sadzba	16,00 % p. a.	19 % p. a.	21 % p. a.

Akú celkovú sumu zaplatí spotrebiteľ pri jednotlivých programoch? Ktorý je najvýhodnejší?

Program 1 | celkovo zaplatí: $500 + 97,5 = 597,5 \text{ €}$ – tento program je najvýhodnejší

Program 2 | celkovo zaplatí: $500 + 125 = 625 \text{ €}$

Program 3 | celkovo zaplatí: $500 + 140 = 640 \text{ €}$

Lízing

Lízing predstavuje špecifický typ financovania výdavkov. Najčastejšie sa tento typ financovania spája s nákupom motorových vozidiel či strojov. Pri tomto spôsobe financovania je potrebné uhradiť určitú akontáciu, resp. prvotnú sumu. Následne sa zvyšok sumy tovaru rozdelí do niekoľkých splátok, spája sa s niekoľkými správcovskými poplatkami, ktoré výslednú cenu mierne navýšia. Lízing sa od ostatných uvedených typov úverov líši v tom, kto je majiteľom kupovaného tovaru. Ak kupujete na lízing napríklad auto, majiteľom je počas lehoty splácania lízingová spoločnosť, zatiaľ čo pri úveroch ste vlastníkom okamžite vy. Pri lízingu v podstate platíte splátky za prenájom daného tovaru. V praxi rozlišujeme operatívny a finančný lízing. Pri finančnom lízingu prechádza vlastníctvo predmetu na vás po splatení dohodnutej sumy, pri operatívnom lízingu v podstate využívate po celý čas splácania prenájom predmetu a po splatení stanovenej sumy ostáva predmet vo vlastníctve lízingovej spoločnosti, ktorá na seba preberá plnú zodpovednosť za prípadné opravy či údržbu. V mnohých prípadoch je možné následne používať predmet odkúpiť za zvýhodnenú cenu. Výhodou tohto strednodobého typu financovania nákupu tovarov je rýchlosť vybavenia a v prípade podnikateľských subjektov možnosť znížiť si základ dane o výšku splátok. Nevýhodou je, že počas splácania v podstate využívate cudzí majetok a je potrebná vysoká akontácia, resp. prvá splátka.

PRÍKLAD

Tomáš sa rozhodol kúpiť si auto za 12 000 € na lízing, konkrétne finančný. Výška akontácie je 25 %, lehota splácania je 36 mesiacov, výška poplatkov je 10 % z ceny auta, platia sa jednorazovo. Aká bude mesačná splátka a koľko celkovo zaplatí za auto?

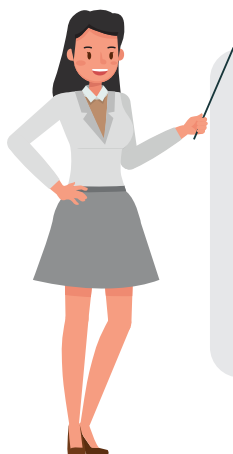
Akontácia: 3 000 €

Mesačná splátka: 250 €

Lízingová cena za auto bude 13 200 €.

Pri vedení bežného účtu vám môže vaša banka umožniť, resp. môžete zažiadať o tzv. **povolené prečerpanie**. Ide o službu, keď na vašom účte vznikne možnosť „ísť do mínusu“. Tieto prostriedky je možné získať veľmi rýchlo, avšak – podobne ako všetky krátkodobé pôžičky – spája sa s vysokými úrokmi. Často banka prideliť klientovi povolené prečerpanie ako „bonus“ za platby a obraty, ktoré má klient na účte. Netreba však zabudnúť, že jeho využívanie je opäť pôžička, keďže prostriedky nie sú vaše a treba ich vrátiť aj s úrokmi. Úroky sa podobajú úrokom kreditných kariet, a preto povolené prečerpanie patrí k najdrahším úverom v rámci ponuky banky. Ide o jeden z revolvingových úverov.

A ČO NEBANKOVKY?

V praxi sa môžete stretnúť so širokou ponukou krátkodobých úverov a pôžičiek od nebankových subjektov. Tieto subjekty vedú vybaviť poskytnutie pôžičky veľmi rýchlo, avšak platí princíp „rýchle peniaze sú drahé peniaze“, a tak v konečnom dôsledku pôžičku od nebankovej spoločnosti vysoko preplatíte. Z dôvodu rôznych poplatkov a vysokej úrokovej miery sú pôžičky od takýchto spoločností najdrahšie na trhu.

ZAPAMÄTAJTE SI!

Skôr ako sa rozhodnete pristúpiť k financovaniu svojich výdavkov prostredníctvom niektorých z uvedených spôsobov, premyslite si nasledujúce body:

- 1 | Zvážte si, či krátkodobý úver naozaj potrebujete a či mesačné plátky s ním súvisiace veľmi nezaťažia váš rozpočet.
- 2 | Rozhodujte sa na základe ročnej percentuálnej miery nákladov. Je najlepším ukazovateľom toho, koľko vás bude úver celkovo stáť. Zohľadňuje totiž všetky poplatky a splátky, ktoré sú na úver naviazané.
- 3 | Pri kúpe tovaru na splátky si porovnajte cenu vo viacerých obchodoch. Následne si overte, aká by bola konečná cena a o koľko tovar preplatíte.
- 4 | Pri kreditnej karte si dôsledne sledujte bezúročné obdobie.
- 5 | Skontrolujte si, či na vašom bežnom účte máte „ako bonus“ nastavené povolené prečerpanie. V prípade, že áno, dôkladne si zvážte, či sa vám oplatí ho využívať – môžu naň byť naviazané nevýhodné poplatky.

Finančný trh teda poskytuje široké spektrum možností, akými viete financovať svoje výdavky v prípade, že nemáte dostatočnú finančnú rezervu či dostatok prostriedkov. Pamätajte si však, že **základným pravidlom dlhodobého finančného zdravia je „najlepší úver je žiaden úver“**. Ako naznačil náš domček v úvode, pri financovaní úverov prostriedky často letia von komínom, a to najmä vinou úrokov, ktoré platíte ako odmenu finančnej inštitúcii za požíčanie peňazí. V niektorých prípadoch je však financovanie prostredníctvom úverových produktov akceptovateľné, a to najmä vtedy, keď sa držíte ideálnych finančných mier, keď môže ísť max. 30 % príjmu na splátky úverov. Najväčším rizikom pri úveroch je totiž platobná neschopnosť, teda neschopnosť plniť svoje záväzky a splácať požičanú sumu. V katastrofálnych scenároch môže zadlženie viesť až k exekúciám či vyhláseniu osobného bankrotu. V tých lepších prípadoch, ak držíte svoje financie v zdravej kondícii, je tu možnosť využiť napríklad predčasné splatenie úveru, keď nadobudnete dostatok prostriedkov na uhrádzanie vyšších splátok, prípadne aj celej zostatkovej sumy. Podmienky predčasného splatenia si však stanovuje každá inštitúcia individuálne. Je preto potrebné s bankami či inými inštitúciami komunikovať a zisťovať, čo je pre vás najlepšie. Vďaka proklientskemu prístupu vám odborníci v bankách či finanční sprostredkovatelia vedia poradiť, ako správne postupovať, a vybrať pre vás najvýhodnejší produkt, ktorý bude v súlade s vaším finančným plánom.

ÚLOHY

- 1 | Mirke sa pokazila práčka, tak sa rozhodla kúpiť si novú. Jej cena je 680 €, avšak momentálne nemá toľko peňazí na účte. Rozhodla sa teda kúpiť si práčku na splátky: 10 % zaplatí v hotovosti a zvyšok bude splácať 12 mesiacov vo výške 8,5 % z ceny práčky. Doplňte potrebné údaje do tabuľky a zistite, koľko eur navyše zaplatí Mirka na splátky.

PLATBA PRI NÁKUPE	
PRAVIDELNÁ MESAČNÁ SPLÁTKA	
POČET MESAČNÝCH SPLÁTOK	
CELKOVO ZAPLATÍ	

- 2** | Peter sa rozhodol, že si požičia finančné prostriedky na cestu okolo sveta, pretože nemá dosť financií na svoje výlety. Vybral si spotrebný úver vo výške 5 000 €, ktorý by chcel splatiť do 2 rokov. Tu sú údaje o úvere od banky:

POPLATOK ZA POSKYTNUTIE ÚVERU (MIN. 30 €)	1,50 %
ROČNÁ ÚROKOVÁ SADZBA ÚVERU	8,0 % p. a.
POPLATOK ZA SPRÁVU (ROČNE)	15 €
MINIMÁLNA VÝŠKA ÚVERU	2 000 €

Vypočítajte jednotlivé údaje:

požadovaná výška úveru: €

poplatok za poskytnutie úveru: €

poplatok za správu: €

úrok pri ročnej úrokovej sadzbe 8,0 %: €

celkovo zaplatí: €

lehota splácania: mesiacov

výška mesačnej splátky: €

RPMN: %

- 3** | Plánujete si kúpiť auto za 10 000 € cez finančný lízing. Akontácia je 0 %, lehota splácania je 60 mesiacov a koeficient navýšenia je 1,1. Po splatení lízingu budete mať možnosť odkúpiť auto za zostatkovú cenu 100 €. Aká bude mesačná lízingová splátka?

.....

.....

- 4** | Ak si vezmete úver vo výške 1 100 €, ktorý budete splácať 12 mesiacov, pravidelná mesačná splátka bude 100 €, za zriadenie úveru banke zaplatíte poplatok za uzatvorenie zmluvy 20 €, o koľko úver preplatíte?

.....

.....

- 5** | Vklad 5 000 € pri úroku 2 % za 12 rokov vzrastie pri zloženom úročení na 6 341 €. Koľko predstavujú úroky z úrokov?

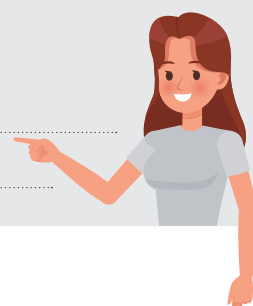
.....

.....

- 6** | Čo spôsobuje rozdiel medzi RPMN hypotekárneho úveru a jeho úrokovou sadzbou?

.....

.....

Jednou z priorít pri finančnom plánovaní je tvorba a zhodnocovanie rezerv. Môže ísť nielen o rezervu pre prípad neočakávanej udalosti, ale aj o rezervu do budúcnosti. Takú, ktorú budete vedieť využiť napríklad ako príjem navyšujúci váš dôchodok v podobe mesačnej renty. Aj ideálne finančné miery definujú, že je potrebné tvoriť rezervy a budovať dlhodobé aktíva. Existuje niekoľko spôsobov, ako na to!

Riziko – výnos – likvidita

Skôr ako prejdeme k rôznym spôsobom, ako môžete zhodnotiť svoje rezervy či úspory, je potrebné objasniť pojmy, ktoré práve so zhodnocovaním úzko súvisia. Ide o pojmy výnos, riziko a likvidita.

Výnos, riziko a likvidita predstavujú faktory spojené s každým zhodnocovaním. Spolu tvoria tzv. **investičný trojuholník** – vzťah medzi výnosom, rizikom a likviditou (dostupnosťou peňazí).

Výnos:

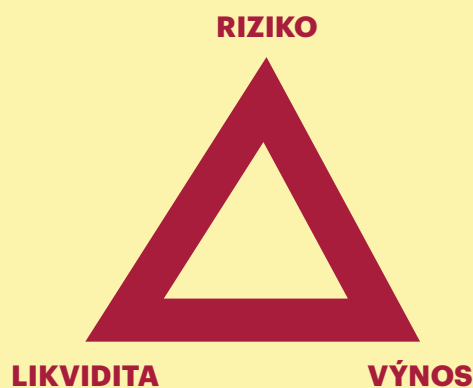
rozdiel medzi počiatočnou hodnotou a hodnotou po určitom čase.

Riziko:

neistota budúceho výnosu. Hodnota investícií nemusí rásť, ale môže klesať, v dôsledku čoho hrozí strata. Platí pravidlo, že čím vyšší zisk chce investor mať, tým väčšie riziko musí podstúpiť.

Likvidita:

schopnosť, vďaka ktorej investíciu možno rýchlo, bez straty hodnoty a nejakej pokuty zmeniť na peniaze.

Ak sa na to pozrieme podrobne, výnos predstavuje hlavný faktor, ktorý ovplyvňuje záujem investora o daný produkt. Výnosmi sú všetky príjmy či zisky, ktoré plynú z investície. Je to v podstate odmena pre investora.

Výška výnosov, a teda aj rozhodovanie investora je však vo veľkej miere ovplyvňovaná rizikom a likviditou daného produktu. Čím vyšší je výnos, tým vyššie je aj riziko, likvidita však s rastom rizika klesá. Inak povedané: Ak je výnos veľmi vysoký, hrozí aj veľmi vysoké riziko straty a premena investície na hotovosť zaberie veľa času.

Likvidita teda predstavuje rýchlosť, akou viete svoje investície premeniť na hotovosť, resp. predať. Investori väčšinou vyhľadávajú vysoko likvidné produkty, aby ich v prípade poklesov na trhoch mohli rýchlo predať. Úroveň likvidity často závisí od toho, aký je dopyt a ponuka daného produktu. Najviac likvidné sú napríklad cenné papiere, naopak, najnižšiu likviditu majú nehnuteľnosti. Správne zostavené portfólio by malo obsahovať aj menej likvidné produkty, avšak je dôležité mať pre prípad potreby investície uložené aj vo vysoko likvidných nástrojoch.

Posledným vrcholom investičného trojuholníka je riziko. Je to možnosť vzniku nepriaznivej situácie v prípade nebezpečenstva. Je to teda hrozba, že dôjde k strate, k poklesu trhov, k zníženiu hodnoty investície.

Za ideálny nástroj zhodnotenia by ste mohli považovať taký, ktorý dokáže priniesť najvyšší výnos, najnižšie riziko a najvyššiu likviditu. Takto však vzťahy v investičnom trojuholníku pri zhodnotení nefungujú, a tak sa musíte zmieriť s nasledujúcimi pravidlami:

- 1** | vzťah medzi likviditou a rizikom je nepriamo úmerný: čím vyššia likvidita tým nižšie riziko,
- 2** | vzťah medzi likviditou a výnosom je taktiež nepriamo úmerný: čím nižšia likvidita, tým vyššie výnosy investor požaduje,
- 3** | vzťah medzi rizikom a výnosmi je priamo úmerný: čím vyššie je riziko spojené s investíciou, tým vyššie výnosy môže investor získať.

Sporenie vs. investovanie

Najbežnejšími formami zhodnocovania peňažných prostriedkov, s ktorými sa môžete v praxi stretnúť, je sporenie a investovanie. Aký je medzi týmito pojmami rozdiel?

Hlavný rozdiel spočíva v tom, kto na seba berie riziko prípadného poklesu výnosu alebo zisku z investície. Pri sporení banky bežne garantujú výšku výnosu (očakávaný výnos je teda vopred daný), ale ten štandardne býva pod mierou inflácie, teda na veľmi nízkej úrovni. Pri investovaní môže človek dosiahnuť vyšší výnos, no preberá na seba riziko prípadných poklesov. Nevie presne určiť, akú hodnotu mu investícia v budúcnosti prinesie.

Ďalší rozdiel je v podstate tohto zhodnocovania: sporenie je určitým spôsobom odložená spotreba – často sporíte na konkrétny účel, či už je to dovolenka, rekonštrukcia alebo nové auto. V každom prípade po uplynutí času, ktorý ste si na sporenie vyhradili, našetrené prostriedky miniete a ste opäť na nule. Naopak, pri investovaní nakupujete aktíva (akcie, dlhopisy a pod.) a následne poberáte pasívny príjem za ich vlastníctvo.

Sporenie je teda vhodným spôsobom na vytváranie finančnej rezervy, napríklad prostredníctvom sporiaceho účtu, v tomto prípade však nemožno hovoriť o vysokých výnosoch. S cieľom prípravy na dôchodok je lepšou voľbou investovanie.

VEDELI STE, ŽE...

Pojem investovanie je možné použiť aj v súvislosti s pracovným trhom a rozvojom ľudských zdrojov. Ide o zvyšovanie kvalifikácie, do ktorej investujeme svoj čas či peniaze. Vzdelávanie a skvalitňovanie svojich zručností tak môžeme označiť ako formu investície, ktorá nám v budúcnosti prinesie výnos v podobe lepšej možnosti uplatnenia na pracovnom trhu či vyššieho mzdového ohodnotenia.

SPORENIE A SPORIACE PRODUKTY

Pod pojmom sporenie sa skrýva jednorazové alebo pravidelné odkladanie si peňažných prostriedkov s cieľom ich neskoršej spotreby.

Na sporenie sa využívajú produkty, ktoré garantujú vrátenie aspoň vloženej sumy po uplynutí stanoveného časového horizontu. Všetky sporiace produkty spadajú pod ochranu peňažných vkladov, ktorú zabezpečuje Fond ochrany vkladov.

Tento systém ochrany poskytuje náhradu za nedostupné vklady až do výšky 100 000 € na vkladateľa, ak banky nemajú dostatok prostriedkov. Ak ste si sporiли v banke, ktorá vyhlásila platobnú neschopnosť – inak povedané skrachovala –, a zároveň ste v tejto banke splácali úver, vďaka Fondu ochrany vkladov vám vrátia rozdiel medzi pohľadávkami a záväzkami voči banke – teda rozdiel medzi výškou vkladu a výškou zostatku splátok.

VEDELI STE, ŽE...

Dôležitosť sporenia sa začala zdôrazňovať už takmer pred sto rokmi. Bankári na kongrese v Miláne v roku 1924 vyhlásili posledný októbrový deň za Svetový deň sporenia. Zámerom bolo zvýšiť povedomie o dôležitosti úspor.

Finančná rezerva a sporenie nie je to isté, obe sú však dôležité

Rezerva má slúžiť výhradne na nečakané udalosti. Odporúčaná optimálna rezerva je vo výške 6-mesačného príjmu. Nesmie byť však použitá na financovanie dovolenky, zariadenia bytu ani na kúpu nového auta. Sporenie je účelové a očakávané. A ako teda sporiť?

Sporiť môžete pravidelne či nepravidelne, všetko závisí od vašich finančných možností. Mnoho ľudí sporiť „domácom“ spôsobom – peniaze si odkladá bokom niekam na podúčet svojho bežného účtu alebo si ich schováva doma v obálke do skrine. Ak však chcete dosiahnuť aspoň nejaké zhodnotenie, je vhodné využiť služby **banky, ktoré prostredníctvom sporiacich produktov poskytujú zhodnocovanie pripísaním úroku.**

Pri sporení sa prostriedky zhodnocujú vďaka úrokom

Úrok predstavuje peňažnú odmenu banky za to, že ste jej umožnili nakladať so svojimi peňažnými prostriedkami. Úroky bývajú určené úrokovou sadzbou – určenou v percentách z našetrenej sumy. O túto sumu sa zvýši váš vklad po uplynutí stanoveného obdobia (napríklad mesiac či rok). **Na rozdiel od úroku pri splácaní úverov tak môžeme úroky pri sporení považovať za aktíva.** Ak je v zmluve uvedená úroková sadzba 1,5 % p. m., banka vám k úsporám po uplynutí mesiaca pripíše 1,5 % z nasparenej sumy.

PRÍKLAD

Ak si vložíte do banky 1 000 € a banka vám po roku pripíše (pred zdanením) na účet 35 €, akou úrokovou mierou bol vklad úročený?

Výška úrokovej miery bola 3,5 %.

1 000 € bol vklad.

35 € bola výška úroku – táto suma je určitým podielom z vkladu 1 000 €, teda keď chcete zistiť, aká časť je 35 z 1 000, používate delenie:

$$35 : 1\,000 = 0,035$$

Keď chcete údaj prehodiť na percentá, vynásobte výsledok 100, teda $0,035 \times 100 = \mathbf{3,5\%}$.

V súčasnosti ponúkajú banky okrem bežných účtov, na ktorých prostriedky nie sú zhodnocované žiadnou úrokovou mierou, aj rôzne sporiace produkty, vďaka ktorým si dokážete šetriť na horšie časy.

Sporiaci účet predstavuje krátkodobý produkt na ukladanie a zhodnocovanie prostriedkov. Je v podstate kombináciou bežného a termínovaného vkladu. Môže byť súčasťou bežného účtu, no väčšina bánk poskytuje sporiaci účet ako samostatný produkt. Vďaka vyšším úrokovým sadzbám ponúkajú sporiace účty vyššiu mieru zhodnotenia prostriedkov v porovnaní s bežným účtom. Zároveň však poskytujú výhody bežných účtov, a to možnosť kedykoľvek vybrať uložené prostriedky bez sankcií (ak nie je dohodnutá lehota sporenia, resp. výpovedná lehota, v takom prípade je predčasný výber spoplatnený sankčnými poplatkami).

VEDELI STE, ŽE...

Niektoré banky poskytujú možnosť automaticky prevádzať prostriedky medzi jednotlivými účtami. Ak je zostatok na bežnom účte vyšší ako stanovená suma, prevyšujúca časť je automaticky prevedená na sporiaci účet.

Sporiaci účet je teda účet v banke, na ktorý pravidelne alebo nepravidelne posielate finančné prostriedky, aby sa vám zhodnotili vďaka stanovenej úrokovej miere. Môžete ich tam mať akokoľvek dlho, prípadne ich aj predčasne vybrať, no s tým môžu byť spojené sankcie. Tento účet neslúži na uhrádzanie bežných výdavkov, ako napríklad nákup potravín či cestovného.

Výhody:

- garantovaný presne stanovený výnos,
- rýchly prístup k našetroným prostriedkom vďaka žiadnym či krátkym výpovedným lehotám,
- ochrana vkladov.

Nevýhody:

- pomerne nízka miera zhodnotenia (ročný úrok sa pohybuje od 0,01 do 5 % ročne).

Termínovaný vklad je určený na uloženie a zhodnotenie finančných prostriedkov, ktoré dočasne nepotrebuje. Zhodnotenie je totiž spojené s uložením týchto prostriedkov na vopred dohodnutý čas – lehota viazanosti môže byť niekoľko mesiacov, no aj niekoľko rokov. Termíny viazanosti si stanovujú jednotlivé banky. Tento spôsob poskytuje výhodnejšie úrokové sadzby v porovnaní s bežným účtom a táto sadzba je počas celej lehoty viazanosti nemenná. Po uplynutí stanoveného termínu máte k dispozícii nasporenú sumu aj s úrokom. Prostriedky môžete vybrať aj predčasne, s tým sa však spájajú sankčné poplatky.

Výhody:

- vopred určená úroková miera fixná počas celej lehoty sporenia,
- ochrana vkladov, bezpečná forma sporenia.

Nevýhody:

- pomerne nízka miera zhodnotenia, výška úrokovej sadzby závisí od výšky vkladu a lehoty trvania termínovaného vkladu (čím vyšší vklad a dlhší čas uloženia, tým vyššia úroková sadzba),
- nedostupnosť prostriedkov počas lehoty sporenia, sankčné poplatky za predčasný výber.

? VEDELI STE, ŽE...

Kedysi veľmi populárnym sporiacim produktom boli vkladné knižky. Tento názov ste už určite počuli – je to špecifický druh cenného papiera a na Slovensku boli dostupné vďaka Slovenskej sporiteľni v Bratislave už od roku 1845. Vkladné knižky tak prežili niekoľko zaujímavých udalostí od osmanských vojen na prelome 19. a 20. storočia cez dve svetové vojny až po rozdelenie Československa. Postupne ich však vytlačili digitálne produkty a jeden z najpopulárnejších nástrojov sporenia tak zaniká.

Stavebné sporenie predstavuje spôsob účelového sporenia. Vďaka tomuto typu sporenia si viete v určitom období odkladať svoje finančné prostriedky, primárne s cieľom financovania potrieb súvisiacich s bývaním. Pri využití prostriedkov je potrebné dokladovať účel (po uplynutí stanoveného časového horizontu 6 rokov je možné prostriedky použiť aj na iný účel, bez jeho dokladovania). Prostriedky sa zhodnocujú fixne stanoveným úrokom, v priemere sa pohybuje okolo 1,7 % ročne. Zároveň máte pri tomto type sporenia možnosť získať štátnu prémie, čo je štátom poskytovaná pomoc pri zabezpečení bývania. Toto sporenie môže slúžiť aj ako určitý medzikrok k získaniu úveru na bývanie.

Výhody:

- vopred určená úroková miera fixná počas celej lehoty sporenia,
- možnosť získania štátnej prémie, ktorá nepodlieha dani z príjmov,
- bezpečné sporenie vďaka ochrane vkladov,
- jednoduchšie získanie úveru na bývanie,
- po uplynutí dlhšieho časového horizontu možnosť použiť nasporené prostriedky na čokoľvek.

Nevýhody:

- spoplatnený výber nasporených prostriedkov pred uplynutím 6 rokov,
- nízka miera zhodnotenia,
- podmienky na získanie štátnej prémie - pomerne vysoký ročný vklad a obmedzená výška príjmu sporiteľa,
- nemožnosť zrušiť zmluvu do 2 rokov od jej uzatvorenia, lebo sporiteľ príde o štátnu prémie.

? VEDELI STE, ŽE...

Stavebné sporenie pochádza z Nemecka, z obdobia po prvej svetovej vojne, keď vzniklo združenie, ktoré vyberalo príspevky od svojich členov, a za tieto prostriedky začalo stavať domy a byty. Tie boli najskôr prideľované formou losovania. Neskôr sa stavebné sporenie rozšírilo a začalo sa ponúkať v dnešnej podobe.

Sporenie teda predstavuje spôsob odkladania svojich voľných finančných prostriedkov, ideálne aj s cieľom ich zhodnotenia. Sporiť môžete aj doma pod vankúšom či na bežnom účte, avšak tu sa prostriedky nezhodnocujú, ba naopak, podliehajú inflácii. Výhodnejšie je preto využiť na sporenie bankové sporiace produkty, kde sa vklady zhodnocujú vďaka pripísaniu úrokov po uplynutí určitého času. Výšku výnosov určuje úroková sadzba.

ÚLOHY

- 1** | Simona disponuje voľnými finančnými prostriedkami vo výške 2 000 €. Tieto prostriedky chce vložiť na sporiaci účet v banke. Nebude ich potrebovať počas obdobia 1 roka. Preskúmala ponuky na trhu, ktoré vyzerajú nasledujúco:

BANKA	PODMIENKA BEŽNÉHO ÚČTU	MINIMÁLNY VKLAD V €	PRÍSTUP K FINANCIÁM	ÚROKOVÁ MIERA P. A. (%)	POPLATOK ZA PREDČASNÝ VÝBER (%)	MESAČNÝ POPLATOK (€)
A	áno	3 000	po 24 mes.	2,8	5,0	0
B	nie	1 500	okamžite	2,0	0	2,00
C	nie	0	po 12 mes.	3,0	2,0	0
D	áno	2 000	po 12 mes.	2,5	1,0	1,00
E	nie	3 000	okamžite	2,2	0	0,50
F	áno	2 000	po 6 mes.	1,8	0,5	0

Simona má bežný účet zriadený v banke D.

- Ktoré banky by spĺňali Simonine podmienky?

- Ktorá banka by priniesla najvyššie zhodnotenie, ak by nevyberala prostriedky predčasne?

- 2** | Ak si vložíte do banky 250 € a banka vám po roku pripíše (pred zdanením) na účet 6,25 €, akou úrokovou mierou bol vklad úročený?

- 3** | Určite, ktorý výrok je pravdivý.

	PRAVDA	LOŽ
V banke si môžete založiť vedenie bežného účtu.		
Pri stavebnom sporení je možnosť získať štátnu prémie.		
Termínovaný vklad slúži ako krátkodobé sporenie.		
Sporenie a investovanie predstavujú rovnaké pojmy.		

Súčasná situácia sporeniu prostredníctvom bankových sporiacich produktov však veľmi nepraje. Je to najmä z dôvodu, že úroky pripisované na účty sú znížené vplyvom inflácie, resp. ponúkané úrokové sadzby sú nižšie ako miera inflácie. Ale čo je to tá inflácia?

Inflácia predstavuje jav, pri ktorom dochádza k zvyšovaniu cien, cenovej hladiny a v konečnom dôsledku aj k znehodnocovaniu peňazí. Je úzko prepojená s vývojom ekonomiky a predstavuje jednu z makroekonomických veličín.

? VEDELI STE, ŽE...

Miera inflácie by mala byť primeraná. Príliš nízka, ako aj príliš vysoká miera inflácie môžu mať negatívny vplyv na ekonomický rast.

Pri inflácii dochádza k neustálemu zvyšovaniu cien tovarov a služieb, a tak spôsobuje zníženie kúpnej sily peňazí a ich znehodnotenie.

Toto znehodnotenie sa prejaví tak, že za rovnaké množstvo peňazí si môžete kúpiť menej, resp. za rovnaké množstvo tovarov zaplatíte viac peňazí. Vplyvom inflácie tak môže dôjsť k zmene životnej úrovne v krajine, pretože znižuje disponibilné zdroje (príjmy, ktoré dostávate, majú nižšiu hodnotu) a mení tak aj štruktúru spotreby (tovary sú drahšie, tak sa musíte uskromniť a zmeniť svoju spotrebu). Na druhej strane však vyššia cena tovarov a služieb zvyšuje príjmy dodávateľov, a teda môžu rásť aj mzdy, čím sa zvyšuje životná úroveň a vyrovnáva sa miera inflácie.

Žiaduca a zdravá miera inflácie je okolo 2 %, v tomto prípade inflácia je ukazovateľom ekonomického rastu.

👁️ PRÍKLAD

Ak by bola miera inflácie na úrovni 2 % ročne, vývoj cien by bol nasledujúci:

TOVAR	1. ROK	2. ROK	3. ROK	4. ROK	5. ROK	10. ROK	20. ROK
A	10 €	10,20 €	10,40 €	10,61 €	10,82 €	12,19 €	14,86 €
B	50 €	51 €	52 €	53 €	55,2 €	60,5 €	74,25 €

To znamená, že výrobok, ktorý stál pôvodne 50 €, by po desiatich rokoch – za predpokladu stabilnej úrovne inflácie – stál 60,5 €, po dvadsiatich až 74,25 €. (použijete výpočet ako pri zloženom úročení)

Miera inflácie sa meria prostredníctvom cenových indexov (napríklad indexom CPI – Consumer price index), teda porovnávaním cien v tzv. spotrebnom koši. Tento koš tvoria položky, ktoré najviac nakupujú domácnosti, a nájdete ho na stránkach Štatistického úradu SR. Takéto porovnanie potom vyjadruje percentuálny rast cenovej hladiny za určité obdobie (väčšinou za obdobie jedného roka). **Ročná miera inflácie vyjadruje, o koľko percent sa zvýšili ceny v porovnaní s uplynulým rokom.**

Inflácia dokáže zamiešať karty aj vo finančnom svete. Zvýhodňuje dlžníkov, pretože úvery a pôžičky sa splácajú menej hodnotnými peniazmi. Ak však niekomu požičiate peniaze, vrátia sa vám prostriedky s nižšou hodnotou, akú mali pri požičaní.

PRÍKLAD

Inflácia v krajine je na úrovni 1,8 %. Predstavte si, že máte sumu voľných finančných prostriedkov, ktoré chcete zhodnotiť. Aké sporiace produkty sú vhodné, ak chcete dosiahnuť výnos?

Ak sa bojíte riskovať, prostriedky uložíte na sporiace produkty v banke, kde je minimálne riziko straty, ale aj pomerne nízky výnos – napríklad sporiaci či termínovaný účet. Musíte však zvoliť taký, ktorý má úrok aspoň vo výške inflácie – ak chcete dosiahnuť výnos, mal by byť vyšší, teda aspoň 1,9 %.

Opakom inflácie je **deflácia**. Predstavuje pokles cien tovarov a celkovej cenovej hladiny, dochádza k zvýšeniu hodnoty peňazí, vďaka čomu rastie bohatstvo majiteľov peňažných aktív. **Ak by bola deflácia 5 % ročne, to, čo dnes stojí 50 €, bude o rok stáť 47,5 €.** Deflácia však tiež nie je z dlhodobého hľadiska vítaná, pretože pre pokles cien sa znižujú aj tržby a zisky, následkom čoho môže postupne dochádzať k znižovaniu miezd a rastu nezamestnanosti.

VEDELI STE, ŽE...

Extrémnym prípadom, keď miera inflácie dosahuje až viac ako 50 % mesačne, je tzv. hyperinflácia. V tomto scenári dochádza k totálnemu rozpadu ekonomiky a peňažného systému, v dôsledku čoho peniaze prestávajú plniť svoje funkcie. Najväčšiu hyperinfláciu v dejinách zažili napríklad v Nemecku po druhej svetovej vojne či v Zimbabwe, kde prekročila niekoľko miliónov percent a doteraz trvá – v roku 2020 bola úroveň inflácie viac ako 600 %. V oboch krajinách bola hyperinflácia spôsobená tlačением nových peňazí, ktoré však v konečnom dôsledku neprinieslo želaný efekt.

Sporenie teda predstavuje vhodný spôsob tvorby rezervy, avšak vplyvom inflácie nemusí priniesť atraktívne zhodnotenie. Je potrebné hľadať také spôsoby zhodnotenia, ktoré zarobia viac percent, ako je hodnota inflácie, pretože inak reálna hodnota peňazí klesá a vaše výnosy nie sú také, aké by mohli byť.

ÚLOHY

4 | Roman má v tomto roku o 10 % vyššiu mzdu, ako mal minulý rok. Inflácia bola na úrovni 2 % ročne. O koľko percent sa Romanovi zvýšila reálna mzda?

5 | Kúpili ste si reproduktor za 99 €. Miera inflácie je na úrovni 2,1 %. Koľko by stál reproduktor o 2 roky, ak by miera inflácie ostala nezmenená?

6 | Chcete zhodnotiť svoj vklad 2 000 €. Môžete si vybrať z dvoch sporiacich produktov.

PRODUKT	ÚROKOVÁ MIERA	VIAZANOSŤ	POPLATOK
Jednotka	2,5 %	3 mesiace	1 € mesačne
Dvojka	1,8 %	nie je	0 €

Miera inflácie je na úrovni 2 % ročne. Ktorý produkt je pre vás výhodnejší a prečo?

.....

.....

INVESTOVANIE

Už viete, že pri sporení výsledný výnos nemusí byť taký atraktívny, pri investovaní však áno. Pravidelné investovanie finančných prostriedkov vám vie aj pri nižších investíciách priniesť zaujímavé zhodnotenie a v konečnom účtovaní tak významne prispieť ku kvalite života.

Dôležité je uvedomiť si silu zloženého úročenia, teda že čím dlhšie budete investovať, tým menšiu sumu potrebujete do investície vložiť, aby ste dosiahli požadovanú hodnotu. Čo v podstate znamená, že čím skôr začnete myslieť na budúcnosť a finančne plánovať, tým väčší úžitok vám to prinesie.

ČARO ZLOŽENÉHO ÚROČENIA

JANKA

HANKA

DANKA

S INVESTOVANÍM DO ETF FONDŮ ZAČALI DÁMY VO VEKU

25 ROKOV

30 ROKOV

35 ROKOV

MESAČNÝ VKLAD U KAŽDEJ Z NICH BOL ROVNAKÝ A PREDPOKLADANÝ ROČNÝ VÝNOS = 6 %

50 €

50 €

50 €

SÚČET VKLADOV VO VEKU 64 ROKOV PREDSTAVOVAL

23 400 €

20 400 €

17 400 €

ZLOŽENÝM ÚROČENÍM HODNOTA INVESTÍCIE KAŽDEJ Z DÁM V ČASE NARÁSTLA NA SUMU

89 839 €

64 524 €

45 607 €

ČO ZNAMENÁ INVESTOVAŤ?

Investovanie je forma strednodobého a dlhodobého zhromažďovania a zhodnocovania vlastných peňažných prostriedkov prostredníctvom finančných nástrojov. Práve pri investovaní platí viac ako inokedy, že čas sú peniaze – dlhší časový horizont, počas ktorého sú peniaze investované, prináša pri vhodne zvolených produktoch najlepšie zhodnotenie peňazí na trhu.

Investovať možno do podielových fondov, do ETF fondov alebo do rôznych špeciálnych investičných produktov. Na výber máte od garantovaných produktov, ktoré však ponúkajú minimálny výnos, až po investičné produkty, ktoré ponúkajú zaujímavé zhodnotenie, ale zároveň prenášajú na investora časť rizika.

TRI ZÁKLADNÉ KROKY PRI INVESTOVANÍ

1. krok | Určenie investovanej sumy

Táto suma môže byť jednorazová alebo pravidelná. Z začať investovať môžeme aj so sumou 50 € mesačne, dokonca i nižšou. Dôležité je začať čo najskôr a robiť to pravidelne.

2. krok | Stanovenie investičného cieľa a investičného horizontu

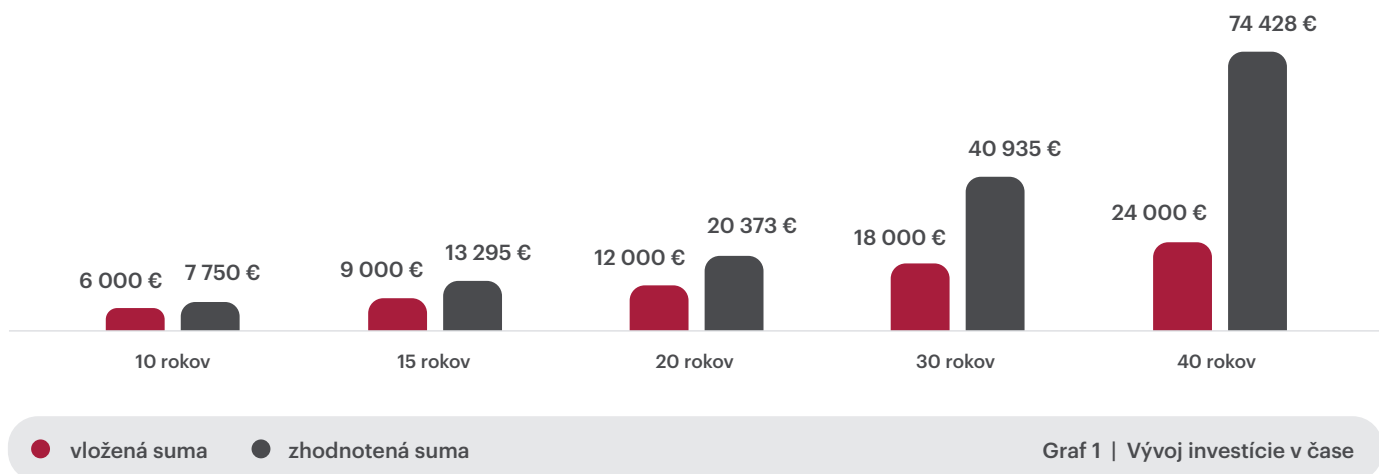
Investičný horizont predstavuje čas investovania. Je potrebné stanoviť si aj presný cieľ, ktorý chcete investovaním počas tohto horizontu dosiahnuť: zabezpečiť si pokojný dôchodok, štúdium detí, splatiť skôr hypotéku. Bez jasne definovaného cieľa investovania často dochádza k predčasným výberom investície, čo pre klienta znamená zbytočnú stratu, ak práve vtedy trhy klesajú, keďže v danom čase sa rozhoduje emocionálne a nie racionálne.

3. krok | Výber vhodnej investičnej stratégie a rizikového profilu

Na základe určenia cieľa, a teda časového horizontu, vášho vzťahu k riziku a požadovaného výnosu viete určiť, aký je váš rizikový profil. Ak investor očakáva vyšší výnos, potrebuje akceptovať vyššie riziko a menšiu dostupnosť peňazí. Ak je riziko nízke, tak je nízky aj výnos. Podľa tohto vzťahu viete zvoliť, či chcete investovať do konzervatívnejšej alebo dynamickejšej stratégie.

Investovanie je dlhodobou záležitosťou

Investovať môžete do rôznych finančných nástrojov, každý je špecifický svojou mierou rizika či výškou zhodnotenia, ktoré môže priniesť. Ako sme uviedli, vo všeobecnosti platí pravidlo: čím vyššie zhodnotenie, tým vyššie je riziko straty. Avšak aj toto pravidlo môžete „prekabátiť“, ak investujete správne. Pokiaľ sledujete vývoj na finančných trhoch, viete, že sa neoplatí panikáriť – keď trhy padajú, strach a panika sú prirodzené ľudské (a aj investičné) inštinkty, no podľahnúť im môže mať katastrofálne následky. To, čo sa na trhoch v nejakej chvíli deje, by nemalo byť dôvodom na zmenu vhodne zvolenej **dlhodobej** stratégie. Je teda dôležité pamätať si, že **investovanie je dlhodobou záležitosťou**. Výkyvy na trhoch môžu pôsobiť hrozivo, ale nikdy sa neoplatí pre krátkodobé výkyvy panikáriť. Pri dlhodobom investovaní môže byť aj váš výnos niekoľkokrát vyšší:

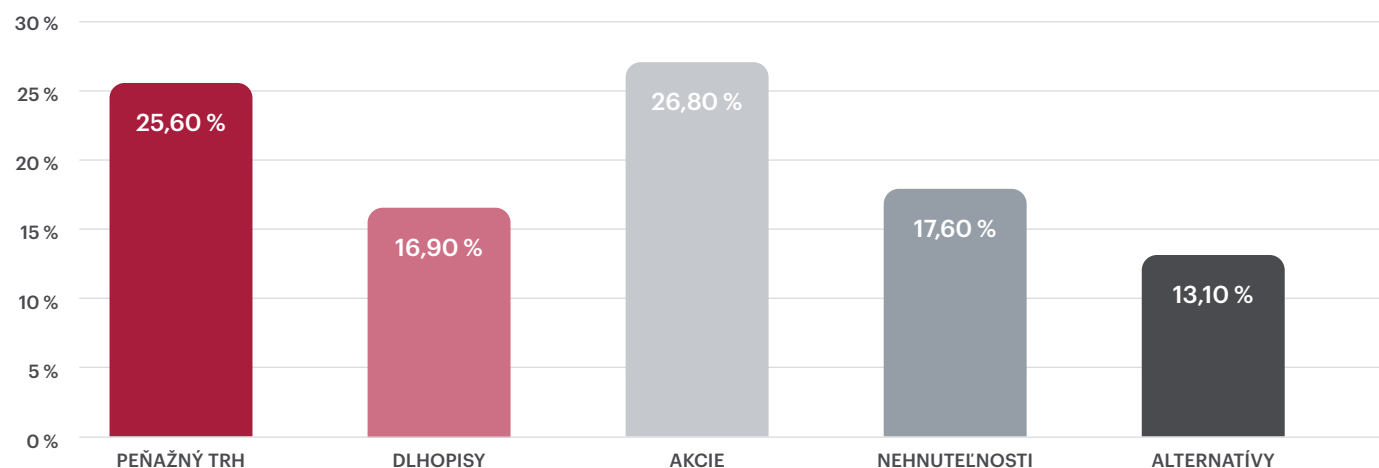
Čakať s investovaním na „lepšie časy“ je vždy horšou možnosťou. Práve poklesy trhov sú ideálne na investovanie a výrazné zhodnotenie investície. Zároveň platí, že **čas sú peniaze**. Pravidelným, dlhodobým investovaním si znížujete riziko v čase.

V neposlednom rade je dôležité diverzifikovať, teda rozdeliť svoje investície do viacerých produktov a na viacero trhov. Nespoliehajte sa len na jeden cenný papier. Vždy sa nájdú investície, ktoré majú vyššie výnosy, prípadne nižšie straty. Vhodnou kombináciou väčšieho počtu cenných papierov či fondov dokážete správne **diverzifikovať**, a tak ochrániť svoje úspory.

Diverzifikácia predstavuje jednu z hlavných zásad správneho investovania – je potrebné diverzifikovať, aby sa dokázali vyrovnať prípadné poklesy (pokles jedného produktu je vykompenzovaný nárastom druhého a pod.).

AKO INVESTUJÚ NAJBOHATŠÍ ĽUDIA NA SVETE

PORTFÓLIO DIVERZIFIKUJÚ

VEDELI STE, ŽE...

Pri investovaní väčšinou ženy dosahujú vyššie výnosy ako muži. Je to z toho dôvodu, že nemajú tendenciu tak často meniť portfólio, a tak ušetrí na poplatkoch. Riadia sa zlatým pravidlom, že po investovaní už nepresúvajú svoje investície do iných fondov príliš často, vďaka čomu sa ich prostriedky viac zhodnocujú.

Niekoľkokrát sme v súvislosti s volatilitou a rizikom spomenuli pojem **investičná stratégia**. Ide o naplánovanie svojich investícií, zloženie portfólia podľa vášho vzťahu k riziku. Môžete byť **konzervatívni investori** – radšej budete dosahovať nižšie výnosy, ale budete mať pokojné svedomie, lebo riziko straty nie je vysoké, vyberáte si totiž bezpečnejšie produkty. Môžete však byť pokojne aj **dynamickí, odvážni investori**, ktorí sa neboja riskovať, a tak vkladáte svoje investície do produktov, ktoré síce majú vysokú volatilitu a je tam teda veľké riziko straty, ale zároveň sľubujú aj zaujímavé výnosy.

PRÍKLAD

Keď sme spomínali krátkodobé výkyvy na trhoch, tie sa odzrkadľujú aj v samotných produktoch poklesom alebo nárastom – hovoríme o **volatilit**e. Na grafe vidíte vývoj troch fondov, do ktorých možno investovať. Viete povedať, ktorý z nich má najväčšiu volatilitu a ktorý, naopak, najmenšiu? Ktorý z fondov dosahuje najvyššie výnosy? A ktoré z fondov zaznamenali výrazný pokles až do záporných hodnôt?

- Príspevkový d. d. f. – 0,040672 EUR / 1,87 % / 21. 11. 2016
- Globálny akciový d. d. f. – 0,045341 EUR / 3,43 % / 21. 11. 2016
- Indexový globálny d. d. f. – 0,033194 EUR / 0,00 % / 1. 2. 2019

Najväčšiu volatilitu dosahuje bledosivá krivka – Indexový globálny fond. Rozdiely medzi poklesmi a nárastmi sú najvýraznejšie a dosahujú na pohľad veľké rozmedzie. Naopak, najmenšiu volatilitu má bordová krivka – Príspevkový fond – tam sú výkyvy takmer nebadateľné. Dlhodobu najvyššiu výnosy dosahuje tmavosivá krivka – Globálny akciový fond. Aj napriek poklesom sa drží nad úrovňou ostatných fondov. Pokles až do záporných hodnôt zaznamenali Indexový fond a Globálny akciový fond.

Do čoho sa oplatí investovať?

Finančné trhy sa v priebehu posledných rokov rozšírili o mnoho zaujímavých nástrojov na zhodnocovanie prostriedkov. Investovať môžete napríklad do produktov, akými sú **akcie, dlhopisy, cenné papiere, zlato, diamanty, nehnuteľnosti či umelecké diela** (napr. maľby, sochy a pod.). Vhodnou alternatívou sú **indexové či podielové fondy**, ako napríklad ETF fondy či v súčasnosti čoraz viac populárne ESG fondy.

- **Dlhopisy** – nemajetkové cenné papiere, ktoré môžu byť emitované štátom a obcami, bankami alebo súkromnými spoločnosťami, sú vo financiách synonymom bezpečného investovania. Vo všeobecnosti platí, že dlhopisy síce nedokážu zarobiť toľko čo akcie, no sú bezpečné. V praxi však môžete natrafiť aj na dlhopisy neprosperujúcich firiem, ktoré vám neprinesú žiadny výnos. Ide o formu dlhového vzťahu: emitent ho predá záujemcovi za určitú cenu a po uplynutí stanoveného času je mu vyplatený výnos.

- **Akcie** predstavujú majetkový cenný papier, ktorého kúpou sa investor stáva spoluvlastníkom spoločnosti, ktorej akcie si kúpil. Akcie sú spájané so zaručeným výnosom a najvyšším zhodnotením spomedzi všetkých investičných produktov, americký akciový trh zarobil len počas posledných troch desaťročí bezmála 2 000 %. Nevýhodou akciových trhov sú však relatívne vysoké výkyvy. Z tohto hľadiska nie je výhodné krátkodobé investovanie do akcií. Jednou z výhod akcií je, že vďaka nim máte šancu participovať na vzostupe firiem, ktorých akcie si kúpite. Najatraktívnejšími sú napríklad akcie spoločností Apple, Amazon či Microsoft.
- **Nehnutelnosti (reality)** sa najčastejšie spájajú s investíciou kvôli jej ďalšiemu prenájmu. Z tohto prenájmu vám plyní zisk. Môžete tak investovať do bytov, domov či napríklad nákupných centier, ktoré svoje priestory prenajímajú obchodníkom. Investovať do nehnuteľnosti sa však dá aj v súvislosti s kúpou vlastného bývania. Nehnuteľnosti sa vyznačujú nižšou volatilitou, teda sú spojené s nižším rizikom straty. Naopak, pri nehnuteľnostiach je veľká pravdepodobnosť, že postupom času budú skôr naberať na hodnotu, vďaka čomu ich viete neskôr výhodne prediť. Pri výbere nehnuteľnosti je však potrebné brať do úvahy aj jej polohu, náročnosť na správu či potrebu dodatočnej investície na rekonštrukciu. Nečakané náklady totiž môžu váš výnos znížiť. Nehnuteľnosti zaraďujeme medzi tzv. alternatívne investície.
- **Zlato**, kov s nesmiernou hodnotou, je významnou komoditou už od nepamäti. Investovanie do zlata však nemožno považovať za investíciu v pravom zmysle slova. Neprináša totiž pravidelný výnos, ako napríklad akcie či dlhopisy. Ale ak sa nákupná cena zlata časom zvýši a vy ho v správnom čase predáte, zarobíte. Musíte však počítať s nízkou výnosnosťou a vysokou volatilitou. Zakúpiť môžete zlaté mince, medaily, šperky alebo zliatky. Zlato môže slúžiť tiež ako ochrana pred vysokou infláciou či ako zabezpečenie majetku v časoch krízy.

V súčasnosti je možné investovať aj prostredníctvom rôznych finančných inštitúcií, ktoré vaše investície spravujú za vás. Rôzne správcovské spoločnosti či obchodníci s cennými papiermi dokážu spravovať portfólio produktov, ktoré vyskladajú na základe vášho rizikového profilu. Vytvoria vám tak vhodnú investičnú stratégiu. Tieto inštitúcie poskytujú široké spektrum investičných produktov, pričom najčastejšie ide o možnosť investovať do **podielových či indexových fondov**. Oba druhy fondov investujú do už uvedených aktív, rozdiel je v spôsobe správy, v budovaní a skladbe portfólia a vo výhodách s nimi spojených.

Podielový fond

Podielový fond predstavuje spoločný majetok investorov – podielnikov. Ako už aj napovedá samotný názov, každý investor má vo fonde svoj podiel. Tvoria ho teda peňažné prostriedky či cenné papiere viacerých jednotlivcov. Vlastnícke práva k tomuto spoločnému majetku sú odzrkadlené v podielových listoch – každý investor vlastní takú časť majetku, ktorá prislúcha výške jeho investície.

Podielový fond vzniká z úspor malých investorov, ktorí ich vložia na jedno miesto. Vzniknutú spoločnú sumu investuje do rôznych aktív v súlade so stanovenou investičnou stratégiou správcovská spoločnosť, ktorá je zodpovedná za správu. Na základe toho, do čoho správcovská spoločnosť investuje prostriedky či ako vyskladá portfólio produktov, môžu byť podielové fondy akciové, ktoré sú charakteristické svojou volatilitou, dlhopisové, ktoré sú bezpečnejšie a výkyvy sa im v podstate vyhýbajú, či zmiešané.

Charakteristickým znakom podielových fondov je aktívna správa a výber vhodných cenných papierov. Analytici a finanční experti skúmajú situáciu na trhu, jednotlivé firmy a ich pozíciu na trhu. **Podielové fondy sú aktívne riadené fondy**. Znamená to, že každý fond má analytikov a manažérov, ktorí sa snažia nájsť na finančných trhoch príležitosti, ktoré iní prehliadajú. To, do čoho fond investuje, je v konečnom dôsledku ich aktívnym rozhodnutím.

Čoraz viac investorov si pýta zmiešané, tzv. multi-asset fondy, ktoré majú v dnešnej napätej situácii na trhu viac možností, ako zhodnocovať aj chrániť peniaze svojich investorov. Zmiešané stratégie nie sú nútené napríklad peniaze stojať čo stojať držať v akciách, ak akcie padajú. Jednoducho ich presunú do dlhopisov. A opačne. Všetko v súlade so štatútom, ktorý presne definuje, do čoho a koľko podielový fond môže investovať.

Indexový fond

Indexové fondy môžu byť zaujímavou príležitosťou na dlhodobé investovanie, napríklad na dôchodok či na štúdium pre deti. Sú založené na princípe sledovania a kopírovania určitého indexu – indexu, ktorý meria výkonnosť konkrétnej skupiny cenných papierov. Dôležité rozhodnutie pri tvorbe fondu tak padne najmä pri výbere indexu, ktorý budú sledovať. Skladba týchto indexov je verejne známa, a tak investori presne vedia, akým spôsobom budú investované ich prostriedky. Na akciovom trhu je na výber množstvo rôznych indexov, medzi najznámejšie patria napríklad americké indexy Dow Jones či S & P 500. Investíciou do indexového fondu tak investujete v podstate do akcií či dlhopisov spoločností, ktoré sú súčasťou kopírovaného indexu. Ide o nástroj efektívnej diverzifikácie – jediná investícia do fondu má rovnaký efekt, ako keby investori nakúpili všetky akcie v báze indexu.

S investíciami do indexových fondov sa spája viacero výhod – napríklad nižšie poplatky či daňové zvýhodnenia. Sú lacnejšie najmä z toho dôvodu, že na ich správu nie sú potrební draho platení manažéri a analytici – pretože sú to **pasívne riadené fondy**. Najznámejšou formou indexových fondov sú tzv. ETF fondy.

Verejne obchodovateľné fondy (ETF)

ETF (exchange traded funds) sú typom indexových fondov, ktoré kopírujú zvolený finančný index a štruktúra investícií vo fonde závisí od zloženia tohto indexu. Vďaka nižším nákladom v dôsledku absencie portfólio manažérov a analytikov sú výnosy z ETF fondov vyššie. Vyššiu výnosnosť týchto fondov na Slovensku umožňuje aj daňové zvýhodnenie, ktoré oslobodzuje od daní investície do ETF trvajúce aspoň jeden rok.

VEDELI STE, ŽE...

Prvý indexový fond na svete, ktorý bol určený pre verejnosť, vznikol v polovici 70. rokov minulého storočia. Jeho snahou bolo kopírovať zloženie indexu S & P 500, ktorého výnosy boli už vtedy ťažko dosiahnuteľnou metou pre profesionálnych správcov investičných fondov.

Prostredníctvom ETF fondov je v súčasnosti možné investovať do rôznych segmentov finančného trhu: 3/4 peňazí investovaných do ETF smerujú do akcií, 1/5 peňazí investovaných do ETF smeruje do dlhopisov. Prostredníctvom ETF je tiež možné investovať do nehnuteľností, komodít (zlato, platina, ropa) či do umelej inteligencie, ktorá je hitom posledných rokov. Investície smerujú do firiem, ktoré sú zamerané na výrobu autonómnych automobilov, robotiku či automatizáciu.

ESG fondy

Samostatný druh ETF fondov, resp. ich podmnožinu tvoria ESG fondy. Skratka ESG zahŕňa pojmy environment, social a governance. Environment sa spája s oblasťou ochrany životného prostredia, zohľadňuje aspekty ako znečisťovanie či tvorba odpadu. Social sa týka sociálnych aspektov, spoločenskej zodpovednosti, no aj vzťahov v rámci spoločnosti ako takej. Governance hovorí o kvalite a spôsobe riadenia spoločnosti. Na základe vyhodnocovania týchto troch kategórií sú tvorené rebríčky, ktoré vypovedajú o ESG skóre spoločností.

ESG fondy sú teda špecifické svojou ekologickou stránkou – spájajú sa s akciami spoločností, ktoré sú tolerantné k životnému prostrediu a je pre nich dôležitá trvalá udržateľnosť a sociálna zodpovednosť. Medzi spoločnosti s najvyšším ESG skóre patrí napríklad spoločnosť Microsoft, Google či Pepsi. Tieto fondy sú tak veľkým lákadlom pre investorov, ktorí chcú svojím spôsobom prispieť k lepšej budúcnosti našej planéty a chrániť životné prostredie.

Najnovšou formou investovania je prenechanie správy vkladov umelej inteligencii, ktorá sleduje zmeny na trhu. Tá je nastavená podľa vášho rizikového profilu, a tak podľa miery rizika a výšky výnosov presúva prostriedky do najziskovejších produktov.

A ČO KRYPTOMENY?

Určite ste zaznamenali výrazný nárast počtu kryptomien v poslednom období. Kryptomeny sú v podstate elektronické peniaze, digitálne meny. Medzi najznámejšie patrí bitcoin, dogecoin či ethereum. Ich získavanie je nesmierne energeticky aj technologicky náročné, až tak, že zvýšenie ich popularity spôsobilo rast cien grafických kariet a iných komponentov počítačov. Z finančného hľadiska však obchodovanie s kryptomenami nie je vhodnou alternatívou a mali by ste sa mu skôr vyhýbať. Kryptomeny sú totiž veľmi volatilné, následkom čoho sú veľmi rizikové. Navyše, na trhu s kryptomenami stále chýba určitá regulácia a dohľad.

Investovať teda môžete do rôznych produktov. Ak rozložíte svoje investície do viacerých z nich, s rôznou výškou rizika či výnosu, budete diverzifikovať a vytvoríte si tak svoje investičné portfólio.

Pokiaľ investujete prostredníctvom bánk či správcovskej spoločnosti, aj v tomto prípade existuje fond na ochranu investora pre prípad, že by banka či správcovská spoločnosť nebola schopná vyplatiť vám prostriedky. V prípade investovania je ochranným subjektom Garančný fond investícií, ktorý chráni investície až do výšky 50 000 €.

Investovanie je teda posledným krokom k dosiahnutiu finančnej slobody. Rozumieť svetu investícií nemusí byť vždy jednoduché, ale je dôležité vedieť dôvod, prečo investujete, či chcete znášať vyššie riziko kvôli vyšším výnosom a ako dlho plánujete investovať. Svoje finančné prostriedky by ste však mali investovať **pravidelne a dlhodobo**, pokojne aj v nižších sumách. Dôležité je ich vhodne rozložiť – diverzifikovať, aby ste ich ochránili (pokles jedného produktu sa môže vyrovnať, ak narastie iný produkt).

ÚLOHY

1 | Aký cieľ zvyčajne sledujú konzervatívne investície?

- a) Maximálny výnos pri minimálnom riziku.
- b) Ochranu investovaných peňazí pred poklesmi na finančných trhoch.
- c) Udržanie reálnej hodnoty investovaných prostriedkov.

2 | Rozloženie investícií do dvoch (alebo viacerých) fondov vždy znižuje riziko. Je toto tvrdenie pravdivé?

3 | Predstavte si, že pravidelne mesačne investujete do podielových fondov 2 000 € už desať mesiacov. Zo správcovskej spoločnosti máte informáciu, že aktuálna cena portfólia je 20 800 €.

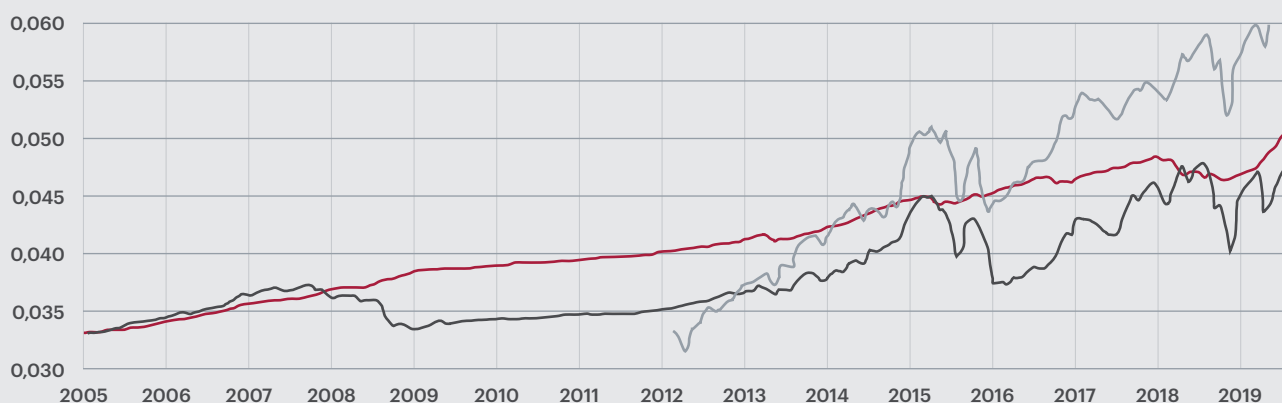
a) Aká je výnosová úroková miera podielových fondov?

b) Zistite, či investícia do podielových fondov je výnosnejšia ako investícia do termínovaných vkladov s úrokovou mierou 5 %.

4 | Na základe grafu uveďte odpoveď na otázku:

Ktorý fond má najvyššiu volatilitu?

Ktorý fond dosahuje najvyšší výnos?

- STABILITA dlhopisový garantovaný d. f.
- PROSPERITA akciový negarantovaný d. f.
- PERSPEKTÍVA indexový negarantovaný d. f.

ÚLOHA NA ZAMYSLENIE

- 1** | Povedzme, že nastane podobná situácia ako v marci roka 2020, keď akciové trhy zaznamenali obrovský prepád – oplatí sa v takýchto obdobiach investovať viac? Prečo?
- 2** | Je možné považovať kúpu bytu za investíciu? Ak áno, z akého dôvodu?
- 3** | V praxi sa môžete často stretnúť aj s pojmom investovanie do ľudského kapitálu. Skúste prísť na to, čo toto slovné spojenie znamená. Ovplyvní takáto investícia rozhodnutie o tom, či budete pokračovať v štúdiu na vysokej škole?

DÔCHODOK

Užívať si na dôchodku zaslúžený odpočinok je snom asi každého z vás. Pokiaľ si však zvyknete na určitý štandard počas života, na dôchodku, keď vaše príjmy poklesnú, môže byť náročné si tento štandard udržať. Práve z tohto dôvodu je dôležité sa na svoj dôchodok pripravovať čo najskôr!

Podľa prieskumu Nadácie PARTNERS a agentúry Focus (2020) je výška vysnívaného dôchodku Slovákov na úrovni 1 200 €.

Žiadne dôchodkové reformy však túto sumu nevykúzlia. Vzhľadom na demografický vývoj a rôzne iné vplyvy nie je možné, aby štát svojim obyvateľom zabezpečil takéto dôchodky. Je potrebné, aby ste sa spoľahli sami na seba a pripravili sa na svoju budúcnosť budovaním dostatočných rezerv, aby vám na dôchodku mohla byť pravidelne vyplácaná renta a vy by ste si tak mohli vychutnávať sladké ničnerobenie. Ako na to?

Dôchodkový systém

O svojich dôchodcov sa štát stará tzv. dôchodkovým systémom. Dôchodok predstavuje určitú peňažnú dávku a tá je vyplácaná, aby občanom zabezpečila a v podstate nahradila príjem, keď nie sú schopní pracovať, či už z dôvodu staroby, invalidity alebo iného dôvodu. Na základe týchto príčin rozlišujeme niekoľko druhov dôchodkov, napríklad *starobný, invalidný, vdovský* či *sirotský*.

V súvislosti s finančným plánovaním je potrebné zamerať sa najmä na starobný dôchodok, aby ste mali zabezpečený príjem aj v starobe.

Dôchodkový systém na Slovensku tvoria v súčasnosti tri piliere:

- **dôchodkové poistenie (I. pilier)** – priebežne financované poistenie spravované Sociálnou poisťovňou. Príspevky vybrané z odvodov ekonomicky aktívnych ľudí sa priebežne prerozdeľujú dôchodcom vo forme starobných dôchodkov. Tento pilier je povinný.
- **starobné dôchodkové sporenie (II. pilier)** – financované prostredníctvom sporenia na osobnom účte a kapitalizácie (zhromažďovania) majetku na ňom, ktoré spravujú dôchodkové správcovské spoločnosti. Pilier je dobrovoľný. Vstup je možný len do 35. roku veku. V prípade, ak je uzatvorený, časť povinných odvodov, ktoré by šli do I. piliera, sa presúva sem.
- **doplňkové dôchodkové sporenie (III. pilier)** – financované prostredníctvom kapitalizácie majetku z dobrovoľných príspevkov zamestnancov a zamestnávateľov, ktoré spravujú doplnkové dôchodkové spoločnosti.

V SLOVENSKEJ REPUBLIKE SA DÔCHODKOVÝ SYSTÉM SKLADÁ Z **TROCH PILIEROV**

? VEDELI STE, ŽE...

Trojpilierový dôchodkový systém vznikol reformou po roku 2003, keď nahradil pôvodný jednopilierový systém. Cieľom bolo zníženie tlaku na štátny rozpočet, vzhľadom na to, že vyššie dôchodky viac závisia od úsilia obyvateľov a zároveň pochádzajú z viacerých zdrojov financovania.

Aj v prípade, že sa na svoj dôchodok nepripravujete, máte istotu, že váš príjem vám v starobe nahradí určitá suma vyplácaná zo Sociálnej poisťovne. Počas celej svojej pracovnej kariéry totiž povinne odvádzate do Sociálnej poisťovne určité prostriedky – odvody – zo svojej mzdy. Z tohto odvodu sú potom vyplácané dôchodky súčasným dôchodcom. Na tomto princípe je postavený **prvý pilier** dôchodkového systému. Označuje sa aj názvom **dôchodkové poistenie. Tento pilier je povinný a jeho podstatou je odvádzanie 18 % z hrubej mzdy do Sociálnej poisťovne, ktorá v danom roku vybrané prostriedky prerozdeľuje v podobe dôchodkov.**

Výška starobného dôchodku, ktorá vám bude vyplácaná Sociálnou poisťovňou, závisí od viacerých faktorov. Jedným z nich je napríklad vek odchodu do dôchodku. **Na Slovensku je momentálne dôchodkový vek určený hranicou 64 rokov.** Existuje však aj možnosť predčasného či neskorého odchodu do dôchodku. Súčasná právna úprava umožňuje dôchodcom pracovať a poberať mzdu aj popri poberaní starobného dôchodku. Zvyšujú si tak postupne výšku dávky, ktorú im Sociálna poisťovňa vypláca.

? VEDELI STE, ŽE...

Za každý mesiac, o ktorý odídete do dôchodku skôr, sa váš dôchodok zníži o 0,5 %.

Vzorec na výpočet výšky starobného dôchodku:

$$\text{POMB} \times \text{ODP} \times \text{ADH}$$

- POMB = priemerný osobný mzdový bod (osobný mzdový bod sa počíta ako podiel 12-násobku priemernej mesačnej mzdy a 12-násobku priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve SR definovanej Štatistickým úradom za rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa zisťuje osobný mzdový bod),
- ODP = súčet obdobia dôchodkového poistenia získaného ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok v rokoch (obdobie, počas ktorého boli platené odvody do Sociálnej poisťovne, teda dôchodkové poistenie),
- ADH = aktuálna dôchodková hodnota ku dňu vzniku nároku na výplatu dôchodku (konkrétne hodnota stanovená Sociálnou poisťovňou).

Inak povedané:

$$\text{Starobný dôchodok} = \frac{\text{vaša mzda}}{\text{priemerná mzda}} \times \text{dĺžka kariéry} \times \text{ADH (konkrétne číslo)}$$

PRÍKLAD

K 20. 7. 2022 odchádzate na dôchodok, splnili ste podmienky nároku, takže vám bude pravidelne vyplácaná určitá suma. Zaujíma vás aká?

Vaša mzda bola približne na úrovni priemernej mzdy, takže váš priemerný osobný mzdový bod je 1,0026. Počas pracovného života ste boli dôchodkovo poistení 15 341 dní, teda 42 rokov. Aktuálna dôchodková hodnota pre rok 2022 je 15,13 €.

Výšku svojho mesačného dôchodku vypočítate nasledujúco:

$$1,0026 \times 42 \times 15,13 = \mathbf{637,11}$$

Náhrada príjmu priebežne vyplácaná Sociálnou poisťovňou nie je vždy vo výške, ktorú by sme si želali. Práve z tohto dôvodu je k dispozícii II. a III. pilier, v ktorých si môžete zhromažďovať, resp. sporiť financie a čerpať z nich po odchode do dôchodku.

Druhý pilier predstavuje tzv. **starobné dôchodkové sporenie**. Je založené na princípe sporenia (kapitalizácie) finančných prostriedkov, ktoré sú **spravované dôchodkovými správcovskými spoločnosťami (DSS)**, akými sú napríklad Allianz – Slovenská dôchodková správcovská spoločnosť, a. s., Uniqa, d. s. s., a. s., či NN, dôchodková správcovská spoločnosť, a. s., VÚB Generali, d. s. s., a. s., a 365life, d. s. s., a. s. Tieto spoločnosti spravujú a zhodnocujú prostriedky vložené do II. piliera.

Spolu s dôchodkovým poistením (teda s I. pilierom) je úlohou II. piliera zabezpečenie príjmu v starobe. Výška vyplácaného dôchodku závisí nielen od zaplatených príspevkov do II. piliera, ale aj od dĺžky sporenia, veku odchodu do dôchodku a od zhodnotenia zaplatených príspevkov. Zhodnotenie závisí od zvolených fondov, do ktorých sú finančné prostriedky vkladané. Rovnako ako pri investovaní závisí od miery rizika, ktoré ste ochotní znášať, teda od vášho rizikového profilu. Ako už vieme, dlhodobé investovanie znižuje mieru rizika, a teda sa odporúča pri dlhom horizonte na začiatku investovať do rizikovejších fondov a ku koncu fondy postupne skonzervatívňovať.

II. pilier má oproti I. pilieru veľkú výhodu a tou je dedičnosť. V prípade úmrtia sporiteľa (osoby prispievajúcej do II. piliera) je jeho hodnota vyplatená pozostalým.

Od mája 2023 vstúpila do platnosti zmena, na základe ktorej sa stal **vstup do II. piliera automatickým**. Fyzické osoby mladšie ako 40 rokov, ktoré začnú po 1. máji 2023 pracovať, resp. vznikne im prvé dôchodkové poistenie (teda odvedú do poisťovne prvé odvody), automaticky vstupujú do II. piliera. Po takomto automatickom vstupe si môžu do 180 dní vybrať DSS, ak tak neurobia, bude im DSS pridelená Sociálnou poisťovňou. Stále však pretrvávajú, že účasť v II. pilieri je dobrovoľná, nakoľko osoby, ktorým vznikla automatická účasť v II. pilieri, majú do 2 rokov možnosť túto účasť zrušiť.

V rámci reformy II. piliera sa zaviedla v roku 2023 ešte jedna úprava, ktorá definuje **predvolenú investičnú stratégiu**. Prostriedky vložené do II. piliera na základe tejto stratégie smerujú do určitého roku veku najskôr do indexového negarantovaného fondu, ktorý je rizikovejší a môže priniesť vyšší výnos. Po dovŕšení stanoveného veku sa postupne začnú prostriedky presúvať do menej rizikového dlhopisového garantovaného fondu.

Po vstupe do II. piliera sa povinné odvody na dôchodkové poistenie vo výške 18 % z hrubej mzdy rozdeľujú na dve časti:

ROK	2022	2023	OD 2024
povinné príspevky do I. piliera (%)	12,50	12,50	14,00
povinné príspevky do II. piliera (%)	5,50	5,50	4,00
celková výška odvodov (%)	18	18	18

Tabuľka 2 | Rozdelenie odvodov starobného poistenia do I. a II. piliera

Zdroj: Ministerstvo práce, soc. vecí a rodiny SR, 2022

Povinné príspevky odvádzané do Sociálnej poisťovne sú teda rozdelené na dve časti, pričom časť určená do II. piliera je poskytnutá sporiteľovej DSS, ktorá ju zhodnocuje v dôchodkovom fonde.

Okrem povinných odvodov môže sporiteľ do II. piliera vkladať aj dobrovoľné príspevky do fondov dôchodkových správcovských spoločností. Každá z DSS spravuje minimálne jeden garantovaný dôchodkový fond a minimálne jeden negarantovaný dôchodkový fond.

V prípade uzatvorenia II. piliera bude sporiteľ v dôchodkovom veku poberať dôchodok z dvoch zdrojov, a to dôchodok z I. piliera od Sociálnej poisťovne a dôchodok z II. piliera, ktorý spravuje dôchodková správcovská spoločnosť.

Najväčšie výhody II. piliera:

- výnosy získané v dôchodkových fondoch nie sú zdaňované,
- v prípade úmrtia sporiteľa je hodnota II. piliera dedičná,
- vďaka zhodnoteniu môže byť vyplácaný dôchodok vyšší ako ten z I. piliera.

Posledným – tretím – pilierom dôchodkového systému na Slovensku je **doplňkové dôchodkové sporenie**. Tento pilier je dobrovoľný a je to v podstate dlhodobé sporenie na dôchodok, ktoré spravujú **doplňkové dôchodkové spoločnosti (DDS)**, ako napríklad UNIQA, d. d. s., a. s., Stabilita, d. d. s., a. s., či NN Tatry-Sympatia, d. d. s., a. s., Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a. s.

Príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie platia účastníci a ich zamestnávateľia v pravidelných intervaloch a vo vopred dohodnutej výške. **Mnoho zamestnávateľov poskytuje sporenie v III. pilieri ako jeden z benefitov zamestnania.** Tieto prostriedky sú – s cieľom zhodnotenia – investované do jedného alebo viacerých dôchodkových fondov prostredníctvom vybranej doplnkovej dôchodkovej spoločnosti (DDS).

Výsledná suma, ktorá vám bude vyplácaná, tak závisí od výšky vložených finančných prostriedkov a zároveň od miery ich zhodnotenia. Vo všeobecnosti platí: čím dlhšie prispievate, tým viac prostriedkov investujete a tým vyššie môže byť vaše zhodnotenie. Avšak minimálna dĺžka sporenia je stanovená na 10 rokov.

Najväčšie výhody III. piliera:

- možnosť zamestnávateľa finančne prispievať určitou sumou na svojich zamestnancov, vďaka čomu môže byť výsledná nasporená suma vyššia,
- daňové zvýhodnenie v podobe možnosti odpočítania príspevkov až do výšky 180 € ročne z daňového základu,
- v prípade úmrtia sporiteľa sú všetky nahromadené finančné prostriedky dedičné,
- zaplatené príspevky si zamestnávateľ môže zahrnúť do daňových výdavkov až do výšky 6% zo mzdy zamestnanca.

Vďaka správne zvolenému doplnkovému dôchodkovému sporeniu vám tak prostredníctvom III. piliera môže byť doživotne vyplácaný doplnkový starobný dôchodok, ktorý vám zaručí pohodu v starobe. Navyše, frekvenciu vyplácania dávok si môžete zvoliť podľa svojich predstáv.

PRÍKLAD

S prípravou na dôchodok sa oplatí začať čím skôr, aj napriek tomu, že v nižšom veku to ešte nepovažujete za prioritu.

Ak chcete odísť na dôchodok s rezervou napríklad vo výške 120 000 € a začnete si odkladať už vo veku 26 rokov po 50 € mesačne, vo veku odchodu do dôchodku, teda v 64 rokoch, budete mať spolu odložených 22 800 €, pričom vďaka výnosom na úrokoch budete mať nazhromaždenú celú vysnívanú sumu.

Ak chcete rovnakú sumu, no začnete s takýmto zhodnotením neskôr, napríklad vo veku 40 rokov, musíte si mesačne odkladať vyššiu sumu peňazí a zhodnotenie nebude také vysoké, pretože prostriedky sa zhodnocujú kratší čas.

Odpoveďou na otázku, ako na vysnívaný dôchodok, je teda **správne nastavenie dôchodkového sporenia**. Keďže prostriedky od štátu z I. piliera nie sú často postačujúce, je potrebné využiť II. a ideálne aj III. pilier dôchodkového systému. Vďaka tomu vám okrem štátneho dôchodku bude pravidelne vyplácaná aj renta a vy môžete bezstarostne oddychovať.

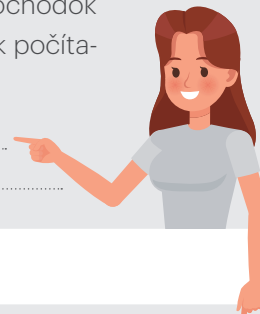
Avšak ani trojpilierový dôchodkový systém nezaručuje každému vysnívaný dôchodok. **Ak sa chcete na dôchodok pripraviť čo najlepšie, je potrebné využiť aj ďalšiu možnosť – investovanie.**

ÚLOHY

- 1** | Poistenec splnil podmienky, a tak požiadal o priznanie starobného dôchodku. Hodnota jeho priemerného osobného mzdového bodu je 0,8258. Bol dôchodkovo poistený počas 18 218 dní. Aktuálna dôchodková hodnota na rok 2022 je 15,13 €. Aká bude výška jeho mesačného dôchodku?

- 2** | Tichomír si našiel zamestnanie v 20 rokoch a hneď sa začal pripravovať na dôchodok v III. pilieri. Mesačne doň vkladal 20 €. Aká bude výsledná suma vo veku 64 rokov, ak počítame s priemerným zhodnotením 6% p. a. a počítajú sa mu aj úroky z úrokov?

ÚLOHA NA ZAMYSLENIE

- 1** | Predstavte si, že ste ministri a máte vymyslieť spôsob, akým by ste zvýšili dlhodobú udržateľnosť dôchodkového systému. Aké kroky by zahŕňala vaša reforma (bolo by to napr. zvýšenie odvodov, posunutie dôchodkového veku či zníženie minimálneho dôchodku)? Ktoré z týchto krokov sú pre obyvateľov dobré a ktoré až tak nie?

Strany tejto pomôcky by vám mali priblížiť fungovanie finančných trhov a sveta financií. Je potrebné si zapamätať, že **základom zdravej finančnej kondície je finančné plánovanie, od ktorého sa odvíjajú všetky vaše finančné rozhodnutia a aktivity**. Finančný plán predstavuje presne stanovené kroky, ktorými udržíte svoje financie pod kontrolou a dostanete sa bližšie k finančnej slobode. Pokiaľ budete k nemu pristupovať zodpovedne a disciplinovane, prinesie želané výsledky a pomôže vám naplniť vaše krátkodobé (kúpa spotrebičov), strednodobé (zabezpečenie bývania) aj dlhodobé (dôstojný dôchodok) ciele. Je však potrebné ho neustále prispôbovať aktuálnej životnej situácii, aby ste v ňom zohľadnili správnu výšku vašich príjmov aj výdavkov. Ak chcete dosiahnuť finančnú slobodu, teda stav, keď sa vám bude generovať príjem bez toho, aby ste museli vynaložiť nejaké úsilie, je potrebné správne spravovať svoje financie. V úvode je potrebné vykonať detailnú finančnú analýzu vášho cash flow (teda príjmov a výdavkov), majetku aj záväzkov. Základným pravidlom, ktoré vám pomôže rozdeliť vaše prostriedky a jednoduchšie tak plánovať, sú **ideálne finančné miery 10 : 20 : 30 : 40, podľa ktorých by ste mali rozložiť svoj príjem: 10 % na tvorbu finančnej rezervy, ktorá bude rýchlo dostupná pre prípad neočakávaných udalostí, 20 % na budovanie dlhodobých aktív** (sporenie na dôchodok, poistenie, investovanie), **30 % na maximálne splátky úverov** (aj keď najlepšie je nemať žiadny úver) **a 40 % na bežnú spotrebu** (potraviny, oblečenie, zálohové platby a pod.). Je nevyhnutný neustály servis a kontrola plnenia finančného plánu, aby ste videli, či sa rozhodujete správne.

Prioritou každého správneho finančného plánu by malo byť vytvorenie finančnej rezervy a ochrana príjmov či majetku pre prípad neočakávanej udalosti.

Tvorbu rezervy zabezpečíte odkladaním určitej sumy prostriedkov či už bo-
kom na bežnom účte, alebo na podúčte, kde budete mať prostriedky rýchlo dostupné pre prípad potreby. Ideálna výška finančnej rezervy je 6-násobok mesačného príjmu.

Ochrana príjmu a majetku súvisí s poistením. V praxi rozlišujeme niekoľko typov poistenia, je potrebné mať uzatvorené minimálne životné poistenie (aby bolo postarané o vašich blízkych, keby sa vám niečo stalo), ktoré v mnohých prípadoch funguje aj ako určitá forma zhromažďovania prostriedkov. Dôležité je uzatvoriť aj poistenie nehnuteľnosti, domácnosti, havarijné poistenie vozidla. Všetky tieto poistenia kryjú riziká vzniku škody zničením nejakou nehodou/ vandalizmom či v dôsledku živeľnej pohromy. Ak ste vlastníkmí auta, povinnosťou je PZP, ktoré kryje prípadné škody vzniknuté pri prevádzke vozidla. Ak spôsobíte škodu niekomu inému, táto poistka by mala pokryť náklady na opravu poškodeného vozidla.

Ďalšou dôležitou súčasťou je budovanie rezerv do budúcnosti. Vďaka týmto prostriedkom budete môcť v pokoji od-
dychovať na dôchodku, pretože nepocítite rozdiel v príjme. Po odchode do penzie vám totiž namiesto príjmu bude chodiť starobný dôchodok, ktorý nie je vždy vo výške pôvodného príjmu. Je preto potrebné zhodnocovať svoje financie – či už prostredníctvom II. a III. dôchodkového piliera, ktoré vám zabezpečia prostriedky na dôchodok a navýšia váš starobný dôchodok, alebo sporením a investovaním. Posledné dva pojmy sa líšia najmä v tom, kto znáša riziko prípadnej straty.

Pri sporení prostredníctvom bankových sporiacich produktov vám banka garantuje určitý výnos, ktorý je však pomerne nízky v dôsledku nízkych úrokových sadzieb, resp. vplyvom inflácie, ktorá výnos prostriedkov znižuje. Pri investovaní existuje riziko straty vašich prostriedkov, avšak sľubuje zaujímavejšie zhodnotenie. Vždy si musíte uvedomiť vzťah – tzv. investičný trojuholník – medzi výnosom, rizikom a likviditou. Spravidla investície spájané s vyšším výnosom sú vysoko rizikové (najmä v dôsledku vysokej volatility, teda výkyvov na trhu). Je preto dôležité investovať dlhodobo, pravidelne a svoje investície rozložiť (diverzifikovať) do viacerých investičných nástrojov.

Takýmto spôsobom si budú vaše príjmy zarábať samy na seba, budú vám generovať pasívny príjem – a ak tento príjem bude vyšší ako vaše výdavky, podarilo sa vám to! Dosiahli ste finančnú slobodu.

Nezabúdajte na to, že aj svoje výdavky viete dostať pod kontrolu. Nepotrebné výdavky sa snažte znížiť, prípadných úverov sa pokúste zbaviť čím skôr, aby nedošlo k ďalšiemu zadlžovaniu, platobnej neschopnosti a v konečnom dôsledku až k exekúciám.

Tu je zhrnutie v podobe 10 rád, ktorými keď sa budete riadiť, vyhnete sa problémom:

- 1** | Nezadlžujte sa neuvážene – pôžičku či úver si vždy poriadne premyslite.
- 2** | Tvorte finančnú rezervu – ideálne vo výške 6-násobku mesačného príjmu.
- 3** | Nenechávajte peniaze napospas inflácii – pri sporení využívajte produkty s úrokovou mierou vyššou ako miera inflácie.
- 4** | Vyhnite sa impulzívnemu míňaniu a plánujte si, koľko chcete minúť na spotrebu.
- 5** | Nikdy nesiahajte na svoje úspory odložené na dôchodok.
- 6** | Rozlišujte pasíva a aktíva.
- 7** | Uzavrite vhodné poistenia, ktoré poistia váš majetok v správnej výške (aby nedošlo k podpoisteniu).
- 8** | Životné poistenie by nemalo byť doplnok, ale nutnosť.
- 9** | Ak máte voľné prostriedky, skúste ich správne investovať – výnos vám pomôže naplniť túžby a sny.
- 10** | Ak si neviete rady, využite pomoc odborníka, ktorý vám (podobne ako lekár, keď vás zastihne choroba) pomôže nastaviť vaše finančné portfólio.

POZNÁMKY

BANKOVNÍCTVO

• Bežný účet

Bankový produkt, prostredníctvom ktorého môže klient, väčšinou za poplatok, vykonávať každodenné bankové operácie, ako sú výber a prevod peňazí na iný účet, trvalé príkazy a inkasá.

• Úver

Produkt, pri ktorom banka poskytne na isté, vopred stanovené obdobie určenú sumu peňazí a klient sa zaviazne poskytnuté prostriedky vrátiť a zaplatiť úrok. Najčastejšie využívanými úvermi sú hypotekárny úver (určený na riešenie otázky bývania), spotrebný úver (na nákup spotrebného tovaru a služieb), kontokorentný úver (čerpanie peňazí na účte do mínusu), stavebný úver (stavebná sporiteľňa – prefinancovanie bývania).

• Úroková sadzba

Cena peňazí (úverov a vkladov) vyjadrená v percentách, daná ako pomer úroku a vkladu, vyjadrovaná ako počet percent za rok – p. a. (per annum). Napríklad: pri úrokovej sadzbe 5 % p. a. získate 5 % z vložených peňazí.

• Ročná percentuálna miera nákladov (RPMN)

RPMN predstavuje celkové náklady spojené s úverom alebo pôžičkou. Do výpočtu sa započítava nielen výška úrokovej sadzby, ale aj poplatky, ktoré sú spojené s úverom alebo pôžičkou. Najvýhodnejším úverom alebo pôžičkou je tá, ktorá má najnižšiu hodnotu RPMN pri rovnakej sume.

• Termínovaný vklad

Produkt, ktorý umožňuje zhodnotiť peniaze v banke počas pevne stanoveného obdobia. Dôležitá pri výbere je ročná úroková sadzba p. a., ktorá zostáva počas prvého obdobia viazanosti, potom sa môže meniť, pripisuje sa alikvotná suma z ročného úroku.

• Platobná karta

Umožňuje majiteľovi vyberať hotovosť z bankomatu a vykonať platby za tovar a služby. Sú k dispozícii debetné platobné karty, na ktorých majiteľ používa iba vlastné finančné prostriedky z vlastného účtu. Druhým typom je kreditná karta, v prípade ktorej môže klient čerpať aj úver z banky.

POISTENIE

• Neživotné poistenie

Poistenie, ktoré zahŕňa poistenie úrazu, poistenie choroby, hnutelných a nehnuteľných vecí proti rôznym rizikám, poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú inej osobe, poistenie úveru, kaucie a rôznych finančných strát, poistenie právnej ochrany, asistenčné služby a pod.

• Životné poistenie

Poistenie zahŕňa poistenie smrti a dožitia, poistenie vena, štipendijné poistenie. Môže to byť investičné životné poistenie, kapitálové životné poistenie alebo rizikové životné poistenie.

• Poistná zmluva (poistka) a poistná lehota

Je písomné potvrdenie poisťovateľa o uzavretí poistnej zmluvy. Poistná lehota je obdobie, na ktoré bolo poistenie dohodnuté.

• Poistné plnenie

Plnenie, ktoré je poisťovateľ povinný poskytnúť, ak nastala poistná udalosť. Poisťovateľ ho poskytne v súlade s obsahom poistnej zmluvy.

INVESTOVANIE

• Investovanie

Investovaním umiestňujeme voľný kapitál na kapitálový trh, aby sme ho zhodnotili (s cieľom zisku). Najčastejšie ide o nákup cenných papierov, ako sú akcie, dlhopisy, podielové listy a takisto investície do nehnuteľností. S investovaním je spojené investičné riziko výnosu, nikdy nevieme, aký bude. Preto je dôležité stanoviť dostatočné trvanie investície (investičný horizont), správne zvoliť investičnú stratégiu (výška predpokladaného výnosu), a to najdôležitejšie – investičný profil klienta (akú mieru rizika znesie).

• Akcia

Majetkový cenný papier, ktorého kúpou sa investor stáva spoluvlastníkom spoločnosti, ktorej akcie si kúpil. To ho oprávňuje spolupodieľať sa na rozhodovaní o spoločnosti, niesť zodpovednosť za prípadné straty a podieľať sa na výnosoch.

• Dlhopis

Dlhopis je nemajetkový cenný papier, ide o formu dlhového vzťahu. Strana, ktorá vydáva dlhopis (emitent, napríklad štát), ho predá záujemcovi za určitú cenu. Záujemca získa cenný papier a emitent zas finančné prostriedky. Následne vlastníčkovi cenného papiera je ročne splácaný výnos (volá sa kupón) z hodnoty dlhopisu a po splatnosti (po uplynutí vopred stanovenej lehoty) je majiteľovi cenného papiera vyplatená hodnota dlhopisu (vopred stanovená suma na dlhopise). Kúpou dlhopisu sa však jeho vlastník nezúčastňuje na majetku napr. firmy (ak si kúpil firemný dlhopis).

• Hlavné investičné pravidlo

V investovaní platí hlavné pravidlo, že zisk z investovania je priamo úmerný riziku. Čím vyššie je investičné riziko, tým vyšší je zisk z investície. Preto je dôležitý pojem DIVERZIFIKÁCIA = rozloženie rizika investovaním do rôznych typov aktív, resp. rozloženie investície v čase. Rozkladaním rizika sa dá s väčšou pravdepodobnosťou určiť očakávaný výnos portfólia.

• Dividenda

Distribúcia časti čistého zisku spoločnosti, o ktorej rozhodlo predstavenstvo a bola schválená valným zhromaždením. Dividendy sa môžu vyplácať formou hotovosti, akcií, obligácií alebo majetku. Môže sa vyplácať v rôznych intervaloch, napríklad ročne, polročne.

• Durácia

Miera citlivosti ceny dlhopisu na zmenu úrokovej miery. Vyjadruje priemernú lehotu splatnosti portfólia, ktorý investuje do dlhových cenných papierov alebo do peňažného trhu.

• Emitent

Fyzická alebo právnická osoba, ktorá vydala cenný papier s cieľom získania finančných zdrojov.

• ETF

Burzovo obchodovateľné fondy (ETF), ktoré kopírujú vývoj indexov, komodít, dlhopisov alebo košík vybraných aktív.

• Investičný horizont

Odporúčaný čas investovania alebo aj minimálny čas, ktorý by mal investor dodržať pre vybranú investičnú stratégiu.

- **Kapitálový trh**

Je súčasťou finančného trhu, tiež sa označuje ako trh dlhodobých peňazí. Nástrojmi sú dlhopisy, podielové listy, hypotekárne záložné listy a akcie.

- **Likvidita**

Opisuje, do akej miery dokáže byť aktívum, finančný nástroj predaný alebo nakúpený bez toho, aby výraznejšie ovplyvnil cenu na trhu.

- **Podielový fond**

Spoločný majetok podielnikov. Tento majetok je zhromaždený správcovskou spoločnosťou, ktorá vydáva podielové listy a investuje do tohto majetku.

- **Správcovská (investičná) spoločnosť**

Predáva podielové listy fyzickým, ale i právnickým osobám. Povolenie na jej vznik vydáva Národná banka Slovenska.

- **Úrokové riziko**

Znamená riziko straty vyplývajúce zo zmien trhových úrokových sadzieb. Tie môžu mať vplyv predovšetkým na dlhopisovú zložku portfólií.

- **Volatilita (kolísavosť)**

Opisuje interval zmien ceny. Je priemernou odchýlkou priemerného výnosu.

- **Medvedí a býčí trh**

Pojmy opisujúce vývoj na finančnom trhu. Medvedí trh má klesajúci trend, na býčom trhu dochádza k rastu.

DÔCHODKY

- **I., II. a III. dôchodkový pilier**

Pri sporení na starobný dôchodok sa môžeme rozhodnúť, či ho budeme dostávať z jedného alebo viacerých zdrojov (pilierov dôchodkového systému).

- I. pilier (dôchodkové poistenie) je povinný a zabezpečuje ho Sociálna poisťovňa.
- II. pilier (starobné dôchodkové sporenie) je v prípade platby starobného poistného do 40 rokov automatický s možnosťou vystúpiť do 2 rokov po vstupe a zabezpečujú ho súkromné dôchodkové správcovské spoločnosti (DSS).
- III. pilier (doplňkové dôchodkové sporenie) je dobrovoľný, každý si doň môže prispievať podľa vlastného uváženia, prostriedky spravujú doplnkové dôchodkové spoločnosti (DDS).

- **Dôchodkové fondy**

Dôchodková správcovská spoločnosť spravuje podľa zákona budúce dôchodky na dôchodkových fondoch, ktoré sa od seba líšia rôznymi investičnými stratégiami a mierou rizika. Jedným zo známych delení týchto fondov je na rastový, vyvážený a konzervatívny.

1 | Aké sú mzdové náklady zamestnávateľa, ak tvoj čistý príjem je 772,89 €, čo predstavuje 1 000 € v hrubom?

- ☐ **a** | 1 352 €
- ☐ **b** | 1 000 €
- ☐ **c** | 772,89 €

2 | Ktoré z týchto poistení patrí do neživotného poistenia?

- ☐ **a** | Poistenie pre prípad smrti
- ☐ **b** | Poistenie psa
- ☐ **c** | Štipendijné poistenie

3 | Ak si ráno nájdeš poškriabané auto na parkovisku a nevieš, kto škodu spôsobil, aké poistenie ti bude kryť škodu?

- ☐ **a** | PZP
- ☐ **b** | Havarijné poistenie
- ☐ **c** | Poistenie právnej ochrany

4 | Ak by si dnes chcel na jeden rok investovať, čomu by si sa mal určite vyhnúť?

- ☐ **a** | Termínovanému vkladu v banke
- ☐ **b** | Investíciám do akcií
- ☐ **c** | Peňažným podielovým fondom

5 | Ak sú tvoje výdavky vyššie ako príjmy, tvoj rozpočet je:

- ☐ **a** | Schodkový (deficitný) – si dlžníkom
- ☐ **b** | Vyrovnaný – si spotrebiteľom
- ☐ **c** | Prebytkový – si investorom

6 | Poistenie majetku podľa Občianskeho zákonníka obsahuje:

- ☐ **a** | Poistenie majetku pre prípad jeho poškodenia, zničenia, straty, odcudzenia alebo iných škôd, ktoré na ňom vzniknú
- ☐ **b** | Možnosť poistiť majetok pre prípad jeho poskytnutia ako zálohu na účely hypotéky
- ☐ **c** | Poistenie majetku pre prípad povodne, záplavy, zemetrasenia, zrútenia skál a krádeže

7 | Ak budeš dôchodkovo poistený v I. pilieri, dôchodok ti bude vyplácaný:

- ☐ **a** | Z dôchodkovej správcovskej spoločnosti
- ☐ **b** | Zo Sociálnej poisťovne
- ☐ **c** | Zo zdravotnej poisťovne

8 | Ak budeš dôchodkovo poistený v II. pilieri, dôchodok ti bude vyplácaný:

- ☐ **a** | Z dôchodkovej správcovskej spoločnosti a zo Sociálnej poisťovne
- ☐ **b** | Zo Sociálnej poisťovne
- ☐ **c** | Z dôchodkovej správcovskej spoločnosti

9 | Čo kryje poistenie zodpovednosti?

- ☐ **a** | Poistenie kryje škody, ktoré poistenému spôsobil niekto iný
- ☐ **b** | Je to poistenie pre profesionálnych šoférov pre prípad, že spôsobia dopravnú nehodu
- ☐ **c** | Poistenie kryje škody, ktoré poistený spôsobil niekomu inému

10 | Ktorý ukazovateľ hovorí o celkových nákladoch na úver?

- ☐ **a** | Výška splátky
- ☐ **b** | Úroková sadzba
- ☐ **c** | Ročná percentuálna miera nákladov

11 | Akú sumu si si vložil do banky, ak pri úrokovej sadzbe 2 % p. a. máš po roku na účte 1 530 €?

- ☐ **a** | 1 500 €
- ☐ **b** | 1 450 €
- ☐ **c** | 1 400 €

12 | Čo je to fixácia?

- ☐ **a** | Obdobie, počas ktorého sa nemení úroková sadzba na hypotekárnom úvere
- ☐ **b** | Obdobie tesne po uzatvorení hypotéky, počas ktorého klient nemôže zmeniť prácu
- ☐ **c** | Obdobie, počas ktorého musí banka poskytnúť všetkým klientom pri úvere rovnakú úrokovú sadzbu

13 | Ak sa rozhodneš investovať do kúpy bytu s cieľom užívania bytu na vlastné bývanie, byt je pre teba:

- ☐ **a** | Pasívum
- ☐ **b** | Aktívum
- ☐ **c** | Zdroj pasívneho príjmu

14 | Aký je rozdiel medzi nominálnou a reálnou mzdou?

- ☐ **a** | Žiadny
- ☐ **b** | Nominálna mzda je mzda vyjadrená v peniazoch, zatiaľ čo reálna mzda vyjadruje množstvo tovarov, ktoré si môže zamestnanec za svoju mzdu kúpiť
- ☐ **c** | Reálna mzda je mzda vyjadrená v peniazoch, zatiaľ čo nominálna mzda vyjadruje množstvo tovarov, ktoré si môže zamestnanec za svoju mzdu kúpiť

15 | Čo tvorí takzvaný investičný trojuholník?

- ☐ a | Výnos, riziko, likvidita
- ☐ b | Akcia, riziko, výnos
- ☐ c | Majetok, výnos, likvidita

16 | Čo je investovanie?

- ☐ a | Založenie si bežného účtu
- ☐ b | Riziková špekulácia
- ☐ c | Využitie kapitálu s cieľom dosiahnuť zisk

17 | Diverzifikácia pri investovaní znamená:

- ☐ a | Rozdelenie investovanej sumy medzi členov rodiny, aby bola prípadná strata na osobu nižšia
- ☐ b | Investovanie požičaných peňazí
- ☐ c | Rozdelenie investície medzi viaceré, odlišné investičné nástroje, regióny a inštitúcie

18 | Čerpáš pôžičku 3 000 €, chcel by si ju splatiť za 2 roky pri ročnej úrokovej miere 10 %. Za prvý rok vrátiš banke 1 500 €. Banka neúčtuje žiadne iné poplatky. Koľko eur celkovo musíš vrátiť banke?

- ☐ a | 3 480 €
- ☐ b | 3 300 €
- ☐ c | 3 630 €

19 | Emitent:

- ☐ a | Je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá je veriteľovi zaviazaná peňažným, vecným alebo iným plnením (v službách alebo vo výkonoch)
- ☐ b | Je fyzická alebo právnická osoba, ktorá vydala cenný papier s cieľom získania finančných zdrojov
- ☐ c | Je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá má pohľadávku

20 | Aký je rozdiel medzi debetnou a kreditnou kartou?

- ☐ a | Debetná karta je naviazaná na bežný účet a možno ňou čerpať prostriedky do výšky disponibilného zostatku na bankovom účte. Kreditná karta je platobná karta, ktorá funguje formou bankového úveru a majiteľ využíva peniaze banky
- ☐ b | Kreditná karta je naviazaná na bežný účet a možno ňou čerpať prostriedky do výšky disponibilného zostatku na bankovom účte. Debetná karta je platobná karta, ktorá funguje formou bankového úveru a majiteľ využíva peniaze banky
- ☐ c | Nie je medzi nimi žiaden rozdiel

21 | Tvorba finančnej rezervy:

- ☐ **a** | Nie je potrebná, pokiaľ máme pravidelný príjem
- ☐ **b** | Je určená na nepredvídateľné situácie ako pokazená chladnička, práčka, strata príjmu...
- ☐ **c** | Je určená na pokrytie jednorazových ročných výdavkov ako servis auta, vianočné darčeky, dovolenka a pod.

22 | Ak si vložíš do banky na trojmesačný termínovaný vklad 1 000 € s úrokovou mierou 2,5 % p. a., aký bude zisk?

- ☐ **a** | 6,25 €
- ☐ **b** | 8,33 €
- ☐ **c** | 5,00 €

23 | Od čoho závisí výber vhodnej investície?

- ☐ **a** | Rozhodujúca je suma peňazí, ktorú chce investor investovať. Je rozdiel, ak má v úmysle investovať tisíc alebo stotisíc eur
- ☐ **b** | Výber by mal zohľadňovať viacero faktorov, najmä finančných cieľov, dĺžku investičného horizontu a individuálny vzťah k riziku
- ☐ **c** | Snahou každého investora by malo byť hľadanie takej investície, ktorá mu dokáže zabezpečiť maximálny výnos

24 | Ktoré z poistení nie je rezervotvorné?

- ☐ **a** | Kapitálové životné poistenie
- ☐ **b** | Rizikové životné poistenie
- ☐ **c** | Investičné životné poistenie

25 | Zakúpil si si pobyt v hodnote 1 000 €, rozhodol si sa zakúpiť i poistenie storna pobytu v hodnote 30 €. Storno poplatok zájazdu predstavuje 10 % z ceny pobytu. Ak pobyt stornuješ, aké budú tvoje náklady v prípade, ak máš poistenie uzavreté s 20 % spoluúčasťou?

- ☐ **a** | 50 €
- ☐ **b** | 100 €
- ☐ **c** | 20 €

26 | Ak sa dožiješ konca poistnej lehoty pri rizikovom životnom poistení:

- ☐ **a** | Poistovňa ti vyplatí zaplatené poistné v prípade, ak počas lehoty poistenia nedošlo k žiadnej poistnej udalosti
- ☐ **b** | Poistovňa ti nevyplatí nič
- ☐ **c** | Poistovňa ti vyplatí poistnú sumu

27 | Miera rastu alebo poklesu cien v danom roku v porovnaní s predchádzajúcim rokom, na ktorej výpočet sa najčastejšie používa index spotrebiteľských cien, ktorý je vytváraný na základe nákladov na kôš tovarov a služieb spotrebúvaných domácnosťou, sa nazýva:

- ☐ **a** | Miera reflácie
- ☐ **b** | Miera inflácie
- ☐ **c** | Miera deflácie

28 | Istina + úrok =

- ☐ **a** | RPMN
- ☐ **b** | Splátka úveru
- ☐ **c** | Úroková miera

29 | I. dôchodkový pilier je:

- ☐ **a** | Povinný
- ☐ **b** | Nepovinný
- ☐ **c** | Povinný len pre občanov nad 35 rokov

30 | Hodnota 1 podielu podielového fondu je 100 €. Odplata za správu je 1,5 %. Aká je skutočná hodnota 1 podielu?

- ☐ **a** | 111,50 €
- ☐ **b** | 100 €
- ☐ **c** | 98,50 €

1 | Prečo je potrebné tvoriť finančnú rezervu?

b) Pretože stať sa môže čokoľvek, s čím človek nepočíta – strata zamestnania, neplánovaný výdavok v autoservise...
To všetko môže znamenať výdavky, ktoré neboli plánované.

2 | Aká veľká by mala byť optimálna finančná rezerva?

Optimálna úroveň rezervy je vo výške šiestich mesačných príjmov domácnosti.

3 | Aký je rozdiel medzi aktívami a pasívami?

V osobných financiách sa za aktívum považuje majetok, ktorý generuje (alebo bude generovať) príjem; pasíva tvoria výdavky, ktoré len odchádzajú a nevytvárajú žiadny zdroj príjmov.

4 | Juraj má mesačný príjem 1 500 € v čistom. Akú sumu by mal maximálne minúť na splátky úverov podľa ideálnych finančných mier?

b) 450 €

5 | Klára má príjem vo výške 900 €. Jej výdavky sú vo výške 850 €. Odkladaním 10 % z príjmu si chce vytvoriť finančnú rezervu vo výške 6 mesačných príjmov. Ako dlho jej to bude trvať (za predpokladu, že sa jej príjmy ani výdavky nezmenia)?

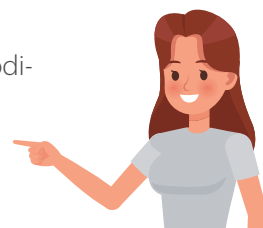
10 % z 900 € je 90 €

Výška potrebnej finančnej rezervy: $6 \times 900 = 5\,400$ €

$5\,400 : 90 = 60$ mesiacov, t. j. 5 rokov

1 | Rodina Pekná pozostáva zo štyroch členov. Otec pracuje ako mechanik a jeho príjem je 1 200 €, mama pracuje ako zdravotná sestra a mesačne zarába 890 €. Na deti poberajú rodičovské príspevky vo výške 46 €. Bývajú v dome, na ktorý si brali hypotéku s mesačnou splátkou 380 €. Zároveň však vlastní pozemok, ktorý prenajímajú za 350 € mesačne. Mesačné výdavky na jedlo sú vo výške 320 €, zálohové platby platia mesačne vo výške 180 €, za telefón a internet platia mesačne 90 €, prevádzka domácnosti vychádza 60 €, doprava 200 €. Rezervu tvoria zo sumy 120 € mesačne a 100 € im odchádza na životné poistenie. V neposlednom rade pravidelne investujú sumu 20 €.

Na základe uvedených údajov doplňte tabuľku a zistite, aký je výsledný rozpočet rodiny Peknej. V druhej tabuľke porovnajte reálny stav so stavom, ktorý by nastal, ak by rozdelili svoje príjmy podľa ideálnych finančných mier. Posúďte, ako by vedeli upraviť svoje hospodárenie.

PRÍJMY – PRAVIDELNÉ		VÝDAVKY – PEVNÉ	
druh	suma	druh	suma
otec príjem	1 200	splátka hypo	380
mama príjem	890	rezerva	120
rodičovské príspevky	46	životné poistenie	100
prenájom pozemku	350	investície	20
spolu	2 486	spolu	620
PRÍJMY – NEPRAVIDELNÉ		VÝDAVKY – KONTROLOVATELNÉ	
		druh	suma
		jedlo	320
		zálohové platby	180
		telefón a internet	90
		prevádzka domácnosti	60
		doprava	200
		spolu	850
PRÍJMY CELKOVO	2 486	VÝDAVKY CELKOVO	1 470

	IDEÁLNY STAV	REÁLNY STAV
rezerva	248,6	120
aktíva	497,2	120
pasíva	745,8	380
spotreba	994,4	850

$$2\,486 - 1\,470 = 1\,016 \text{ €}$$

Rodina hospodári s prebytkovým rozpočtom, môže teda svoje prostriedky navyše investovať, prípadne zriadiť sporenie deťom. Mali by však znížiť svoje výdavky na spotrebu.

- 2** | Pri hľadaní svojho budúceho zamestnania ste natrafili na pozíciu, ktorá vás zaujala. Ponúkaná hrubá mesačná mzda je vo výške 1 100 €. Pomocou internetovej mzdovej kalkulačky zistíte, aká je výška mzdy v čistom, a navrhnete rozloženie výdavkov podľa ideálnych finančných mier 10 : 20 : 30 : 40.

Hrubá mzda: 1 100 €

Čistá mzda: 843,04 €

Rozloženie podľa ideálnych finančných mier:

	IDEÁLNY STAV
rezerva	84,304 €
aktíva	168,608 €
pasíva	252,912 €
spotreba	337,216 €

ÚLOHY | MZDA | STRANA 32

- 1** | Predstavte si, že sa vám podarí získať vysnívanú brigádu, v ktorej odrobíte 70 hodín mesačne. Vaša hodinová mzda je 4,50 €. Uplatníte si bezodvodovú položku. Aká bude suma, ktorú odvediete poisťovni?

Mzda: 315 €

$315 - 200 = 115 \rightarrow$ Sociálnej poisťovni odvediete 8,05 € ($115 \times 0,07$)

- 2** | Ste majiteľmi rozbiehajúcej sa firmy a potrebujete zamestnať nového človeka. Ponúknete mu hrubú mzdu vo výške 900 €. Aká bude celková cena práce tohto zamestnanca?

1 216,80 €

ÚLOHY | DANE | STRANA 36

- 1** | Predstavte si, že vaša rodina vlastní penzión. Poskytuje ubytovanie počas letnej sezóny. Po zrátaní všetkých nákladov ste zistili, že cena za ubytovanie, ktorá by pokryla všetky náklady, je 20 €/noc. Pre istotu však túto sumu navýšite o 5 €. Miestny poplatok za ubytovanie je 1 €. Aká je konečná cena ubytovania? (sadzba DPH pri ubytovaní je 10 %, poplatok za ubytovanie sa nezdaňuje)

$25 \text{ €} + 2,5 \text{ €} + 1 \text{ €} = 28,5 \text{ €/noc}$

- 2** | Študentka Miška brigádovala v roku 2022 počas 4 mesiacov. Mesačne zarobila 300 €. Uplatňuje si bezodvodovú položku vo výške 200 € mesačne a odpočítateľnú položku dane vo výške 381,61 € mesačne. Mala by si podať daňové priznanie za rok 2022? Ak áno, prečo?

Oplatí sa jej podať si daňové priznanie, pretože jej vrátia zaplatené preddavky na daň.

1 | Uvedte, z akého povinného poistenia (teda zákonného) vám budú vyplácané dávky, ak ste:

- niekoľko dní práceneschopní v dôsledku choroby – **nemocenské**
- na materskej dovolenke – **nemocenské**
- prišli o jedného z rodičov v dôsledku úmrtia – **dôchodkové (starobné)**
- mali úraz – **úrazové**

2 | Jožko a Anička si zariadili nový byt a chcú preto uzatvoriť poistenie domácnosti. Je pre nich postačujúce bežné poistenie, ktoré kryje aj riziko krádeže či vandalizmu. Svoj majetok chcú poistiť na sumu 70 000 €.

POISŤOVŇA	DRUH POISTENIA	POISTNÁ SUMA	SPOLUÚČASŤ	ROČNÉ POISTNÉ
Bezpečie	domácnosť	70 000 €	2 000 €	70 €
Safety	domácnosť	70 000 €	700 €	90 €
Sécurité	domácnosť	70 000 €	0 €	120 €

- Prečo má poisťovňa Sécurité vyššiu výšku poistného ako poisťovňa Bezpečie?

Pretože poisťovňa Bezpečie má vyššiu spoluúčasť.

3 | Rozlíšte, o aký druh ochrany ide, a podľa toho roztriedte do tabuľky:

- poistenie kritických chorôb,
- povinné zmluvné poistenie auta,
- cestovné poistenie,
- poistenie trvalých následkov úrazu,
- poistenie zodpovednosti za škodu,
- poistenie nehnuteľnosti,
- poistenie v prípade práceneschopnosti,
- poistenie domácnosti,
- poistenie v prípade invalidity,
- havarijné poistenie auta,
- poistenie v prípade úmrtia.

OCHRANA PRÍJMU	OCHRANA MAJETKU
poistenie kritických chorôb	povinné zmluvné poistenie auta
poistenie trvalých následkov úrazu	cestovné poistenie
poistenie v prípade práceneschopnosti	poistenie zodpovednosti za škodu
poistenie v prípade invalidity	poistenie nehnuteľnosti
poistenie v prípade úmrtia	poistenie domácnosti
	havarijné poistenie auta

4 | Jozef, Jana a Peter si kúpili auto. Jozef si okrem povinného zmluvného poistenia (PZP) uzavrel i havarijné poistenie s nulovou spoluúčasťou, Jana si uzatvorila okrem povinného zmluvného poistenia (PZP) i havarijné poistenie so spoluúčasťou vo výške 166 €, Peter si uzatvoril len povinné zmluvné poistenie (PZP).

a | Ak by im niekto na parkovisku rozbil bočné okno (páchateľ neznámy), cena za okno a prácu by bola vo výške 80 €. Z ktorého poistenia a v akej výške by im bola hrazená škoda?

- Jozef: HP v plnej výške
- Jana: z vlastných zdrojov (vzhľadom na spoluúčasť 166 €)
- Peter: z vlastných zdrojov (platí si len PZP)

b | Ak by Peter pri dopravnej nehode spôsobil na svojom vozidle škodu za 100 €, na Janinom za 200 € a Jozefom aute za 100 €, z ktorého poistenia by im bola hrazená škoda?

- Jozef: z Petrovho PZP
- Jana: z Petrovho PZP
- Peter: z vlastných zdrojov

- 1** | Mirke sa pokazila práčka, tak sa rozhodla kúpiť si novú. Jej cena je 680 €, avšak momentálne nemá toľko peňazí na účte. Rozhodla sa teda kúpiť si práčku na splátky: 10 % zaplatí v hotovosti a zvyšok bude splácať 12 mesiacov vo výške 8,5 % z ceny práčky. Doplňte potrebné údaje do tabuľky a zistite, koľko eur navyše zaplatí Mirka na splátky.

PLATBA PRI NÁKUPE	68
PRAVIDELNÁ MESAČNÁ SPLÁTKA	57,8
POČET MESAČNÝCH SPLÁTOK	12
CELKOVO ZAPLATÍ	$68 + (57,8 \times 12) = 761,6 \text{ €}$

Mirka preplatí práčku o 81,6 €.

- 2** | Peter sa rozhodol, že si požičia finančné prostriedky na cestu okolo sveta, pretože nemá dosť financií na svoje výlety. Vybral si spotrebný úver vo výške 5 000 €, ktorý by chcel splatiť do 2 rokov. Tu sú údaje o úvere od banky:

POPLATOK ZA POSKYTNUTIE ÚVERU (MIN. 30 €)	1,50 %
ROČNÁ ÚROKOVÁ SADZBA ÚVERU	8,0 % p. a.
POPLATOK ZA SPRÁVU (ROČNE)	15 €
MINIMÁLNA VÝŠKA ÚVERU	2 000 €

Vypočítajte jednotlivé údaje:

požadovaná výška úveru: 5 000 €

poplatok za poskytnutie úveru: 75 €

poplatok za správu: $15 \times 2 \text{ €} = 30 \text{ €}$

úrok pri ročnej úrokovej sadzbe 8,0 %: $400 \text{ €} \times 2 \text{ roky} = 800 \text{ €}$

celkovo zaplatí: 5 800 €

lehota splácania: 24 mesiacov

výška mesačnej splátky: 241,66 €

RPMN: 9,8 %

- 3** | Plánujete si kúpiť auto za 10 000 € cez finančný lízing. Akontácia je 0 %, lehota splácania je 60 mesiacov a koeficient navýšenia je 1,1. Po splatení lízingu budete mať možnosť odkúpiť auto za zostatkovú cenu 100 €. Aká bude mesačná lízingová splátka?

Mesačná lízingová splátka bude 181,67 €.

- 4** | Ak si vezmete úver vo výške 1 100 €, ktorý budete splácať 12 mesiacov, pravidelná mesačná splátka bude 100 €, za zriadenie úveru banke zaplatíte poplatok za uzatvorenie zmluvy 20 €, o koľko úver preplatíte?

Preplatenie úveru bude vo výške 120 €.

- 5** | Vklad 5 000 € pri úroku 2 % za 12 rokov vzrastie pri zloženom úročení na 6 341 €. Koľko predstavujú úroky z úrokov?

Úroky z úrokov predstavujú sumu 141 €.

- 6** | Čo spôsobuje rozdiel medzi RPMN hypotekárneho úveru a jeho úrokovou sadzbou?

Poplatky spojené s úverom.

- 1** | Simona disponuje voľnými finančnými prostriedkami vo výške 2 000 €. Tieto prostriedky chce vložiť na sporiaci účet v banke. Nebude ich potrebovať počas obdobia 1 roka. Preskúmala ponuky na trhu, ktoré vyzerajú nasledujúco:

Simona má bežný účet zriadený v banke D.

- Ktoré banky by splňali Simonine podmienky?

B, D

- Ktorá banka by priniesla najvyššie zhodnotenie, ak by nevyberala prostriedky predčasne?

C

- 2** | Ak si vložíte do banky 250 € a banka vám po roku pripíše (pred zdanením) na účet 6,25 €, akou úrokovou mierou bol vklad úročený?

2,5 %

- 3** | Určite, ktorý výrok je pravdivý.

	PRAVDA	LOŽ
V banke si môžete založiť vedenie bežného účtu.	x	
Pri stavebnom sporení je možnosť získať štátnu prémie.	x	
Termínovaný vklad slúži ako krátkodobé sporenie.		x
Sporenie a investovanie predstavujú rovnaké pojmy.		x

- 4** | Roman má v tomto roku o 10 % vyššiu mzdu, ako mal minulý rok. Inflácia bola na úrovni 2 % ročne. O koľko percent sa Romanovi zvýšila reálna mzda?

$10 - 2 = 8 \%$

- 5** | Kúpili ste si reproduktor za 99 €. Miera inflácie je na úrovni 2,1 %. Koľko by stál reproduktor o 2 roky, ak by miera inflácie ostala nezmenená?

$99 \times (1 + 0,021)^2 = 103,15 \text{ €}$

- 6** | Chcete zhodnotiť svoj vklad 2 000 €. Môžete si vybrať z dvoch sporiacich produktov.

Miera inflácie je na úrovni 2 % ročne. Ktorý produkt je pre vás výhodnejší a prečo?

Výhodnejší je prvý produkt, pretože výnos je vyšší ako inflácia. Poplatok za správu je pri danom výnose a vložennej sume zanedbateľný.

ÚLOHY | INVESTOVANIE | STRANA 77

1 | Aký cieľ zvyčajne sledujú konzervatívne investície?

b) Ochranu investovaných peňazí pred poklesmi na finančných trhoch.

2 | Rozloženie investícií do dvoch (alebo viacerých) fondov vždy znižuje riziko. Je toto tvrdenie pravdivé?

Áno, pretože ide o definíciu diverzifikácie – rozloženia investovaných peňazí do viacerých investícií.

3 | Predstavte si, že pravidelne mesačne investujete do podielových fondov 2 000 € už desať mesiacov. Zo správcovskej spoločnosti máte informáciu, že aktuálna cena portfólia je 20 800 €.

a) Aká je výnosová úroková miera podielových fondov?

8,89 %

b) Zistite, či investícia do podielových fondov je výnosnejšia ako investícia do termínovaných vkladov s úrokovou mierou 5 %.

Podielové fondy sú výnosnejšie.

4 | Na základe grafu uveďte odpoveď na otázku:

Ktorý fond má najvyššiu volatilitu? Prosperita

Ktorý fond dosahuje najvyšší výnos? Prosperita

ÚLOHY | DÔCHODOK | STRANA 83

1 | Poistenec splnil podmienky, a tak požiadal o priznanie starobného dôchodku. Hodnota jeho priemerného osobného mzdového bodu je 0,8258. Bol dôchodkovo poistený počas 18 218 dní. Aktuálna dôchodková hodnota na rok 2022 je 15,13 €. Aká bude výška jeho mesačného dôchodku?

$0,8258 \times 49,9 \text{ (rokov)} \times 15,13 = 623,468 \text{ €}$

2 | Tichomír si našiel zamestnanie v 20 rokoch a hneď sa začal pripravovať na dôchodok v III. pilieri. Mesačne doň vkladal 20 €. Aká bude výsledná suma vo veku 64 rokov, ak počítame s priemerným zhodnotením 6% p. a. a počítajú sa mu aj úroky z úrokov?

Odkladal 44 rokov, t. j. 528 mesiacov: $10\,560 \text{ €} \times (1 + 0,06)^{44} = 137\,121,6 \text{ €}$

1.	A	11.	A	21.	B
2.	B	12.	A	22.	A
3.	B	13.	A	23.	B
4.	B	14.	B	24.	B
5.	A	15.	A	25.	A
6.	A	16.	C	26.	B
7.	B	17.	C	27.	B
8.	A	18.	A	28.	B
9.	C	19.	B	29.	A
10.	C	20.	A	30.	B

POUŽITÁ LITERATÚRA

Informácie v publikácii boli čerpané z údajov na webových stránkach Národnej banky Slovenska, na stránkach Sociálnej poisťovne, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a z príslušných zákonov. Zároveň boli zdrojom informácie spoločností PARTNERS GROUP SK, s. r. o., a PARTNERS INVESTMENTS, o. c. p., a. s., dostupné na ich webových stránkach.

Použité boli aj nasledujúce zdroje:

- Hospodárske noviny. 2019. [online] [Bizarná história daní: Najprv boli dobrovoľné, neskôr sa platili aj z brady a fúzov](#)
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. 2020. [PISA 2018 - Prvé výsledky medzinárodného výskumu 15 ročných žiakov v oblasti finančnej gramotnosti z pohľadu Slovenska](#)
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. 2020. Výsledky slovenských žiakov v oblasti finančnej gramotnosti v medzinárodnom hodnotení OECD PISA 2018 [Tlačová správa]
- Roland Régely (Finreport). 2021. [online] [Prvá poistná zmluva pochádza zo 14. storočia. Základy životného poistenia však položili už starí Egypťania](#)
- Šarm. 2021. [online] [Šialené poistky celebrit: Poistené majú spermie aj chlpy na hrudi](#)
- Vladimír Pisár (Finreport). 2021. [online] [Ešte nedávno obľúbené vkladné knižky definitívne končia, prevälcovala ich digitalizácia bankových služieb](#)

Publikácia vznikla pod záštitou odborného tímu Nadácie PARTNERS.

**Nadácia PARTNERS
2023**

Einsteinova 24, 851 01 Bratislava

info@nadaciapartners.sk

www.nadaciapartners.sk